W O R K I N P R O G R E S S

Visie op de Doorontwikkeling van het Masterplan Schuytgraaf
Visie op de Doorontwikkeling van het Masterplan Schuytgraaf
Visie op de Doorontwikkeling van het Masterplan Schuytgraaf

december 2009
Vastgesteld door de raad van de gemeente Arnhem op 8 februari 2010

SCHUYTGRAAF
GROND EXPLOITATIE MAATSCHAPPIJ

atelier DUTCH
Architectuur Stedenbouw Landschap

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING 6
1.1 Aanleiding 6

2. HET MASTERPLAN TOT NU TOE 9
2.1 Inleiding 9
2.2 Oorspronkelijk Concept 11
2.3 Landschap en Hoofdplanstructuur 13
2.4 Stedenbouw 19

3. VISIE OP DE DOORONTWIKKELING 24
3.1 Het karakter van Arnhem Zuid 24
3.2 Concept en Ambitie 29
3.3 De Thema's 35

4. UITWERKING EN OPGAVEN 49
4.1 Landschap en Hoofdplanstructuur 49
4.2 Verkeer 55
4.3 Wonen, Werken en Voorzieningen 61
4.4 Sport, Spel en Recreatie 67
4.5 Specials en Integrale Opgaven 70
4.6 Uitvoering 78
4.7 Organisatie 79

VISIEKAART 82

BRONNENLIJST 87

Luchtfoto Schuytgraaf van Maart 2009

INTRODUCTIE

Arnhem Schuytgraaf is een woongebied dat in het kader van de VINEX afspraken is ontworpen en dat voor een deel al is gerealiseerd. De basis voor de realisatie van Schuytgraaf wordt gevormd door de uitgangspunten die zijn neergelegd in een aantal nota's, dat in onderlinge samenhang beschouwd kan worden als het Masterplan Schuytgraaf. Het Masterplan heeft op een abstract niveau en op hoofdlijnen uitgangspunten vastgelegd voor de ontwikkeling van Schuytgraaf. Tijdens de realisatie worden de uitgangspunten van het Masterplan uitgewerkt en uitgediept. De al gebouwde woonvelden hebben door deze verdiepingsslag een uitwerking gekregen die verder gaat dan wat is vastgelegd in het Masterplan.

De positie van Schuytgraaf in de stad en regio moet geaccentueerd worden. Schuytgraaf is niet alleen een woonwijk van Arnhem, maar is bovendien een passtuk in het mozaïek van de regio die zich uitstrekt van de Veluwe tot het Rijk van Nijmegen. Een regio die uit landschappelijk oogpunt kansen biedt om op in te spelen. Dit levert een nieuwe kwaliteit voor Schuytgraaf en de stad.
Schuytgraaf is nog niet af en dat biedt, naast de lopende uitwerking van het Masterplan, de kans om na te gaan hoe in het kader van de doorontwikkeling van het Masterplan deze extra kwaliteitsslag kan worden gemaakt.

Dit document omvat een visie op Schuytgraaf als plek, op de locatie. Het is tevens een visie op de verdere ontwikkeling van Schuytgraaf. Deze Visie op de Doorontwikkeling van het Masterplan Schuytgraaf is een handvat om deze kwaliteitsslag te kunnen maken. De visie wordt vertaald in stedenbouwkundige plannen, bestemmingsplannen, groeninrichtingsplannen en openbare ruimteplannen.

LEESWIJZER

Hoofdstuk 2 van dit document omvat beschrijvingen van de bestaande situatie op verschillende schaalniveaus en van het oorspronkelijke Masterplan, op basis waarvan Schuytgraaf tot dusverre is gerealiseerd.
Het Masterplan bestaat uit een aantal los van en na elkaar ontstane documenten die nooit zijn samengevoegd tot één alomvattend geheel. Deze documenten worden in de bronnenlijst achterin deze visie aangeduid als de Masterplandocumenten. In dit hoofdstuk wordt een samenvatting gegeven van de documenten die samen het Masterplan vormen.

Hoofdstuk 3 geeft de visie weer op de doorontwikkeling van Schuytgraaf, waarbij Schuytgraaf op verschillende schaalniveaus wordt geanalyseerd.

Deze visie wordt in hoofdstuk 4 thematisch uitgewerkt. De thema's zijn achtereenvolgens (1) Landschap en Hoofdplanstructuur, (2) Verkeer, (3) Wonen, Werken en Voorzieningen en (4) Sport, Spel en Recreatie. Het hoofdstuk wordt afgesloten met het beschrijven van de integrale opgaven en de organisatie.

Masterplan Schuytgraaf: een stapel aan documenten

1. INLEIDING

1.1 AANLEIDING

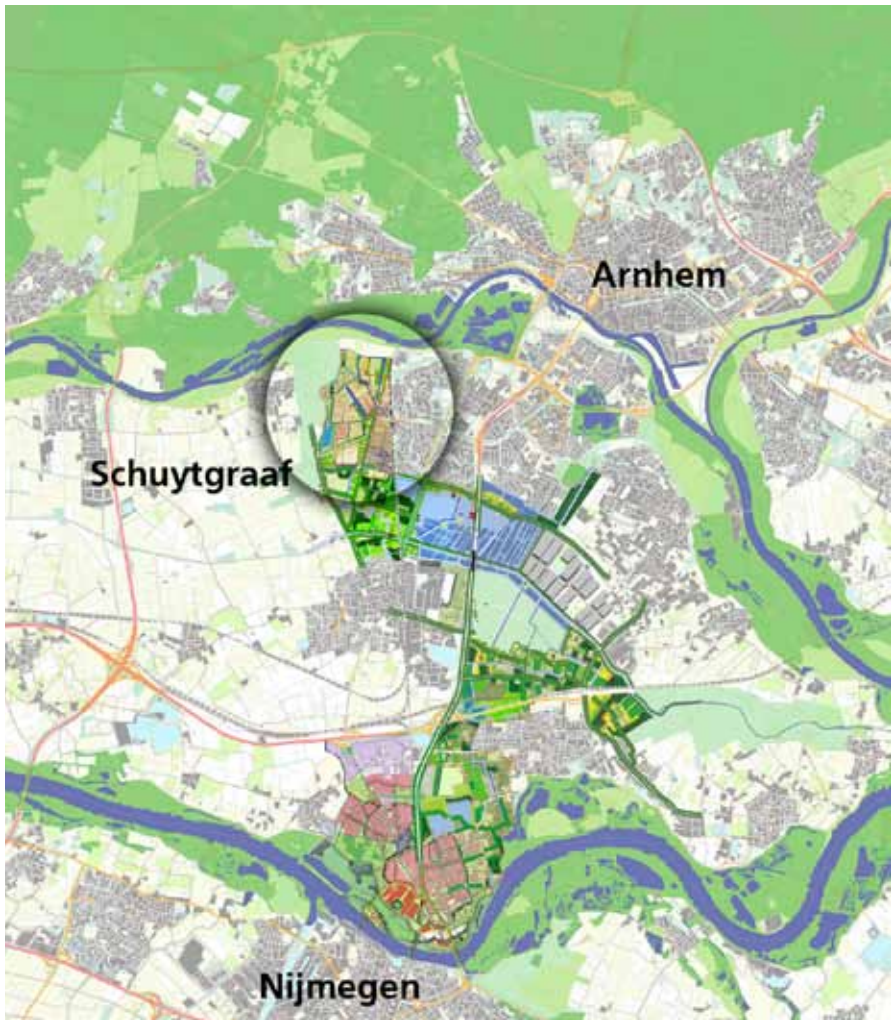

Schuytgraaf in de omgeving

Na de vaststelling van het bestemmingsplan Schuytgraaf is in 1999 gestart met de realisatie van Schuytgraaf. In de afgelopen jaren is tijdens de uitwerking van deelplannen voor Schuytgraaf gebleken dat de bepalingen van het bestemmingsplan Schuytgraaf in sommige gevallen niet (meer) aansluiten bij de meest gewenste oplossingen. Dit is mede aanleiding tot het opstellen van deze Visie op de Doorontwikkeling van het Masterplan Schuytgraaf en uiteindelijk een nieuw bestemmingsplan.
Enerzijds wordt het Masterplan, dat inmiddels zo'n 15 jaar oud, is bij de tijd gebracht. Er wordt nu immers anders gedacht over de vormgeving en inrichting van woonwijken dan destijds nog het geval was. De markt is veranderd en landelijk en gemeentelijk beleid is hierop aangepast. Inmiddels worden andere zaken gevraagd van een nieuwe wijk en daardoor ook andere eisen gesteld.
Anderzijds blijkt uit voortschrijdend inzicht dat het met het vigerende plan beoogde woningbouwprogramma niet meer aansluit bij de marktbehoefte, waardoor een probleem dreigt voor de financieel-economische haalbaarheid van het bestemmingsplan. Uit deze nieuwe inzichten komt naar voren dat er meer behoefte aan grotere kavels met ruimere woningen bestaat. Daarnaast is door de gemeente Arnhem een nieuw parkeerbeleid met ruimere parkeernormen ontwikkeld, wat tot een groter ruimtebeslag in de woonvelden leidt. Binnen de kaders van het vigerende bestemmingsplan Schuytgraaf kan niet op deze behoefte worden ingespeeld zonder op andere plaatsen in het plan tot grote (kwaliteits-)verliezen te leiden met ongewenste gevolgen voor de financiële haalbaarheid. Om toch een financieel-economisch sluitend plan te kunnen ontwikkelen is daarom een zoekopdracht van 10 ha. extra woongebied geformuleerd. Het totale aantal woningen in Schuytgraaf wordt hierdoor echter niet verhoogd.

Een en ander heeft er toe geleid dat besloten is een herziening van het bestemmingsplan Schuytgraaf op te stellen, omdat de oorspronkelijke plannen onvoldoende ruimte bieden voor deze ontwikkelingen. In deze gebiedsvisie en het toekomstige bestemmingsplan zal meer ruimte worden geboden voor verdunning, verdichting en verrassing.

Deze gebiedsvisie biedt de kans om de positie van Schuytgraaf als woongebied binnen de stad en regio te verbeteren. Schuytgraaf wordt gepositioneerd in een groter ruimtelijk verband, dat visueel is weergegeven met kaarten op verschillende schalen. Die nieuwe kijk impliceert ook een grotere aandacht voor het contact van Schuytgraaf met haar omgeving. Door de wijk interactie aan te laten gaan met haar omgeving kan een uitwisseling plaatsvinden van kwaliteiten. Schuytgraaf profiteert van haar omgeving, de omgeving profiteert van een nieuwe wijk met nieuwe kwaliteiten.

Net als bij andere ontwikkelingen wordt na realisatie het gebied overgedragen aan de gemeente Arnhem. Schuytgraaf gaat dan over van een gebied in ontwikkeling naar een gebied dat beheerd gaat worden. Omdat Schuytgraaf een grote uitbreiding is waar tot zo'n 6.500 woningen gerealiseerd worden over meerdere jaren, zijn er al grote delen overgedragen aan de gemeente Arnhem. Schuytgraaf is ingenomen door haar bewoners, terwijl er nog steeds een grote ontwikkelopgave ligt en het grootste deel van de voorzieningen gerealiseerd moeten worden.
Omdat er al vele bewoners in Schuytgraaf zijn, zijn het dan ook vooral de huidige en toekomstige bewoners die de wijk 'gaan maken'. Bij een verdere doorontwikkeling van Schuytgraaf zijn het de bewoners die de belangrijkste rol en verantwoordelijkheid hebben. Zij verrijken de wijk met nieuwe ideeën en initiatieven. De bewoners wonen er niet alleen, zij werken en recreëren er ook. Zij spelen en sporten en leven samen. In deze gebiedsvisie zijn er meerdere elementen die door bewoners geïnitieerd of gerealiseerd kunnen worden. In die gevallen zal de gemeente Arnhem of de GEM Schuytgraaf niet actief opereren.
Niet alles uit deze gebiedsvisie wordt gerealiseerd door de GEM Schuytgraaf, maar met deze gebiedsvisie mogelijk gemaakt. In dit document zal per thema aangegeven worden wat door de GEM Schuytgraaf uitgevoerd wordt.

De rol van de GEM Schuytgraaf is in dit kader beperkt tot het volgende:
- De GEM Schuytgraaf draagt zorg voor het bouwprogramma (woningen, voorzieningen, infrastructuur, etc.)
- De bijbehorende planologische documenten (bestemmingsplan) worden opgesteld en voorbereid en voor de procedure voorgelegd aan de gemeente Arnhem

Voor gebieden in Schuytgraaf die overgedragen zijn of worden aan de gemeente, neemt de gemeente Arnhem de belangrijkste taken van de GEM over. Dit geldt dan vooral voor het beheer van de openbare ruimte, alsmede het actueel houden van het bestemmingsplan. Men zou kunnen zeggen dat de GEM Schuytgraaf 'ontwikkelt' en de gemeente Arnhem 'beheert'. Het is zaak om een evenwicht te bereiken tussen beheer en ontwikkeling. Daarvoor is het belangrijk dat deze twee goed op elkaar afgestemd worden. Door GEM en gemeente is hiervoor veel aandacht en wordt deze afstemming geoptimaliseerd. Na realisatie van Schuytgraaf en daarmee opheffing van GEM Schuytgraaf heeft de gemeente Arnhem alle taken overgenomen en zal dan ook initiatieven beoordelen en desgewenst ontwikkelingen faciliteren.

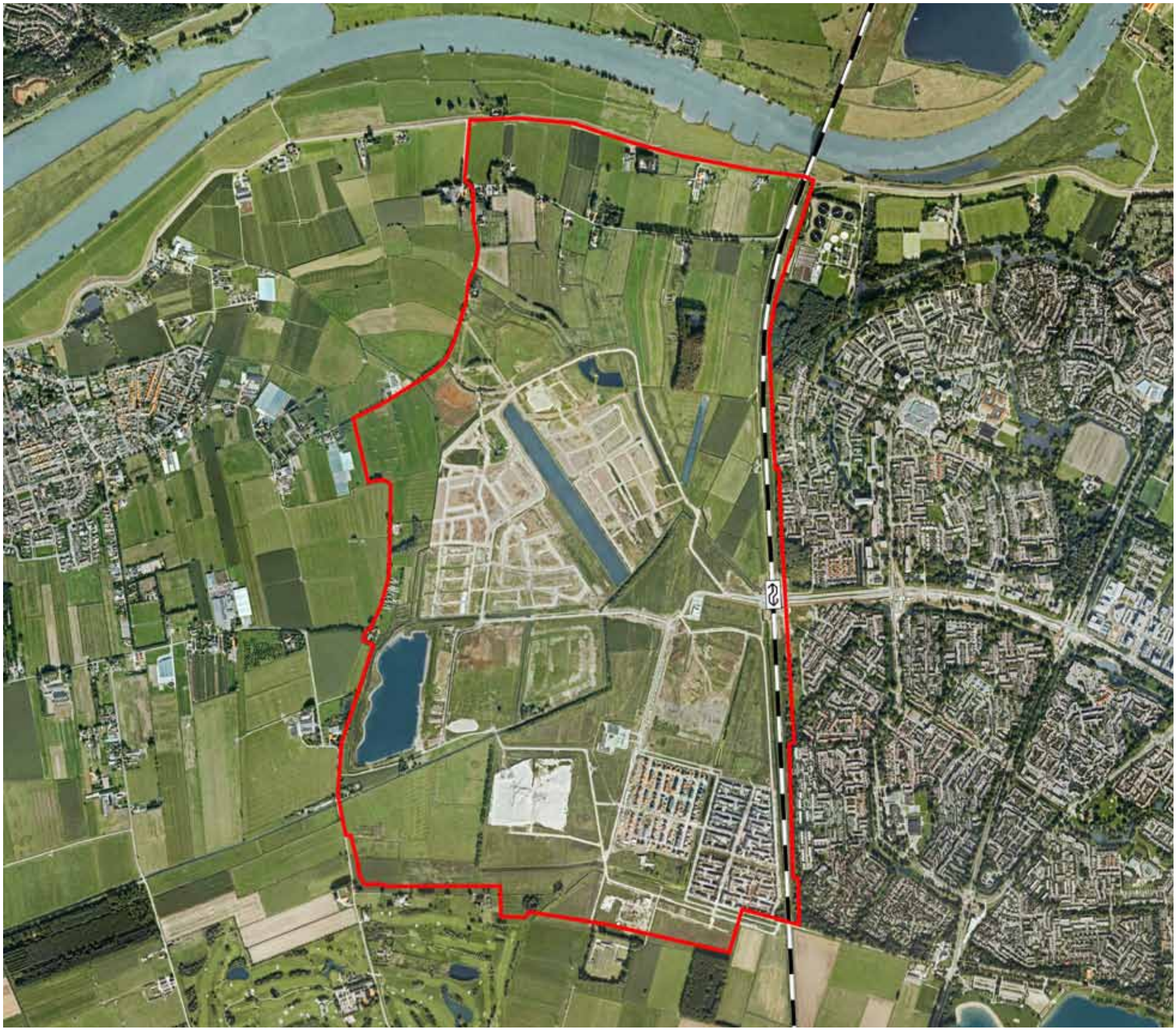

Plangebied

2. HET MASTERPLAN TOT NU TOE

2.1 INLEIDING

Ligging

Schuytgraaf ligt in het landschap van de Overbetuwe. De westelijke en zuidelijke grenzen van Schuytgraaf worden bepaald door de grens met de gemeente Overbetuwe. De noordelijke plangrens wordt gevormd door de Drielse Rijndijk. De oostgrens loopt langs de spoorlijn Arnhem – Nijmegen. De spoorlijn vormt de grens met oudere delen van Arnhem Zuid. Direct aan de oostzijde van het spoor liggen de wijken Elderveld en de Laar. Door dit gebied loopt de Burgemeester Matsersingel waaraan o.a. kantoren zijn gevestigd.. De grenzen volgen voor een deel natuurlijke gegevenheden in het terrein. Aan de zuidkant wordt het natuur- en recreatiegebied Lingezegen ontwikkeld. Het Park Lingezegen vormt de overgang met de woonkern Elst. De dorpen in de Overbetuwe, zoals Driel en Heteren, liggen op enige afstand van Schuytgraaf. In alle richtingen strekt zich het Betuwelandschap uit, opgebouwd uit agrarische gebieden met verspreide woonkernen, het recreatie- en natuurgebied Lingezegen en de A50.

Het uiterwaardengebied ten noorden van de Drielse Rijndijk maakt geen deel uit van het plangebied omdat voor dit gebied geen veranderingen worden voorzien in samenhang met de bouw van Schuytgraaf.

Plangebied

Het plangebied bestond uit akkers, weilanden en boomgaarden, er liepen weinig wegen door het gebied. De noordgrens, de Drielse Rijndijk, kent verspreide bebouwing in de vorm van boerderijen. Parallel met de dijk loopt de Achterstraat. Dit is een landelijke weg met populierenbeplanting en aan weerszijden een aantal woonhuizen en boerderijen.
De weinige wegen die het plangebied doorsneden kenden laanbeplanting en bosschages en verspreid langs de wegen gelegen bebouwing in de vorm van kleine vrijstaande woningen. Enkele grote boerderijen lagen verspreid in het landschap, waaronder de boerderij de Schutgraaf, waaraan de wijk zijn naam ontleent.

Oorsprong

Het landschap is gevormd door de sedimenten van de vlechtende rivieren. Waar de stroomsnelheid groot was werd grof, zandig materiaal afgezet en waar het water langzamer stroomde kwamen de lichtere, kleiige bestanddelen tot bezinking. Aan de noordzijde van het plangebied is zo'n zandige afzetting gedeponeerd, een oeverwal, die langs een vroegere stroomgeul loopt. Daarnaast zijn vroegere stroomgeulen van de Rijn als verhogingen in het landschap terug te vinden.

Bewoning en verkeer vonden plaats op de hogere, daardoor bewerkbare en begaanbare gronden langs de rivieren (de oeverwallen) en in vroegere rivierbeddingen (de stroomruggronden) die door de inversie van het landschap boven de lagere komgronden uit waren gekomen. De eertijds hogere gronden met een bodem van klei zijn door inklinking lager komen te liggen en liggen nu als kommen in het landschap, de komgronden.
De bodem bestaat dus uit hogere langgerekte stroomruggen en lagere komgronden. Dit is een systeem van hogere en lagere gronden, van drogere en nattere terreinen.

In dit deel van Gelderland liggen de stuwwallen van de Veluwe aan de noordkant en het Rijk van Nijmegen aan de zuidkant. Het systeem van hoge stroomruggen en lage komgronden doorbreekt het landschap van de in elkaars verlengde gelegen stuwwallen. Dit gebied van de Schuytgraaf is een oud cultuurlandschap. Door ruilverkaveling is het landschap strakker en opener geworden en minder contrastrijk. Het oorspronkelijke belang van deze plek als cultuurlandschap blijkt uit de archeologische vindplaatsen.

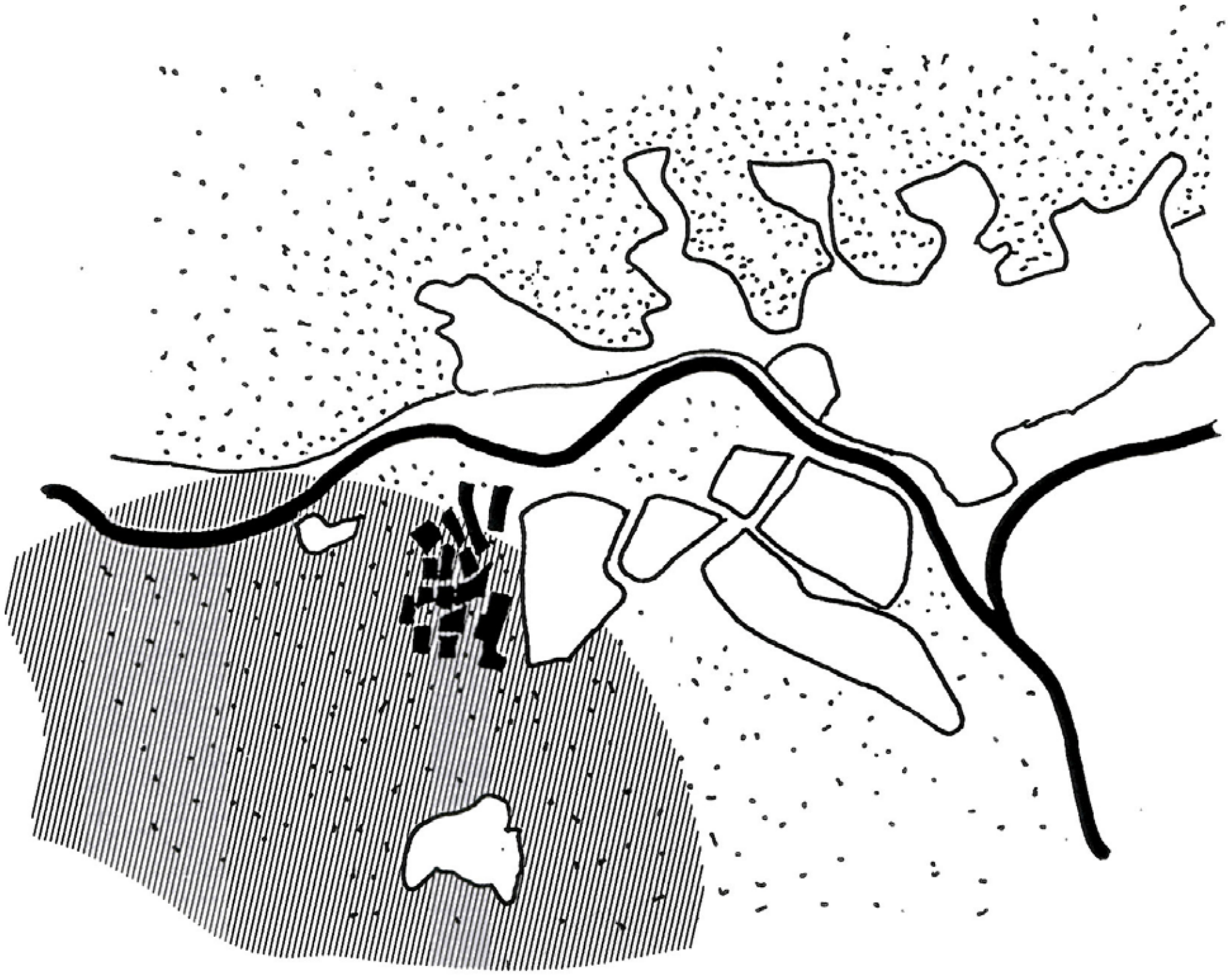

Conceptschets KCAP Architects&Planners

2.2 OORSPRONKELIJK CONCEPT

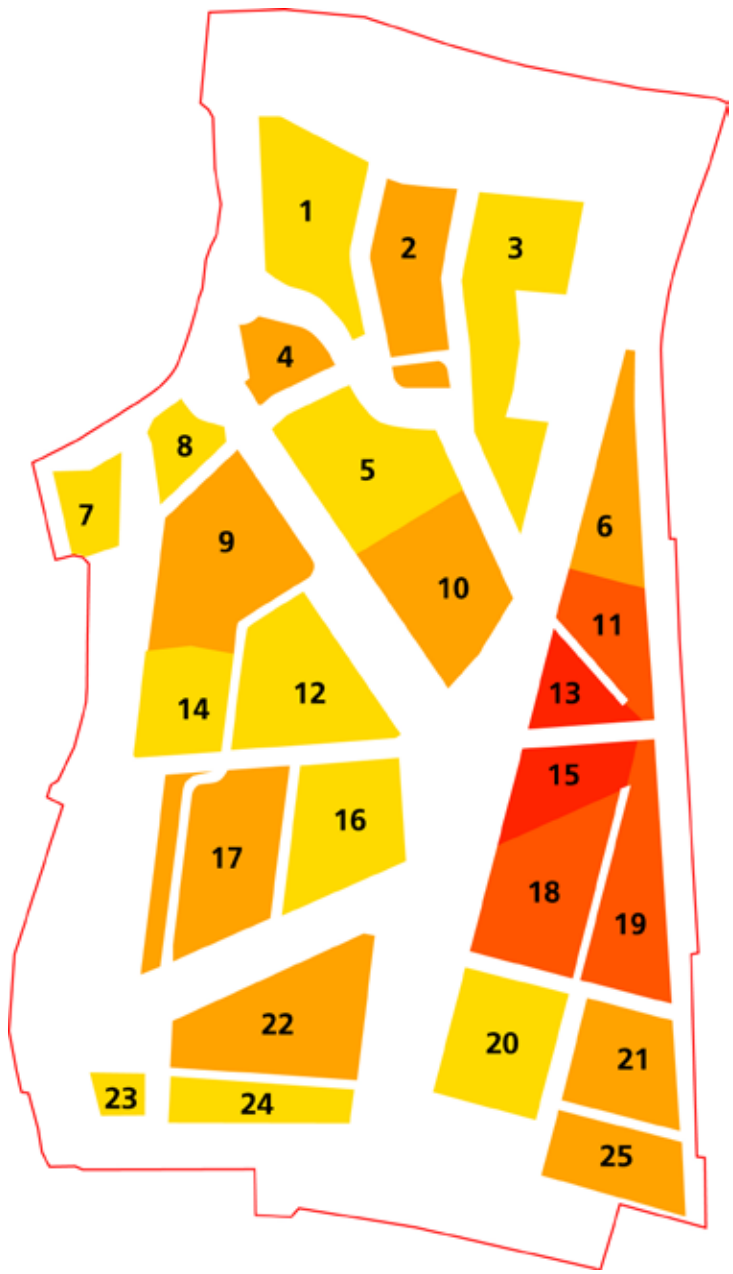

Velden uit het Ontwikkelingsplan Schuytgraaf (1997)

In het Ontwikkelingsplan Schuytgraaf (1997) wordt het concept omschreven van de nieuwe woonwijk. Hieruit blijkt dat gestreefd wordt naar een hoge ruimtelijke kwaliteit en een herkenbare identiteit. De aanwezige landschappelijke kenmerken worden de dragers van de stedenbouwkundige hoofdopzet van de wijk.

In het stedenbouwkundig ontwerp is Schuytgraaf opgebouwd uit drie typen bebouwd gebied en twee typen onbebouwd gebied. Deze onderscheiden gebieden zijn zodanig ten opzichte van elkaar gesituëerd, dat twee aangrenzende gebieden nooit van hetzelfde type zijn.

Het bebouwde gebied valt uiteen in een type met hoge dichtheid, een type met middelhoge dichtheid en een type met lage dichtheid. Het onbebouwde gebied wordt in verband met de gewenste doorzichten en ecologische structuren ingericht als een open ruimte (gras, water), ofwel een dichte ruimte met bosaanplant.
Het bebouwd gebied met hoge dichtheid ligt bij het NS station; hier bevindt zich het merendeel van de gestapelde woningen, kantoren en voorzieningen. De gebieden met middelhoge dichtheid vormen kernen, met overwegend grondgebonden woningen. De gebieden met lage dichtheid zijn opgebouwd uit grondgebonden woningen met grote kavels en 'villa's' in het groen. Deze bebouwing komt in de visie van het Masterplan voor in de vorm van dunbebouwde groengebieden of lintbebouwing.

Een belangrijk onderdeel vormt het ontwerp van de lineaire ruimten in het plan. De coulissewerking van bestaande en nieuw te ontwerpen landschappelijke elementen (bomenrijen, dijkjes, zichtassen) vormt de drager van de beeldkwaliteit van het plan. Ook de waterlopen vormen dergelijke beelddragers.

Het gebied wordt voor het auto- en busverkeer ontsloten door een ringweg, die aangetakt is op de N837 (Metamorfosenallee). Deze ringweg verbindt de diverse bebouwingsvlekken in het gebied. Voor het langzaam verkeer kent het gebied een fijnmazig netwerk van voet- en fietspaden en recreatieve routes.

Principe uit Ontwikkelingsplan Schuytgraaf (1997): open en dichte ruimte

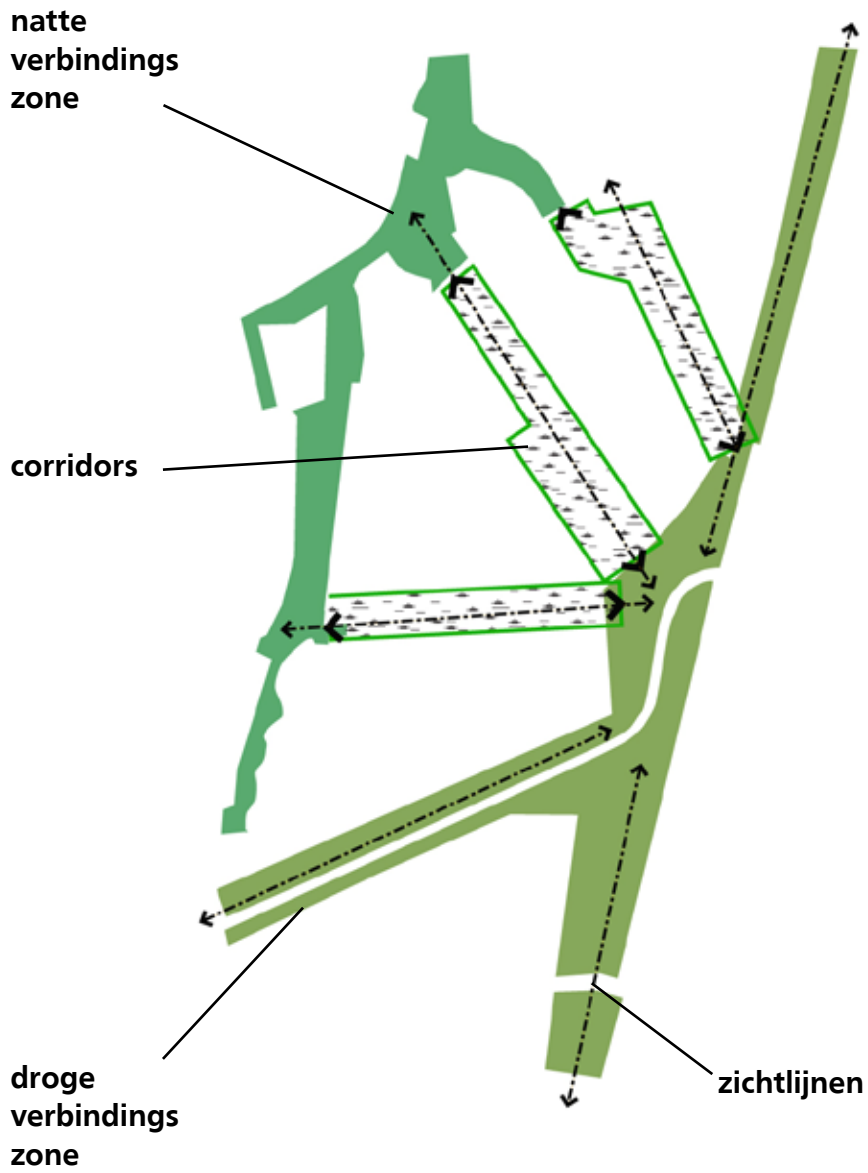

Principes uit Ontwikkelingsplan Schuytgraaf (1997):
De 3 groene hoofdelementen en zichtlijnen

2.3 LANDSCHAP EN HOOFDPLANSTRUCTUUR

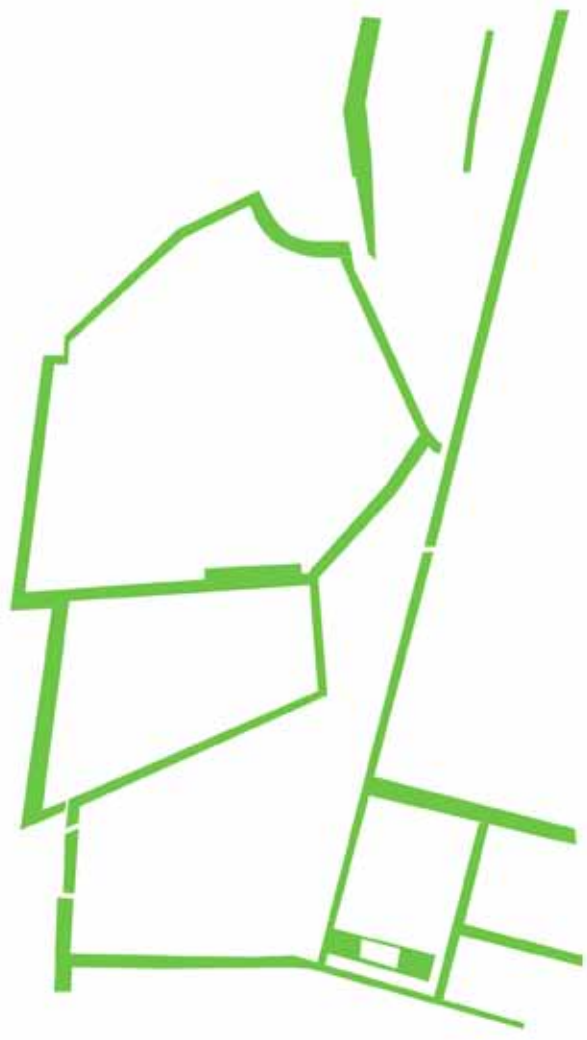

Lineair park

Vanaf de Veluwezoom zijn op tal van plaatsen doorzichten mogelijk in de Schuytgraaf en ook omgekeerd is er het zicht op de hoge rand van de Veluwezoom. Dat geeft de wijk een grote mate van leesbaarheid. De stedenbouwkundige opzet van Schuytgraaf is zo gekozen dat tussen de woonvelden telkens doorzichten naar het omgevende landschap worden geboden. Daarbij zijn bestaande landschappelijke elementen ingepast, zoals bestaande watergangen, weggetjes en boompartijen.
In het planontwerp is het omringende landschap benut door twee ecologische verbindingszones te leggen tussen de uiterwaarden van de Rijn en het Park Lingezegen. Beide zones vormen ecologische kerngebieden op stadsniveau. Tussen deze beide groene hoofdstructuren zijn een aantal doorzichten te onderscheiden. Deze gebieden hebben een betekenis als corridor; ze dragen bij aan de waarneembaarheid van de ecologische zones en ondersteunen het natuurnetwerk. Op deze wijze is in een zeer groot deel van het plangebied de nabijheid van zowel een droge als een natte ecologische zone waarneembaar. Deze hoofdgroenstructuur heeft een natuurlijke inrichting en beheer. Binnen Schuytgraaf vormt het lineaire park de schakel tussen de landschappelijke en stedelijke elementen. Deze groene route krijgt een belangrijke functie voor recreatief gebruik.

In het planontwerp heeft het water als thema van de wijk speciale aandacht gekregen. Daarbij staat het benutten van de oude rijnstrangen voor natuurontwikkeling voorop. In het stedelijk gebied vormen watergangen een onderdeel van de groenstructuur. De ontwikkeling van de landschapsecologische waarde daarvan is uitgangspunt. Ook aan gebruiksfuncties die gebonden zijn aan water, zoals schaatsen en kanovaren, is aandacht besteed.
De zandwinplas krijgt een beperkt extensief recreatief medegebruik, zodat deze plas geen concurrentie aangaat met de zwemplas Rijkerswoerd. In tegenstelling tot de zandwinplas krijgt de kanovijver een intensiever recreatief gebruik.

Landschap

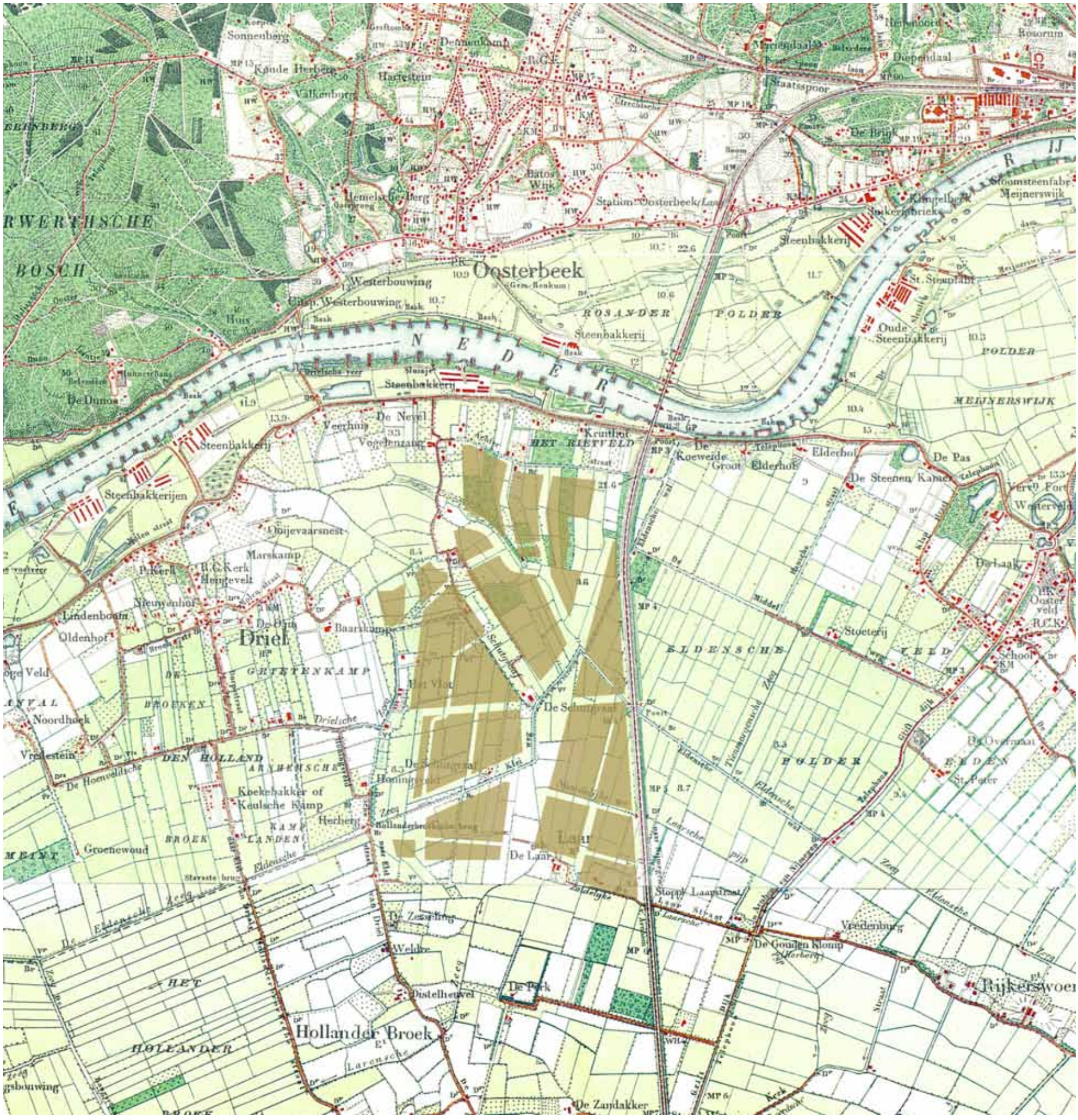

De velden uit het oorspronkelijke masterplan in het landschap van het begin van de 20e eeuw

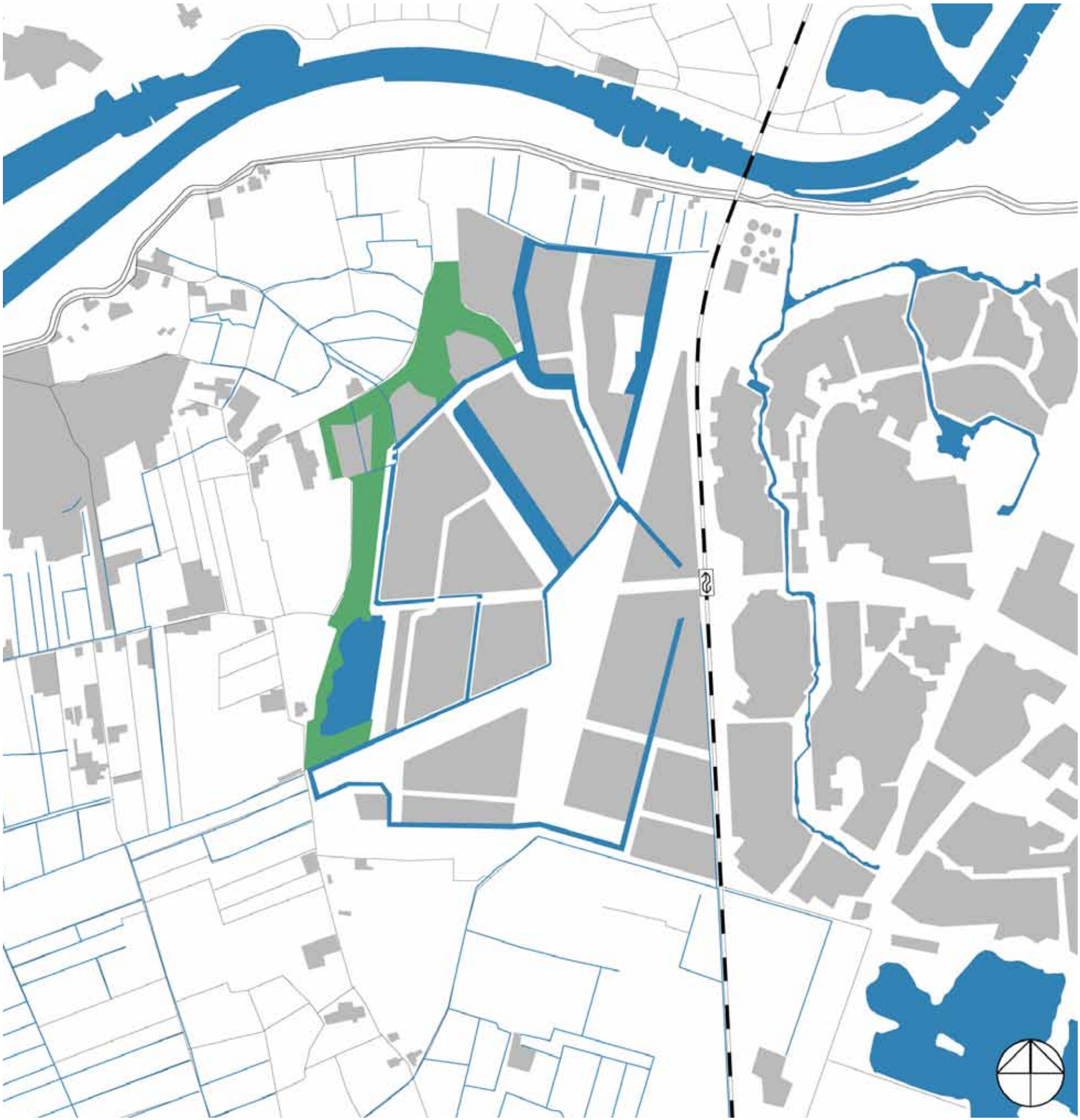

Water in en om Schuytgraaf

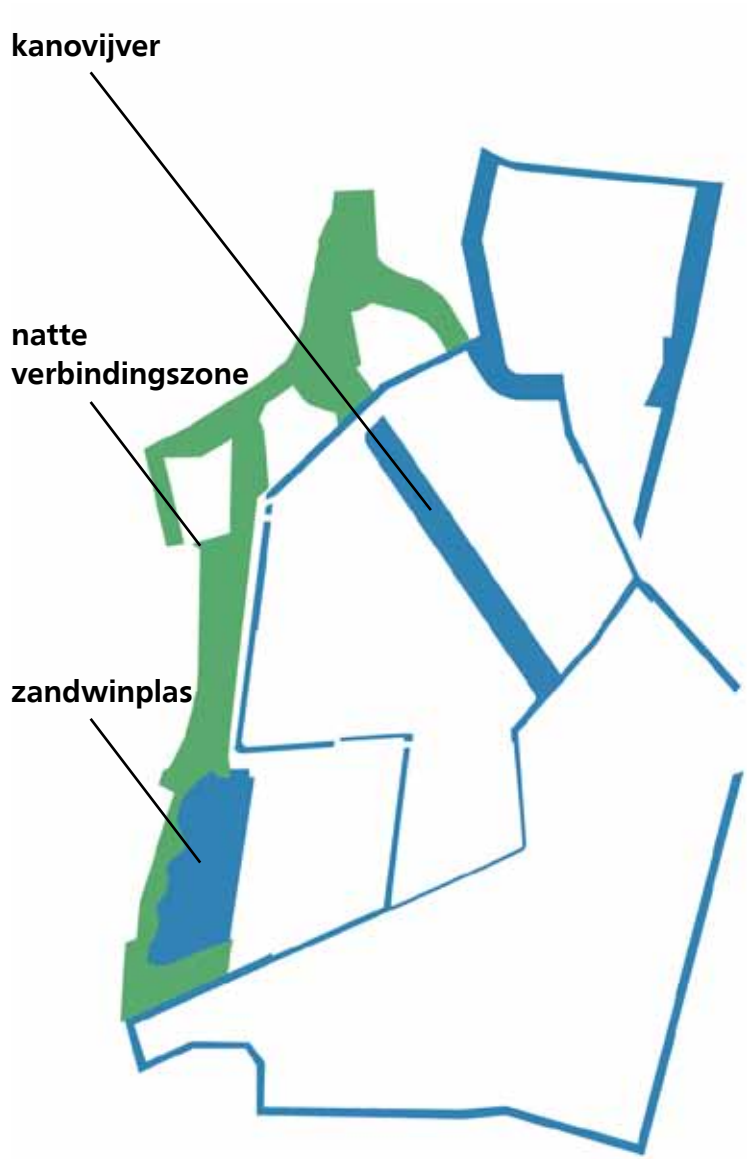

Water in het plangebied

Door Schuytgraaf 'slingert' een hoofdwatergang. De ligging is zodanig dat alle delen van de wijk op korte afstand van de watergang liggen, waardoor een optimale afwatering mogelijk wordt. Door peilverschillen in de watersystemen aan te brengen ontstaat een principe waarin schoon kwelwater niet vermengd wordt met minder schoon water uit de wijk. Het schone water stroomt omlaag door de wijk, waarbij geleidelijk menging optreedt met minder schoon water. Uiteindelijk stroomt het water het agrarisch gebied in ten westen van Schuytgraaf. In het oorspronkelijk Masterplan staat dat in het watersysteem helofytenfilters worden opgenomen voor waterzuivering.

Er wordt een geïntegreerd stelsel aangelegd, waarbij een deel van het regenwater afgekoppeld wordt en rechtstreeks naar het oppervlaktewater stroomt of infiltreert in de bodem via buffers (o.a. bodempassages). De waterhuishoudkundige functie wordt hier gecombineerd met de groene functie.

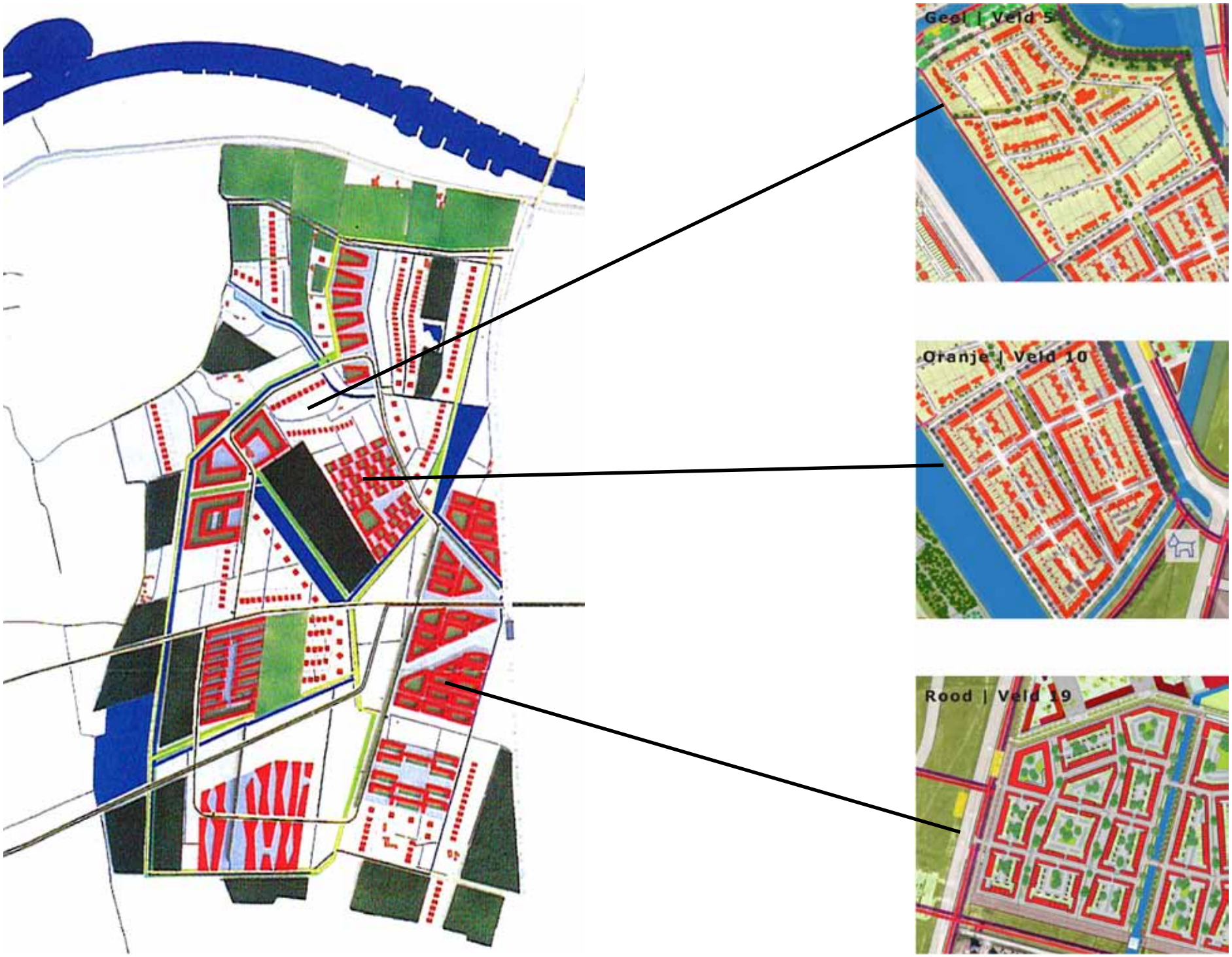

Voorbeeldverkaveling KCAP

2.4 STEDENBOUW

Woonvelden

In het Masterplan zijn de drie typen bebouwd gebied uitgewerkt als centrumgebied (het dichtst bebouwd, bij het station), de tuindorpen (minder dicht bebouwd, als kernen gelegen in de nieuwe wijk Schuytgraaf) en de villawijken (het minst dicht bebouwd, in feite dunbebouwde groengebieden). Later zijn deze termen veranderd in 'rode velden' (centrumgebied), 'oranje velden' (tuindorpen) en 'gele velden' (villawijken). In het vervolg zal met deze benamingen gewerkt worden.

De rode velden van het centrumgebied bestaan uit gesloten bouwblokken, met daarin grondgebonden en gestapelde bebouwing met plaatselijk voorzieningen op de begane grond en een mogelijke functiemenging op beperkte schaal. Er is een duidelijke overgang tussen openbaar en privé.

De oranje velden bestaan uit compacte woonwijken met een harde en openbare buitenrand, zodat ze als dorpjes in het landschap liggen. Programmatisch bestaan ze overwegend uit eengezinswoningen met de mogelijkheid van gestapelde bouw op specifieke punten. De oranje velden hebben bij voorkeur een hart in de vorm van een plein, plantsoen etc.. Deze velden kunnen onderling sterk verschillen, zolang ze als duidelijk herkenbaar gemarkeerde entiteiten in het landschap zichtbaar zijn.

De gele velden bestaan uit heterogene bebouwing in een relatief vrije verkaveling. Niet de architectuur, maar de inrichting van de openbare ruimte en de werking van het groen zijn hier essentieel. De randen zijn groen en worden gevormd door de achtertuinen van de woningen, zodat de overgang met de omliggende groengebieden zo zacht mogelijk is.

Velden met hun nummers

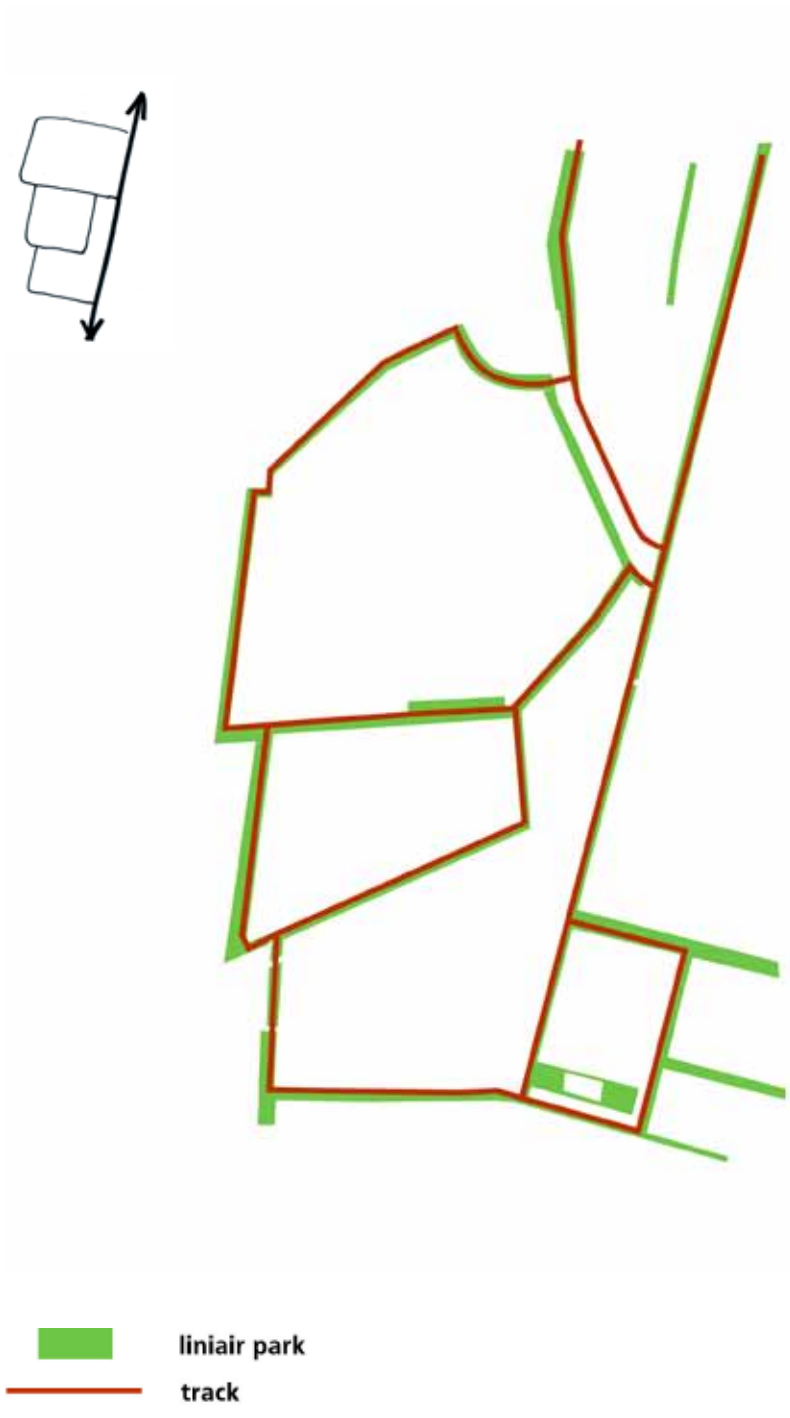

De track in het liniaire park

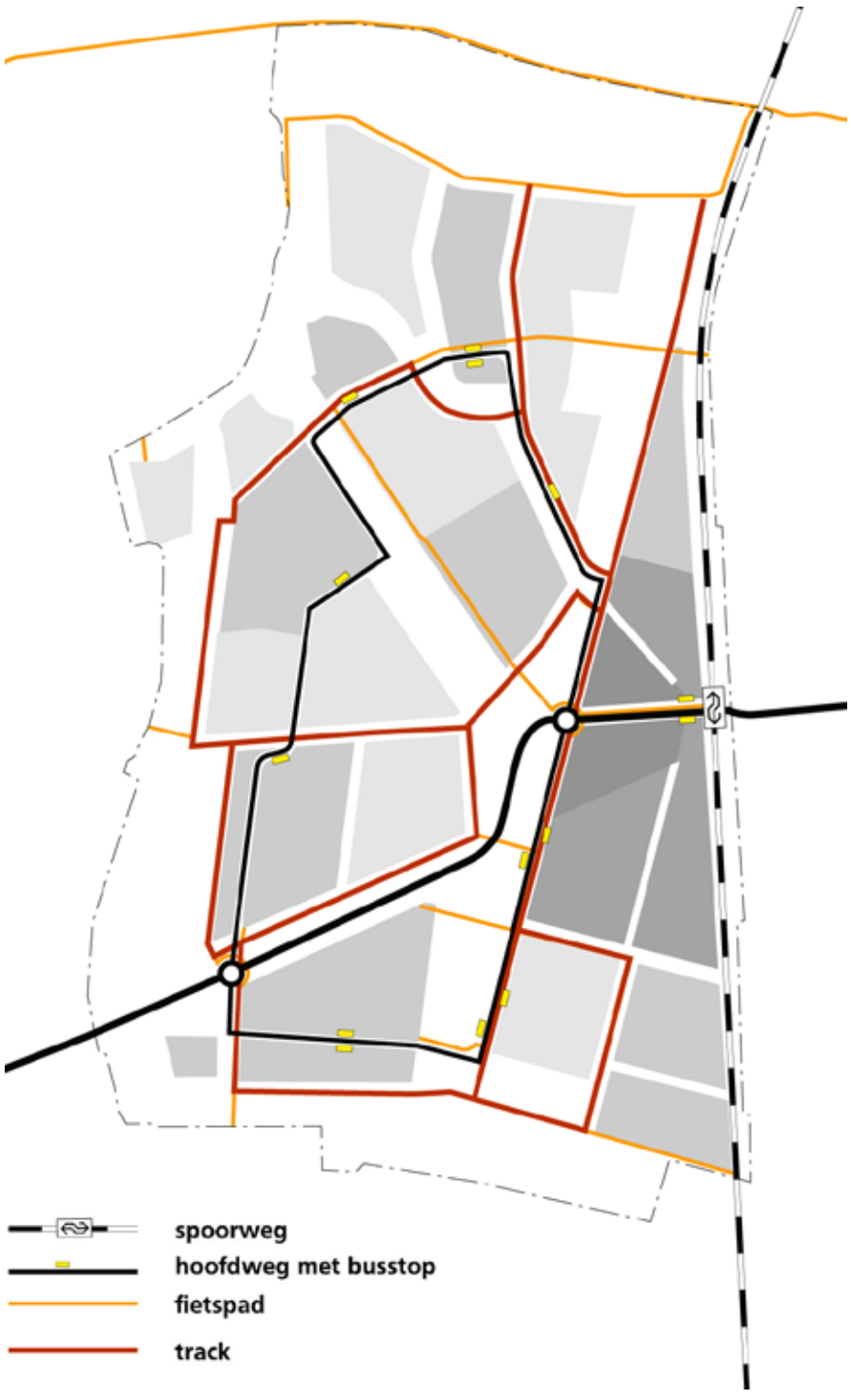

Verkeersstructuur

profielen van de track met lineair park

Infrastructuur

Twee lijnvormige elementen in de structuur vallen op: het lineair park en de track.
Het lineair park is een aaneengesloten transformatiezone tussen bebouwd en onbebouwd gebied, maar ook een verbinding tussen de verschillende woonvelden. Deze strook voorziet in recreatiemogelijkheden en is goed bereikbaar vanuit de woonbuurten. Het park wordt ingevuld met gras en bomen, speelvelden, fietspaden etc..
Door heel Schuytgraaf komt een netwerk van bomenlanen dat vooral bij fietsers, wandelaars en skaters populair zal zijn: de track. In het oorspronkelijke concept is het verkeer op de track afgescheiden van autoverkeer en heeft altijd voorrang.

De verkeersinfrastructuur bestaat uit een stedelijke hoofdweg, de ringvormige wijkontsluiting, de buurtontsluitingen en de woonstraten en uit het hoofd - fietsnetwerk.
De hoofdontsluiting wordt verzorgd door de Metamorfosenallee. De ringweg sluit op twee plaatsen aan op deze hoofdweg. De ligging van de ringweg wordt vooral bepaald door de lijnvoering van het busverkeer. Er zijn zeven bushaltes aan de ringweg. De wijk wordt voor het autoverkeer gesegmenteerd in woonbuurten met elk een eigen aansluiting op deze ringweg. Het hoofd - fietsnetwerk heeft een maaswijdte van ongeveer 500 meter.

Beeld van de verschillende verkavelingen van diverse woonvelden

Veld	Veldnaam	Stedenbouwkundige	Architecten	Thema/leefstijl
1		DAF	nu onbekend, na BKP bekend	landelijk wonen in de polder
2		Kuiper Compagnons	nu onbekend, na BKP bekend	pleindorp
3		Kuiper Compagnons	nu onbekend, na BKP bekend	
4				enclave
5	Parklane	Urbis Stadsontwerp	Maas architecten Bureau ELV	terpdorp
6				
7	De Riethorst	Karres en Brands		pionierstad
8	De Leyhorst	Karres en Brands		pionierstad
9	Bongeren	Karelse van der Meer	Van den Berg, Houten Roy Gelders Architecten Maas architecten Sacon	klassiek tuindorp
10	Campus Veste	Urbis Stadsontwerp	Karina Benraad Rijnvos Voorwinde AG Nova Wessel de Jonge AA Architecten	bastionstad
11				
12	Bloesemgaerd	KCAP	Rijnvos Voorwinde Molenaar en van Winden Inbo Sacon Van Ouwerkerk Geesink Herman Hertzberger (school)	hoevenzwerm
13				
14	De Groene Erven	Karelse van der Meer	Gullikers Architecten Bedaux Brouwer Architecten Van den Berg, Houten Roy Gelders Architecten	streekdorp
15	Centrum	KCAP	Herman Hertzberger	
16	De Leihagen	West8	Ritzen K3 Architectuur	lommerrijk
17A	De Waarden	West8	Köther & Salman Inbo architecten Theo Verburg Architecten Werk Groep (AWG)	buurtschap a/d plas
17B 28		Chora Architects	nu onbekend, na BKP bekend	entree Schuytgraaf
18		Kuiper Compagnons	nu onbekend, na BKP bekend	samenlevers
19		Kuiper Compagnons	nu onbekend, na BKP bekend	samenlevers
20	Amerikaanse Wijk	Claus en Kaan Arch.	Inbo architecten Woudenberg & MIII Architecten Schoevers Kira Architecten	
21	Tuinstad	Mulleners en Mulleners	Van Ouwerkerk Geesink Weusten Mulleners en Mulleners Arch. Scala Architecten Schippers Architecten Derksen Bongers Architecten	
22				
23 24				
25	Vestingstad	Mulleners en Mulleners	Scala Architecten Mulleners en Mulleners Arch.	

gerealiseerd
(behalve vrije kavels veld 5,7,8,14,16)
in ontwikkeling

nog te ontwikkelen

Overzicht ontwikkeling Woonvelden

3. VISIE OP DE DOORONTWIKKELING

3.1 HET KARAKTER VAN ARNHEM ZUID

Arnhem heeft vele kwaliteiten, die voortkomen uit de unieke ligging: in Arnhem Zuid is er het landschap van de Betuwe en in Arnhem Noord het landschap van de Veluwe. Beide zijden van de Rijn hebben evenveel te bieden, Noord en Zuid zijn in balans. Op de noordelijke Rijnoever is Arnhem ontstaan aan een samenvloeiing van beken die ontspringen op het Veluwemassief en die van de hellingen van dat massief afstromen in de richting van het dal van de Rijn. Het Veluwemassief met zijn gradiënten en beboste hellingen en dalen is dan ook beeldbepalend geworden voor Arnhem Noord, de stedelijke bebouwing is in dit typerende landschap tot ontwikkeling gekomen. De woonwijken in dat deel van Arnhem zijn beschut gelegen in de plooiingen van de Veluwezoom.

Arnhem Zuid heeft zijn eigen, locatiespecifieke kwaliteiten. Bij de ontwikkeling van Schuytgraaf is het van belang om de kwaliteiten van Arnhem Zuid en de Betuwe boven tafel te brengen en hierop in te spelen. Soms komen de kwaliteiten voort uit diepgewortelde eigenschappen, maar soms zijn ze ook net aan de oppervlakte aangebracht. Schuytgraaf is Arnhem in de Betuwe!

Ten opzichte van Arnhem Noord heeft Zuid een typische Betuwse sfeer, waar grootschalige recreatie is te vinden. Mooie zwemplassen in een open landschap met fruitbomen, maar ook het Gelredome, Kronenburg en de Rijnhal. Het Betuwelandschap levert een bijzonder woonmilieu op, dat niet in Noord is te vinden. Ten opzichte van het klassieke Arnhem Noord heeft Arnhem Zuid een eigentijds karakter, waar design en nieuwe kunst een plek in het landschap kunnen krijgen. De kenmerken van Arnhem Zuid zijn eigentijds, design, nieuwe kunst, grootschaligheid en leisure. De dingen die ontstaan in Arnhem Zuid zijn een aanvulling op Arnhem Noord, niet alles is hetzelfde in de stad. Schuytgraaf kan zo een plek worden waar mensen uit heel Arnhem en de regio naar toe willen komen.

In de navolgende associatieve reeks van beelden worden Arnhem Noord en Zuid naast elkaar gelegd. De karakteristieken van beide stadsdelen worden met elkaar vergeleken, zoals die nu zijn of zich zullen kunnen ontwikkelen. Soms zijn de beelden juist associatief van aard om 'het merk' van Noord en Zuid aan te geven (Mercedes vs. Mini Cooper of Bijenkorf vs. Hema?) en soms heel concreet (Veluwe vs. Betuwe). Er wordt aan gegeven hoe uniek en bijzonder Arnhem Zuid is, een kwaliteit waarop voortgebouwd wordt.

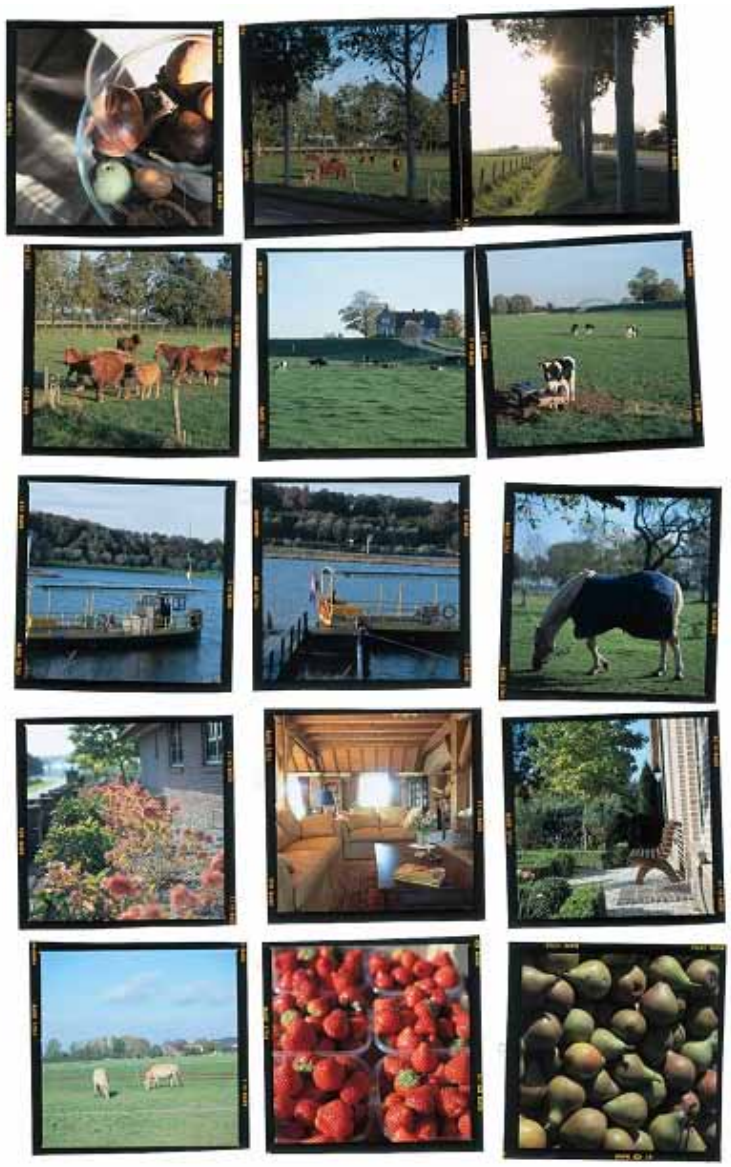

N O O R D **Z U I D**

terrasje pakken, kroegje

lounge, hip

Veluwe

Betuwe

oud en stijlvol - tijdloos

nieuw design - eigentijds

klassiek

grootschalig

N O O R D **Z U I D**

boswonen op het zand

Betuwse dorpjes in een weids land

herten

koeien

oud en stijlvol - tijdloos

nieuw design - eigentijds

funshopping, wandelen

grootschalig, runshopping, auto

N O O R D **Z U I D**

park, wandelen

plas, zwemmen - fietsen

oude cultuur

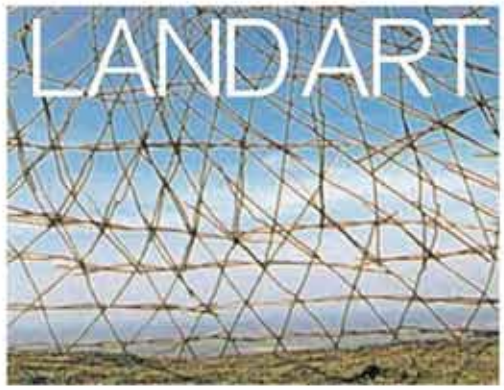

nieuwe kunst

de Bijenkorf HEMA

het ´merk van noord´

het ´merk van zuid´

Veluwe

Betuwe

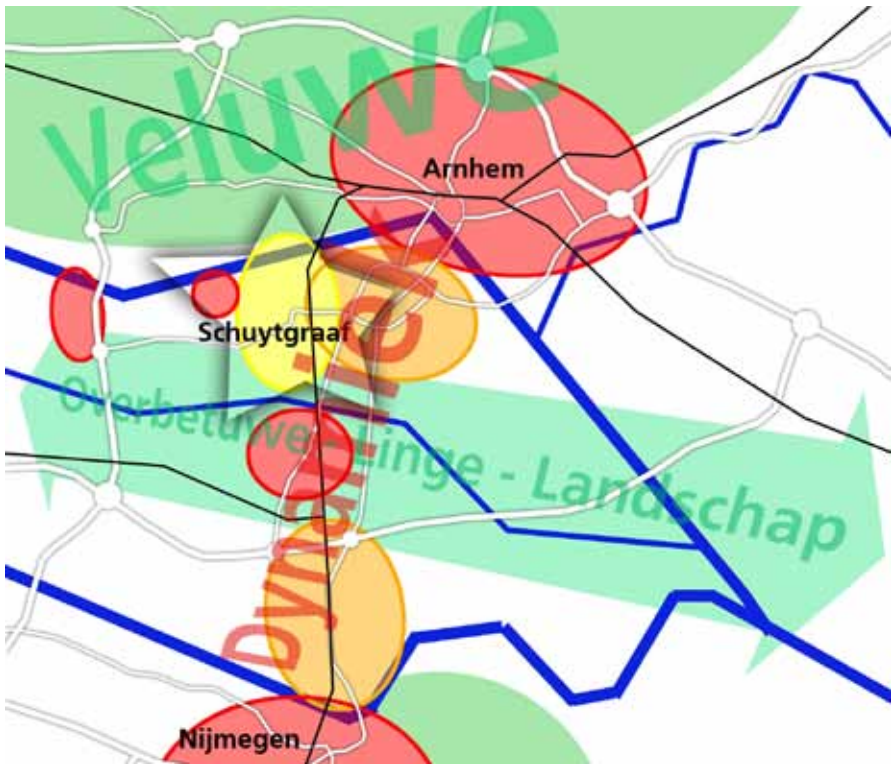

Schuytgraaf in het Krachtenveld van de Regio

3.2 CONCEPT EN AMBITIE

Schuytgraaf is tot op heden ontwikkeld op basis van het gedachtegoed dat eigen is aan de planning van VINEX locaties. VINEX locaties hebben in de regel een onderling vergelijkbare grootte, van 4.000 tot 7.000 woningen, een suburbaan woonmilieu en een goede koppeling via het openbaar vervoer met de bestaande stad. Schuytgraaf vormt op deze regel geen uitzondering. Het suburbane woonmilieu is hier in thematische woonvelden uitgewerkt en ten behoeve van een goede ontsluiting via het openbaar vervoer is onder meer het station Arnhem Zuid gerealiseerd.

Een eigen wijk

Het unieke landschap van de Overbetuwe is een sterk beeld en het is daarom niet nodig om Schuytgraaf en haar eigen unieke kwaliteiten te spiegelen aan de kwaliteiten van Arnhem Noord. Arnhem Zuid is in alles een aanvulling op Arnhem Noord: hier is de ruimte voor het Gelredome, de Rijkerswoerdse Plassen, Kronenburg met haar grootschalige winkels en het Park Lingezegen met het stoere landschap van de Betuwe dat nergens anders is te vinden in Nederland. Schuytgraaf is als onderdeel van Arnhem uniek voor deze stad, een aanvulling op wat er al is. Schuytgraaf is Arnhem in de Betuwe.

Nieuwe stedenbouwkundige ontwikkelingen kunnen moeiteloos opgenomen worden in het oorspronkelijke concept van Schuytgraaf. Dit kan bereikt worden met dezelfde benadering van Schuytgraaf als in de oorspronkelijke planning. Die benadering gaat uit van een sterk raamwerk dat een flexibele invulling toestaat. De ligging van Schuytgraaf is verder zodanig dat zij kan worden beschouwd als een woongebied dat tevens een relatie heeft met de omgeving en het landschap en dus met een veel groter gebied. Schuytgraaf is niet alleen een bestanddeel van de stad Arnhem maar van een ruimere regio.

Het oorspronkelijke concept ging uit van een stoer onderliggend Betuws landschap. Deze onderlegger heeft een landschappelijk raamwerk gedefinieerd en dient nu als hoofdplanstructuur. Deze landschappelijke hoofdplanstructuur zorgt niet alleen voor een optimale inbedding in de Betuwe, maar zorgt tevens voor een optimale beleving hiervan. Het is de bedoeling dat voor alle woningen 'het groen om de hoek is'. De bewoners kunnen in de hoofdplanstructuur recreëren, spelen, fietsen, verblijven, etc. Men zou kunnen stellen dat de hoofdplanstructuur meer is dan de ruimtelijke Betuwse drager van het plan, het vormt de 'ziel' van het plan. Het geeft identiteit aan Schuytgraaf en is 'van iedereen'.

Vanuit dit landschap is een landschappelijk raamwerk ontworpen (hoofdplanstructuur) waarbinnen kleine woonvelden zijn gelegd. Het plan van KCAP heeft in de loop der jaren bewezen een plan voor de lange termijn te zijn. Door slechts globale uitgangspunten op te nemen in het Masterplan kon in de tijd het concept behouden blijven en tegelijk het nieuwe tijdsbeeld in zich opnemen. Het plan is nog steeds een goede basis voor de verdere ontwikkeling van Schuytgraaf.

Het masterplan van KCAP gaat uit van een ontwikkeling 'van onderuit': vanuit het landschap zijn structuren neergelegd waarbinnen in de tijd invullingen kunnen komen. Waar Schuytgraaf nu voor staat is een ontwikkeling 'van bovenaf': nieuwe ideeën en ontwikkelingen worden in de aangeboden structuur neergelegd. Deze gebiedsvisie sluit geen van beide benaderingen uit, maar laat deze samenkomen. De oorspronkelijk bedachte structuur hoeft niet 'weggegooid te worden', maar is het optimale raamwerk waarbinnen nieuwe ideeën een plek kunnen krijgen.
Door dit te doen kan Schuytgraaf een meerwaarde bieden door wonen te combineren met recreatie, voorzieningen, horeca, ecologie, kunst, bijzondere woonvormen en bebouwing. Een meerwaarde niet alleen voor zichzelf of Arnhem, maar voor het grotere geheel van de regio waarvan Schuytgraaf deel uitmaakt. Dit betekent dat bij een verdere ontwikkeling van Schuytgraaf extra aandacht besteed zou moeten worden aan de overgangen met het landschap en aan de entreezones naar Arnhem. Extra aandacht ook voor de integratie van recreatie, voorzieningen en nieuwe woonmilieus.

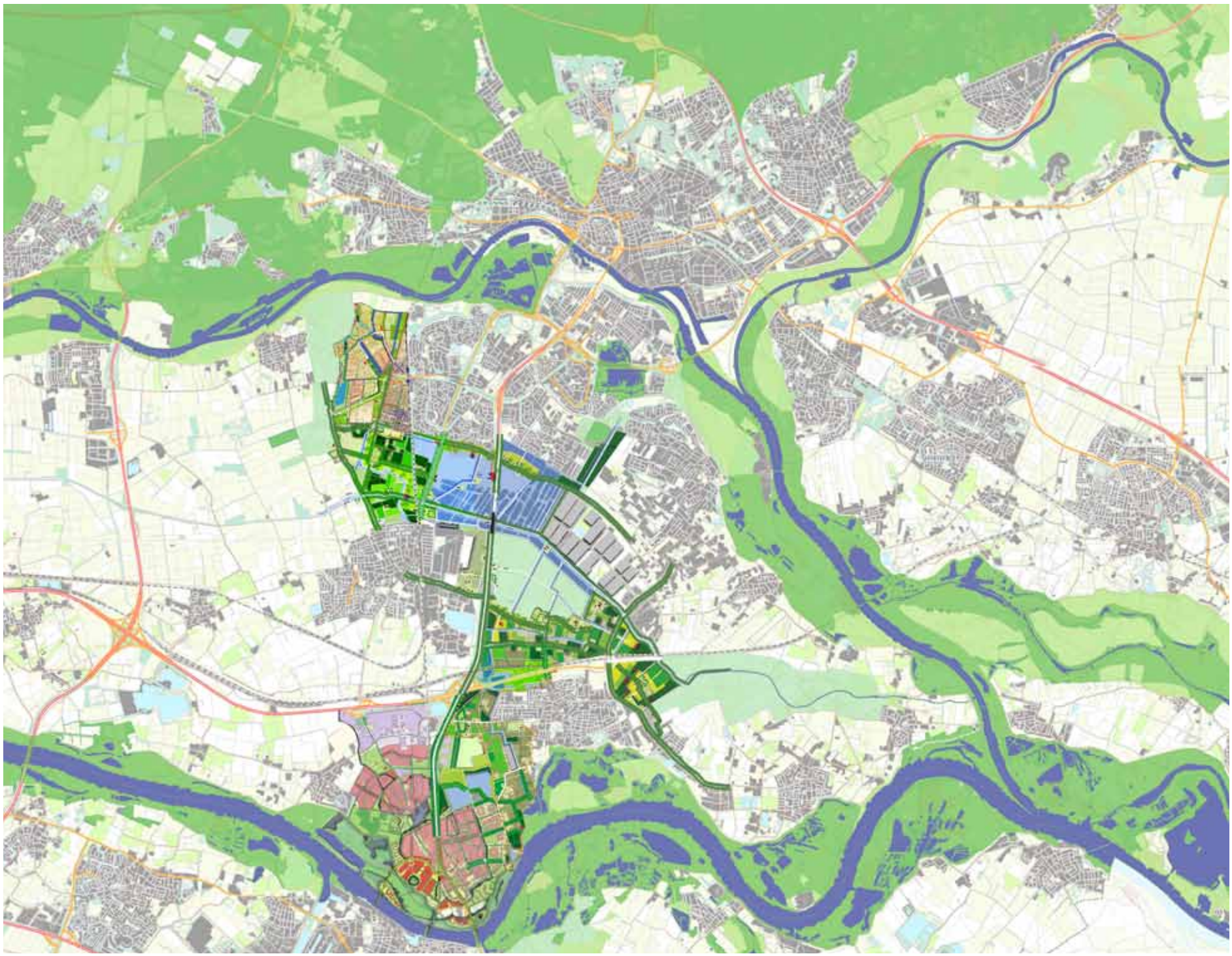

De regio Arnhem-Nijmegen, van de Veluwe tot de Waalkade

Schuytgraaf in de regio

Zoals al eerder is gesteld, is Schuytgraaf niet alleen een onderdeel van Arnhem. De wijk is tevens een onderdeel van de Overbetuwe. De slagzin die voor deze specifieke ligging van Schuytgraaf gehanteerd wordt is die van: 'Arnhem in de Betuwe'. Deze locatie brengt met zich mee dat Schuytgraaf kan worden gezien als een element op een aantal schaalniveaus; Schuytgraaf als deel van Arnhem Zuid (stadsdeel), als deel van Arnhem als geheel (stad) en als passtuk in de regio die zich uitstrekt van het gebied ten noorden van Arnhem tot het zuiden van Nijmegen (regio). De kwaliteitsslag van Schuytgraaf speelt zich in deze optiek af op deze drie, steeds hogere schaalniveaus.
De vraag die dan ook beantwoord moet worden is: welke meerwaarde kan Schuytgraaf bieden op deze schaalniveaus en vice versa.

De regio waarin Schuytgraaf centraal ligt, strekt zich uit van het gebied ten noorden van Arnhem tot en met het gebied ten zuiden van Nijmegen. De stadsregio Arnhem-Nijmegen omvat onder andere de kernen Arnhem en Nijmegen en de Overbetuwe. Als groen middengebied komt er het aan te leggen Park Lingezegen met recreatieve functies en verspreide historische woonkernen. Dit groene middengebied is een ecologische verbindingszone als onderdeel van de Ecologische HoofdStructuur (EHS) die zich om Schuytgraaf heen vouwt.

De regio ontwikkelt zich tot één samenhangend gebied met daarin een schakering van bebouwde en open gebieden met een diversiteit aan functies, onderling verbonden door een netwerk van openbaar vervoerlijnen en routes voor auto- en langzaam verkeer. De regio Arnhem-Nijmegen is een netwerkstad waar grootschalige recreatie te vinden is met een grote verscheidenheid (plassen, parken, natuur, stadion Gelredome, Rijnhal, etc.). Tussen het Kröller Müller-museum in Otterlo en het Museum het Valkhof in Nijmegen ligt een aaneenrijging van musea, academies, parken, beeldentuinen en een dierentuin. Binnen de netwerkstad heeft elk deelgebied een specifieke functie die een meerwaarde biedt voor het geheel.
Schuytgraaf is in deze visie één van die deelgebieden binnen dit samenhangend geheel. Een deelgebied dat een extra kwaliteit levert die specifiek is voor Schuytgraaf, omdat deze op de kruising lijkt te liggen van de ontwikkelings- en cultuuras tussen Arnhem en Nijmegen en de landschappelijke lijn van de Linge en de Overbetuwe. In de ontwikkelingsas, de 'lijn van dynamiek', liggen de centra van Arnhem en Nijmegen, maar ook Elst en de ontwikkelingslocatie Waalsprong. Arnhem Zuid en Schuytgraaf maken deel uit van deze nieuwe dynamiek in de regio KAN. Haaks op deze as ligt de Linge en het landschap van de Overbetuwe. Hier voeren rust en natuur de boventoon, als tegenhanger van de dynamiek van de andere lijn. Schuytgraaf kan bij een verdere ontwikkeling optimaal inspelen op beide kwaliteiten.

Arnhem Zuid

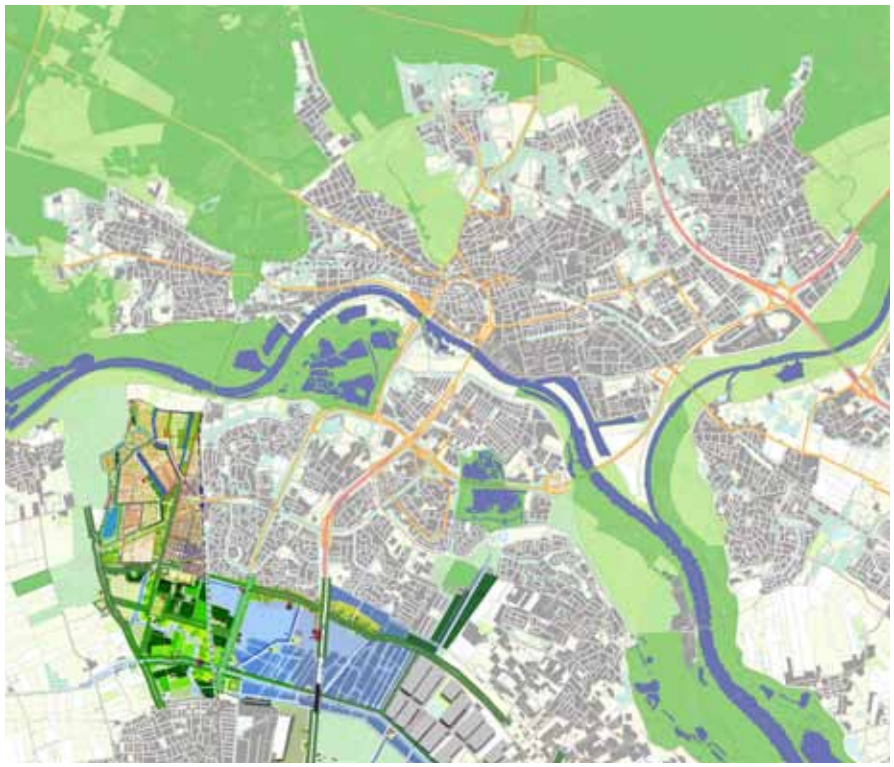

Arnhem

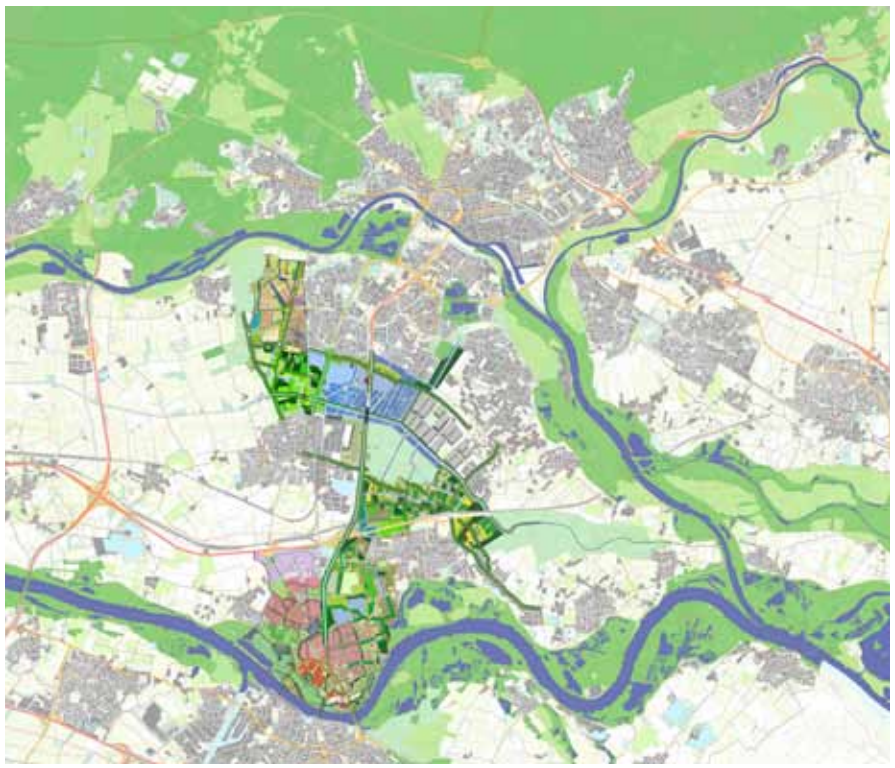

Regio Arnhem-Nijmegen

In deze visie is Schuytgraaf een deelgebied met een extra kwaliteit op verschillende schaalniveaus. De positie op deze schaalniveaus wordt als eerste beschreven in paragraaf 3.2. Welke kwaliteiten dat kunnen zijn, wordt in het navolgende per te onderscheiden thema geanalyseerd. In hoofdstuk 4 worden deze uitgewerkte thema's in onderlinge samenhang bezien. Deze geïntegreerde visie op de toekomstige ontwikkeling van Schuytgraaf zal worden weergegeven in de vorm van een Visiekaart. Uit deze kaart blijkt op welke wijze de voorgestelde thematische ingrepen met elkaar verenigbaar zijn. Dit rapport met de bijbehorende Visiekaart is een handleiding bij de realisatie van de actualisering voor Schuytgraaf. Daarbij is het van belang dat de ambities van deze gebiedsvisie juist worden geïnterpreteerd. De geïntegreerde presentatie zorgt ervoor dat verschillende soorten ideeën bij elkaar staan. De gebiedsvisie is namelijk rijk aan nieuwe ideeën binnen het oude netwerk.
Vaak wordt gesproken over plannen die reeds zijn gerealiseerd of waaraan momenteel wordt gewerkt. Vaak zijn het echter ook wensen en mogelijkheden voor een nog beter Schuytgraaf. De realisatie van deze plannen is dan nog niet zeker, maar Schuytgraaf biedt ze wel de ruimte of ambieert ze een plek te geven.

Landschap en lineaire elementen uit het masterplan

3.3 DE THEMA'S

Landschap en Hoofdplanstructuur

Het oorspronkelijke concept ging uit van het onderliggende landschap. Hieruit is de hoofdplanstructuur ontworpen en vormt zo het landschappelijke raamwerk van Schuytgraaf. De hoofdplanstructuur is 'alles behalve de woonvelden', de ruimte tussen de woonvelden. Om deze voldoende ruim op te kunnen zetten is het normatieve buurtgroen in deze structuur gelegd. Om die reden komen belangrijke buurtfuncties in de hoofdplanstructuur te liggen zoals spelen, recreëren en samenkomen maar ook hondenuitlaatplaatsen en bodempassages.

De hoofdplanstructuur zorgt niet alleen voor een optimale inbedding in de Betuwe, maar zorgt tevens voor een optimale beleving hiervan. De hoofdplanstructuur is de belangrijkste identiteitsdrager van Schuytgraaf, in beeld en functie. Het is de 'ziel' van het plan. Doordat zoveel samenkomt in de hoofdplanstructuur, beeld en functie, is het van belang deze te benoemen als een integrale ontwerpopgave.

Het is het streven om Schuytgraaf meer te laten samengaan met het omringende Betuwse landschap. Het oorspronkelijke concept van KCAP ging hier al sterk van uit. Het Masterplan is gebaseerd op 'kleine woonkernen in een Betuws landschap'. In het Masterplan vormde het lineaire park binnen de hoofdplanstructuur een verbijzondering. Het lineair park is gedefinieerd als een dubbele bomenrij aan twee zijden van een track. Soms verbijzondert de bomenrij zich door te vernauwen of te verbreden, met steeds de track als continu element. Het 'lineair park' is dus slechts een bomenrij en een vormgegeven track en vormt in deze een onderdeel van de hoofdplanstructuur. Gesteld zou kunnen worden dat in het Betuwse landschap de strakke dubbele bomenrijen en het specifieke trackprofiel een gebiedsvreemd element zijn.

Om de landschappelijkheid van de hoofdplanstructuur te versterken, zonder de functionaliteit hiervan aan te tasten, wordt voorgesteld het gedachtegoed van het lineaire park te laten vervallen. Met andere woorden: de hoofdplanstructuur dient te worden ingericht volgens landschappelijke principes die zijn gebaseerd op de Overbetuwe. De track blijft net als alle andere fietspaden in Schuytgraaf en de regio uitgevoerd worden als een vrijliggend fietspad, in dit geval met een voetpad.

Er wordt verondersteld dat alle functies in de hoofdplanstructuur een plek kunnen krijgen. Niet alleen zullen dan fietsroutes, bruggen, speelplekken en beplanting integraal op elkaar afgestemd worden, maar er is ook ruimte nodig voor bijvoorbeeld hondenuitlaatplaatsen en bodempassages. Deze veronderstelling zal onderzocht worden in een nader integraal ontwerponderzoek van de hoofdplanstructuur.

Ecologie

Het landschappelijk raamwerk bestaat uit de natte en droge ecologische zone, met corridors daartussen. Dit vormt een raamwerk dat is gebaseerd op de oorspronkelijke topografische ondergrond en vanuit het plangebied doorzichten geeft op het omliggende landschap. De zichtlijnen op het omliggende landschap dienen gerespecteerd te blijven. De bewoners hebben zicht op de hoofdplanstructuur en maken er gebruik van, en tegelijk moet de ecologische waarde behouden blijven en integraal onderdeel uitmaken van het raamwerk. Elementen die kunnen bijdragen aan de betekenis van de hoofdplanstructuur zijn het versterken van landschappelijke gradiënten, het versterken van de relatie met de omgeving, de landschappelijke doordringing van het woongebied en de integratie van het water(systeem).

Het rivierenlandschap is van origine rijk aan gradiënten, overgangen tussen hoog en laag en daarmee tussen droog en nat. Dergelijke gradiëntrijke landschappen zijn ecologisch rijk.
In deze visie wordt een nadere uitwerking van het thema 'ecologie' ingepast, die inhaakt op de gradiënten en op het realiseren van ecologische zones door het gebied. Zones die in een groot verband zouden kunnen worden geplaatst, de gehele Overbetuwe omvattend. Voor het rivierengebied typerende gradiënten kunnen tussen en binnen de nog te ontwikkelen woonvelden worden geaccentueerd.

Het oorspronkelijke landschap van Schuytgraaf

Overgangsgebieden

Ook in de relatie tussen Schuytgraaf en het omgevend landschap kan nog een slag worden gemaakt. Aan de zuidkant van Schuytgraaf wordt de ontwikkeling van het Park Lingezegen (aansluitend aan de Linge) voorbereid. Het ontwerp van Schuytgraaf en het Park Lingezegen moeten zodanig op elkaar aansluiten dat de landschappelijke eenheden in elkaar overgaan. Oorspronkelijk waren hier sportvelden gepland, maar deze zorgden voor een barrière naar Park Lingezegen. De overgang tussen de wijk en Park Lingezegen wordt in deze visie versterkt door uit te gaan van een andere locatie voor de sportvelden (waar ze nu liggen) en het situeren van woonvelden aan de zuidzijde van Schuytgraaf. Deze woonvelden zorgen voor een meer geleidelijke overgang naar het landschap en een betere landschappelijke en functionele relatie met Park Lingezegen, doordat zichtlijnen, bomenlanen en fietsroutes doorgetrokken worden.
Aan de noordkant wordt Schuytgraaf landschappelijk begrensd door de Achterstraat die de grenslijn vormt met het uiterwaardengebied langs de Neder-Rijn.

De benadering van 'woonkernen in het landschap' betekent ook wat voor de bebouwing. De sfeer en thematiek worden gerealiseerd op het niveau van de verkaveling, in de bebouwingswijze (woningtypen en bouwhoogten) en in de beeldkwaliteit van de bebouwing (materialisering en kleurtoepassing) en de onbebouwde ruimte (materialisering). De benadering betekent echter ook wat voor het landschap; het landschap moet de mogelijkheden tot interactie en verweving toestaan. De omgeving geeft de bewoners van Schuytgraaf zicht op, toegang tot en ruimte in het landschap. De bestaande kwaliteiten van het buitengebied en de nieuwe kwaliteiten van Schuytgraaf moeten elkaar versterken.

Water

Het thema 'water' kan op diverse manieren worden aangepakt. Water heeft een kwantitatief, een kwalitatief vormgevend en een duurzaam aspect. In een woongebied moet voldoende waterberging aanwezig zijn. Water moet kunnen worden opgevangen en vastgehouden binnen het gebied en pas in extreme situaties zou aan- en afvoer van gebiedsvreemd water moeten plaatsvinden.
In kwalitatieve zin is water een structurerend ontwerpelement. Water is als een leidend beginsel in het ontwerp van de hoofdplanstructuur gehanteerd. Op het niveau van een woonveld kan water op diverse manieren worden ingezet om de kwaliteit van de woonomgeving te vergroten. Tot deze uitwerking behoort de vormgeving van de oevers, het ontwikkelen van overgangssituaties tussen water en land, verschillende wijzen van oeververbindingen.
Qua waterhuishouding wordt in de situatie voor Schuytgraaf van drie watersystemen uitgegaan; een voedselarm watersysteem tussen de woonvelden (stedelijk water), een voedselrijk watersysteem aan de buitenkant van Schuytgraaf (polderwater), in aansluiting op het polderlandschap, en een systeem dat bestaat uit een aantal van hun omgeving qua waterhuishouding geïsoleerde waterpartijen aan de westkant van Schuytgraaf (ecologisch water).

Daarnaast is het duurzame aspect van water in Schuytgraaf van groot belang. De wijk Schuytgraaf wordt namelijk volgens 'duurzame' principes gebouwd. Voor wat betreft de waterhuishouding komt dat tot uiting in drie aspecten:

- er wordt zorgvuldig omgegaan met de hulpbron water; dit houdt in dat het water nuttig wordt gebruikt, door bijvoorbeeld het voorkomen van verdroging door het aanvullen van het grond- of oppervlaktewater; dit betekent ook dat vuil en schoon water zoveel mogelijk gescheiden worden gehouden;
- de problemen die kunnen ontstaan, bijvoorbeeld vervuiling van het water, worden niet of zo min mogelijk doorgeschoven in de tijd en de ruimte; vervuiling wordt zo veel mogelijk voorkomen. Daarnaast wordt vervuild water zo mogelijk op een natuurlijke manier gezuiverd (bodempassages); om zo min mogelijk gebiedsvreemd (voedselrijk) water in te hoeven laten wordt hemelwater zoveel mogelijk in het gebied vastgehouden;
- de toekomstige bewoner wordt zo veel mogelijk betrokken bij het waterbeheer in de wijk, door goede voorlichting en door het watersysteem op een begrijpelijke wijze vorm te geven.

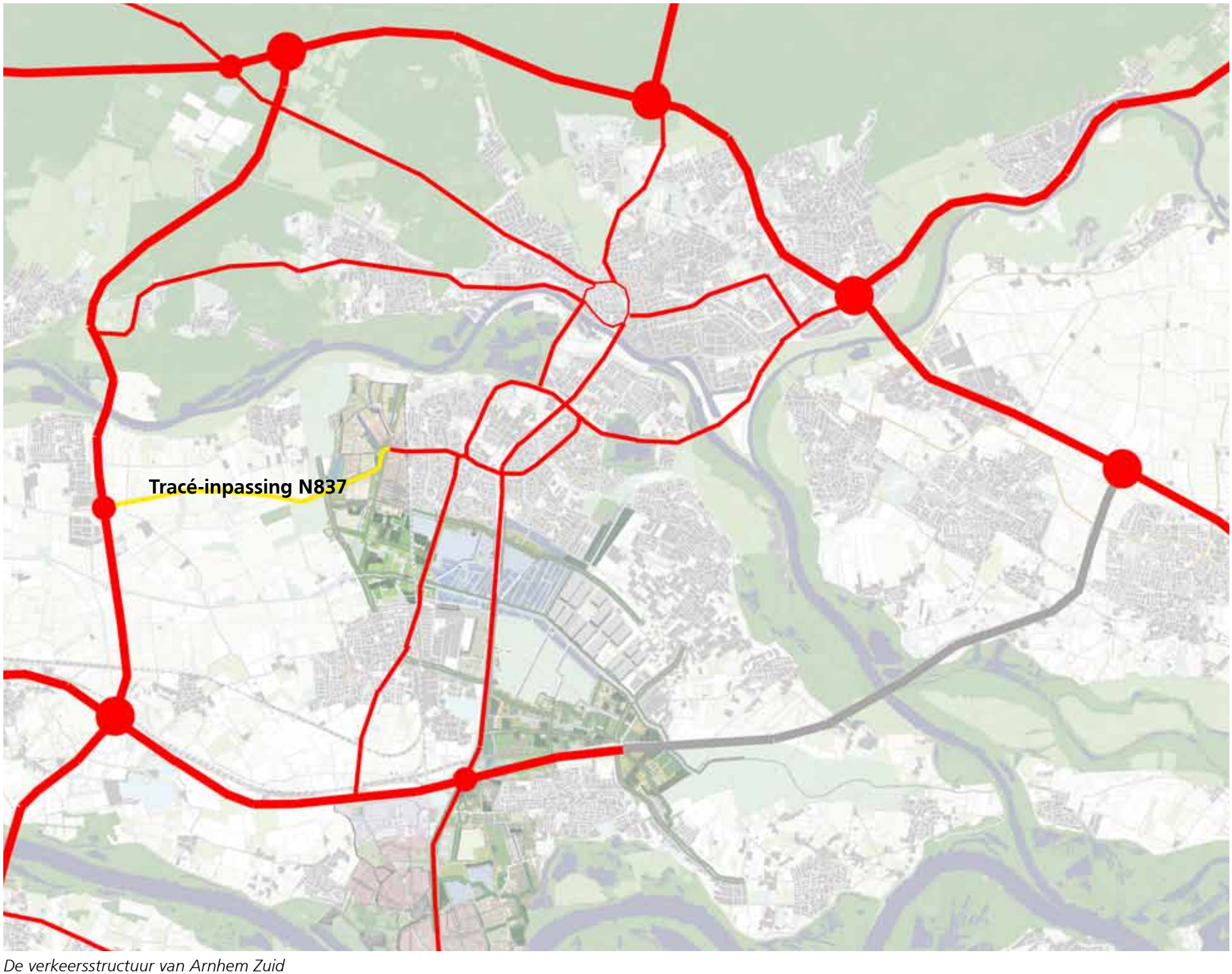

De verkeersstructuur van Arnhem Zuid

Verkeer

Auto

Het ontsluitingssysteem voor de auto dient helder te zijn, op de verschillende niveaus van ontsluiting. Schuytgraaf wordt ontsloten via het hoofdwegenstelsel (A50) en op een lager niveau via het net van autowegen in de Arnhemse agglomeratie. In het Structuurplan Arnhem 2010 wordt de route via de Metamorfosenallee en de Burgemeester Matsersingel aangegeven als een van de stedelijke aders van Arnhem. Deze onderscheiden aders vormen een radiaal patroon, zij komen samen op de centrumring. In de richting van het stadscentrum veranderen deze wegen geleidelijk van schaal en karakter. De meeste toevoerwegen vanaf de snelwegen gaan op hele duidelijke plekken over in deze grote stedelijke aders. Deze constatering in het Structuurplan is een aanknopingspunt voor de vormgeving van de route N837, Metamorfosenallee en Burgemeester Matsersingel.

In de structuur van Arnhem-Zuid komt de N837 aan op de Batavierenweg. Deze Batavierenweg vormt samen met de Burgemeester Matsersingel ten oosten hiervan een systeem van wegen die gezamenlijk 'de ring van Zuid' genoemd zou kunnen worden. De ring wordt tweemaal doorsneden door de A325 (Nijmeegseweg) die te zien is als een stadsboulevard, die het centrum van Arnhem met Nijmegen verbindt. Op de 'ring van Zuid' komen naast de N837 ook de andere invalswegen uit.

De invalsroute vanaf de A50 via de N837 wordt niet alleen de externe ontsluiting van Schuytgraaf, maar tevens een belangrijke entree van Arnhem als geheel. Schuytgraaf wordt daardoor één van de entreegebieden van de stad, een visitekaartje van Arnhem. Die functie stelt eisen aan de vormgeving van deze entree, waarbij gestreefd zou kunnen worden naar een integrale aanpak van deze ontsluitingswegen. De route N837, Metamorfosenallee en Burgemeester Matsersingel dient in zijn geheel te worden bekeken, met per onderdeel mogelijk accentverschillen. Deze route dient herkenbaar te zijn en ook de stadsdelen waar de route doorheen gaat dienen vanaf deze route afleesbaar te zijn.
Hierbij is het niet alleen van belang dat wegen en aansluitingen aan verkeerstechnische eisen voldoen, maar vooral een verkeerskundige logica hebben. In deze gedachte zijn ook de aansluitingen van belang. Voor een duidelijke markeringsfunctie van 'land naar stad' ligt het voor de hand de aansluitingen op de N837 bijzonder te vormgeven. Door deze vorm te geven als rotonde wordt niet alleen de markering duidelijk gemaakt, maar is een scheiding tussen de verschillende ontwerpsnelheden bewerkstelligd.

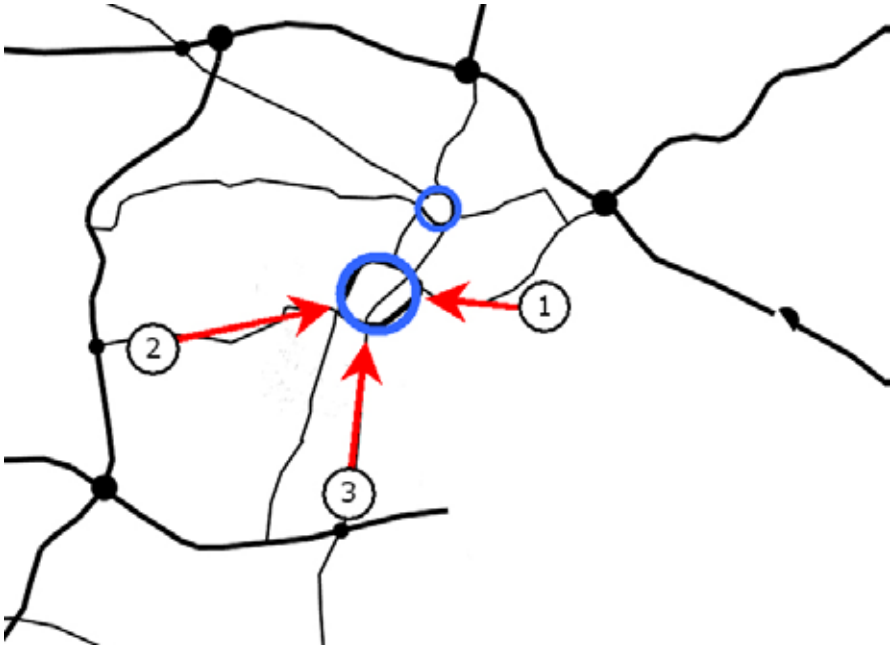

De 'ring' van Arnhem Zuid

Noord-zuid en oost-west verbindingen

Vrijliggende fietspaden in de groenstructuur

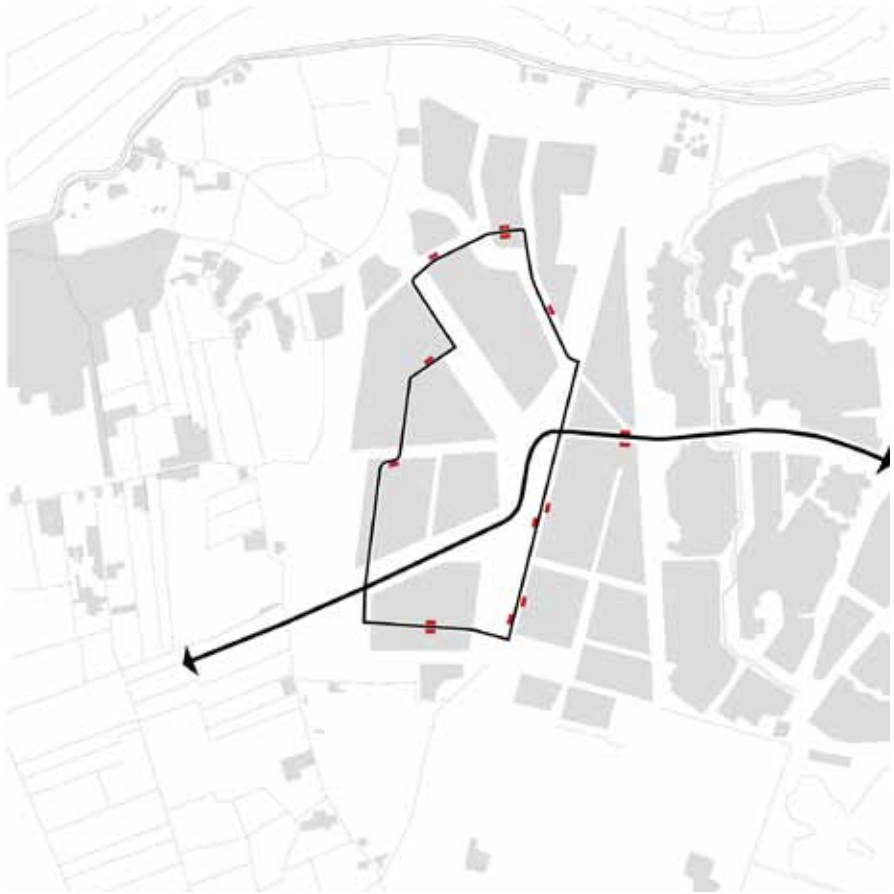

Openbaar vervoer: lus met bushaltes

Openbaar vervoer
Schuytgraaf is goed gekoppeld aan het openbaar vervoersnet. In dit geval is die koppeling verzekerd door de ligging bij het NS station Arnhem Zuid. Ook de trolleybus- en buslijnen van Arnhem bereiken Schuytgraaf. Het is van belang dat bij de verdere doorgroei van Schuytgraaf de frequentie van de buslijnen en de posities van de haltes logisch blijven. De goede verbindingen vanuit Schuytgraaf met het omliggende landschap kunnen er tevens voor zorgen dat de nieuwe bushaltes ook als halteplaats voor de bezoekers van het buitengebied kunnen dienen.

Langzaam verkeer
Het is van het grootste belang dat er een goed en dicht fietsnetwerk komt in Schuytgraaf, waarin niet zozeer wordt ingezet op een onderscheid in de verschillende functies van de fietspaden. Alle fietspaden worden in samenhang en op gelijke wijze vormgegeven.

In Schuytgraaf zijn fiets- en voetgangersroutes beschikbaar of ontworpen. Deze routes worden voor een deel uitgevoerd als vrijliggende fietspaden die de groene zones volgen. Op die manier zijn routes voorhanden die snelle verbindingen garanderen binnen Schuytgraaf. Voor het overig deel bestaat het langzaam verkeersnetwerk uit een fijnmazig netwerk van fietspaden, doorsteken en woonstraten die geschikt zijn voor fietsverkeer. In deze gedachte zullen er ook doorsteken komen door de ecologische zones.

Het is een grote meerwaarde als het langzaam verkeersnetwerk van Schuytgraaf wordt gekoppeld aan het regionale fietsnetwerk en Park Lingezegen. Door het realiseren van een aantal verbindingen, aansluitingen en doorsteken worden de twee netwerken eenvoudig aan elkaar gekoppeld. Het is vrij eenvoudig om vanuit de woning het landschap in te fietsen en Schuytgraaf is dan een onderdeel van het regionale recreatieve fietsnetwerk.
Het zou bijzonder zijn als er een fietsroute naast de spoorbrug over de Rijn deze gerealiseerd zou worden is. Deze route is niet alleen spectaculair vanwege het perspectief op de Veluwerand en de uitzichten over de rivier en de uiterwaarden, maar zorgt tevens voor een snelle verbinding van Schuytgraaf naar Arnhem-Noord.

Bron: Dorpen-analyse, Kuiper Compagnons

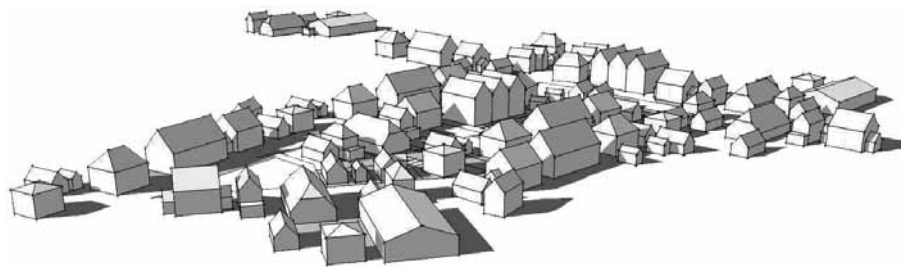

Wonen, Werken en Voorzieningen

Het is de ambitie voor Schuytgraaf om te komen tot een kwalitatief hoogwaardige leefomgeving. Dit wordt bereikt door meer dan alleen woningen te bouwen. Deze worden ingepast in een groene omgeving, en tevens zullen er voldoende parkeerplaatsen en voorzieningen gerealiseerd worden. Hierbij wordt de meerwaarde opgezocht van dit alles: er is nu al de Buitenplaats, en ook het nieuwe centrum en het archeologisch veld zullen bijzondere plekken worden in Schuytgraaf. Tevens wordt het woongebied goed verbonden met haar omgeving door fiets- en wandelpaden. Dit alles samen zorgt voor een kwalitatief hoogwaardige leefomgeving, waarbinnen in de huidige en ontworpen situatie verschillende woonvelden liggen. Deze woonvelden zijn ontworpen in drie dichtheden. Bij de uitwerking is elk van die woonvelden gerealiseerd volgens een bepaald thema, zoals de Amerikaanse wijk en de Vestingstad. De thematiek voor de woonvelden is vaak gekozen zonder dat de van oorsprong in het gebied aanwezige karakteristieken daarbij een rol hebben gespeeld.

De dorpen in de Overbetuwe hebben bepaalde kenmerken, tot uiting komend in de historische opbouw (op de langgerekte hogere gronden ontstaan) en de in de loop der tijden tot stand gekomen beeldkarakteristiek. De boerderijen en woningen zijn van bepaalde typen en hebben streekeigen kenmerken. Waar bruikbaar en zinvol zouden dergelijke karakteristieken in de ruimtelijke opbouw en de beeldkwaliteit van Schuytgraaf kunnen worden opgepakt. De specifieke landschappelijke ligging van de afzonderlijke woonvelden bepaalt dan de vormgeving van de diverse woonvelden. Op die manier zou Schuytgraaf in het verlengde van de oorspronkelijke Betuwse karakteristieken een meerwaarde kunnen vervullen in de regio, waarachtig het 'Arnhem in de Betuwe'. Er dient dus een heroverweging van de te kiezen sfeer en thematiek per veld (en van de velden gezamenlijk) plaats te vinden, met als basis de te analyseren Betuwse thematiek van bebouwing en onbebouwde ruimte. De ligging van een veld binnen Schuytgraaf zou eveneens een aanleiding moeten zijn. Zo wordt een veld aan de zandwinplas anders uitgewerkt dan een veld dat direct aan het centrum ligt of een veld dat aan de dijk ligt. Op deze wijze kan Schuytgraaf een meerwaarde verlenen aan de differentiatie van woonmilieus in het grotere geheel van Arnhem en de regio.

In de oorspronkelijke opzet van Schuytgraaf is aandacht besteed aan de mogelijkheden tot gestapelde bouw. Deze zijn niet overal in verband gebracht met de specifieke kwaliteiten van een bepaalde plek en de eventuele meerwaarde die een bebouwingsaccent hier kan bieden, ook op een hoger schaalniveau. Wanneer we deze facetten van gestapelde bouw ook in ogenschouw nemen is een genuanceerder beeld van de (on)mogelijkheden en wenselijkheden voor bebouwingsaccenten in Schuytgraaf te formuleren.

In het Structuurplan Arnhem 2010 worden uitgangspunten geformuleerd met betrekking tot het situeren van hoogbouw (10L+). Hoogbouw zou knooppunten in de stad moeten accentueren. Een knooppunt is een ensemble van hoogwaardige openbare ruimte, massa en programma. Knooppunten differentiëren het beeld van de stad en zorgen ervoor dat de stad op die plekken aantrekkelijk en contrastvol wordt en hoogte en diepte krijgt. Verkeerskundig zijn het veelal punten waar men kan overstappen van het ene vervoermiddel op het andere.
Voor Schuytgraaf zou die gedachtegang in het Structuurplan navolging verdienen, met als effect dat stedenbouwkundige accenten in een bepaald patroon zouden worden aangebracht. Dergelijke accenten zouden in combinatie met een bepaalde vormgeving van de openbare ruimte ter plaatse en een bepaald programma knooppunten vormen. Deze knooppunten vormen een patroon binnen Schuytgraaf en daarmee ook op de grotere schaal van Arnhem als geheel.
Dezelfde gedachtegang gaat op voor het situeren van bijzondere woonvormen, huisvestingsmogelijkheden voor specifieke groepen in de samenleving. Ook ten aanzien van die opgave zou een bepaald patroon moeten worden gevormd en zou Schuytgraaf daarbij moeten worden bezien in het grotere geheel van de stad.

Uit voortschrijdend inzicht blijkt dat het met het vigerende plan beoogde woningbouwprogramma niet meer aansluit bij de marktbehoefte. Uit deze nieuwe inzichten komt onder andere naar voren dat er meer behoefte aan grotere kavels met ruimere woningen bestaat. Daarnaast is een nieuw parkeerbeleid met ruimere parkeernormen door de gemeente Arnhem ontwikkeld, wat tot een groter ruimtebeslag in de woonvelden leidt. Daarom is een zoekopdracht van 10 ha. extra woongebied geformuleerd.

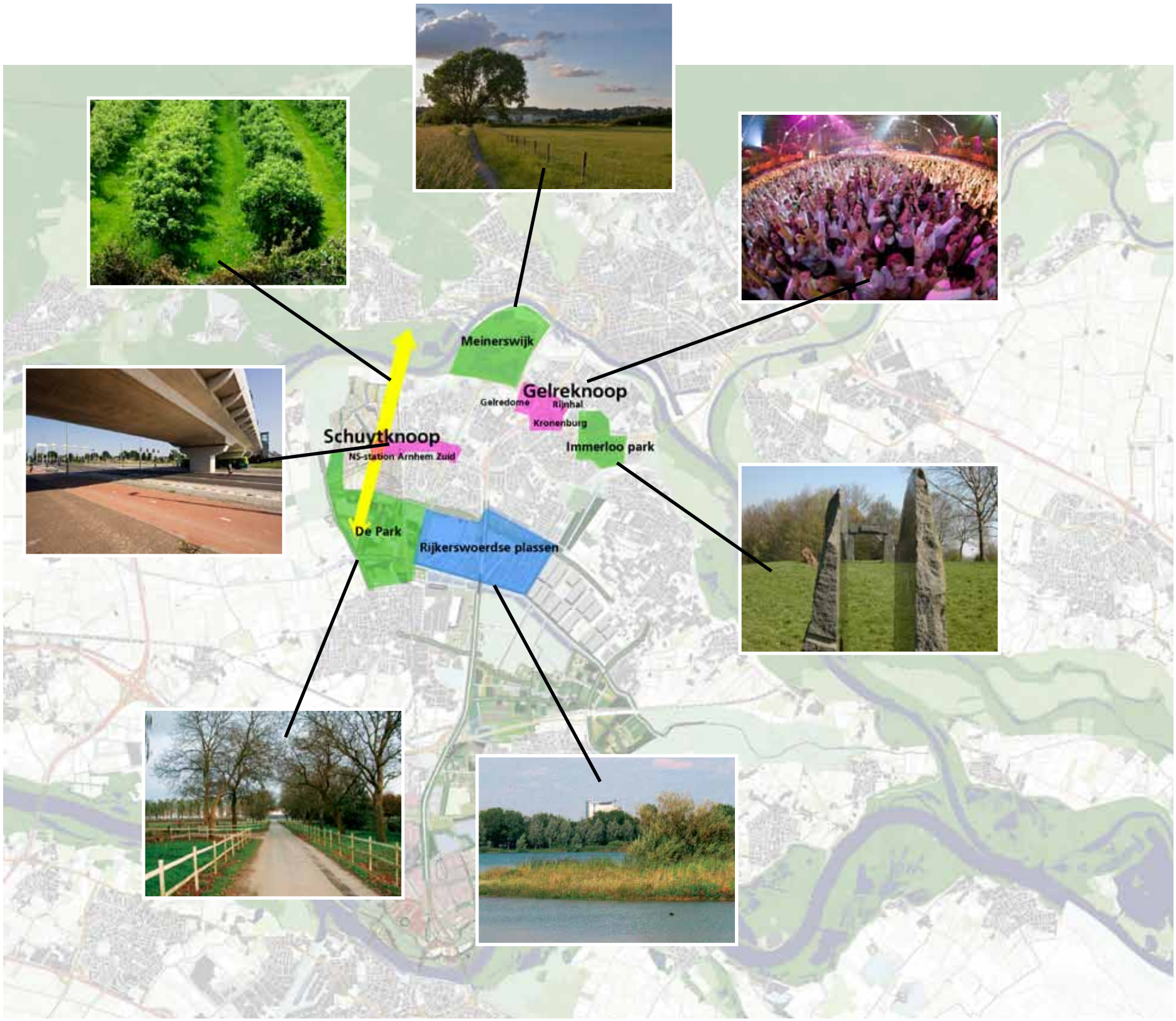

Grootschalige recreatie in Zuid

Sport, spel en recreatie

Het totale aantal woningen in Schuytgraaf wordt hierdoor echter niet verhoogd. De extra ruimte voor woningbouw zou gevonden moeten worden in combinatie met het versterken van de landschappelijke structuur.

De voorzieningen in Schuytgraaf zijn gepland in relatie tot de behoeften die in Schuytgraaf zelf worden gevoeld en verwacht. Ook ten aanzien van het thema 'voorzieningen' kan Schuytgraaf op de hogere schaalniveaus een meerwaarde verlenen. Zo kunnen in Schuytgraaf voorzieningen een plaats krijgen die Schuytgraaf een betekenis geven voor een veel ruimer gebied dan Schuytgraaf alleen. Voorzieningen dus waar mensen uit een groter gebied op af komen. Het planontwerp zou daartoe aanleidingen moeten gaan bevatten.

Sport, Spel en Recreatie

Het aanbod aan de diverse sport-, spel- en recreatievoorzieningen in de gerealiseerde delen van Schuytgraaf voldoet aan de gangbare normen voor moderne nieuwbouwwijken. Het blijft echter van belang om het voorzieningenaanbod te toetsen aan de 'lokale' wensen en behoeften. Daarnaast moeten we Schuytgraaf ook op dit onderwerp bekijken in een grotere regio.
Wanneer we de wijk benaderen met een ruimer bereik, wordt het referentiekader aan potentiële sport-,spel- en recreatiemogelijkheden ruimer; ook voorzieningen met een bovenlokale werking lijken dan in Schuytgraaf denkbaar. Deze voorzieningen kunnen een duidelijke meerwaarde voor Schuytgraaf zijn en de wijk tot onderdeel maken van een groter verband. Op deze wijze wordt Schuytgraaf meer dan een wijk waar alleen woningen staan, maar een multifunctionele plek voor Arnhem.

Arnhem Zuid neemt een specifieke positie in binnen de regio. In en om Arnhem Zuid zijn enkele grootschalige regionale recreatieve voorzieningen te vinden. Zo zijn er niet alleen de grote parken Meinerswijk en Immerloo maar ook de recreatieplas Rijkerswoerdse plassen. Ook het Gelredome en het nabijgelegen Kronenburg en de Rijnhal zijn voorzieningen van een grote regionale schaal. Arnhem Zuid levert een netwerk van grootschalige voorzieningen die goed bereikbaar zijn en de hele regio bedienen. In dit kader zou ook binnen Schuytgraaf gedacht kunnen worden aan het aanleggen of verbeteren van routes naar deze voorzieningen en het toevoegen van voorzieningen die binnen dit netwerk passen.

Recreatieve route

Ontwerp voor het Wiltshire-monument door Tirza Verrips

"De Landing": winnend ontwerp voor het archeologisch veld door CHORA

Het is een mogelijkheid om recreatieve routes door Schuytgraaf te traceren. Binnen Schuytgraaf kunnen dan recreatieve voorzieningen komen voor een groter publiek dan alleen de bewoners van Schuytgraaf. Dat kunnen horecavoorzieningen zijn, maar ook andere voorzieningen. De ontwikkeling van 'De Park' als onderdeel van het Park Lingezegen zou in samenhang met Schuytgraaf kunnen plaatsvinden. Een uitwisseling van functies is dan denkbaar (bijv. groen de wijk in en een kinderboerderij in De Park). De ontwikkeling van de Burgemeester Matsersingel zou een aanleiding kunnen zijn om tussen het NS-station Arnhem Zuid en de 'Ring van Zuid' een knoop te ontwikkelen met grootschalige voorzieningen, kantoren, onderwijs, leisure en horeca. Zo kan Schuytgraaf een onderdeel worden van een systeem van (recreatieve) voorzieningen in het grotere geheel van de regio.
Het is denkbaar dat Schuytgraaf een stapsteen wordt in een reeks van kunstuitingen in de regio. Schuytgraaf zou onderdeel uit kunnen maken van een kunstroute die het Kröller Müller Museum verbindt met Museum Het Valkhof in Nijmegen, via het Openlucht Museum en het toekomstig Nationaal Historisch Museum en de musea en kunstacademie in en nabij de binnenstad. Zoals in de plannen voor Park Lingezegen hier al op wordt ingespeeld, zou ook in de doorontwikkeling van Schuytgraaf hier meer aandacht voor kunnen zijn. Beeldende kunstuitingen zouden niet als incidenten in de openbare ruimte moeten worden geplaatst, maar als zetstukken in deze context.

Binnen Schuytgraaf kunnen verschillende onderdelen aan elkaar gekoppeld worden. Wandelroutes door Schuytgraaf kunnen een speelroute worden door er speelaanleidingen aan te leggen. Ook bruggen zouden als speel- of kunstobject vormgegeven kunnen worden. Aan de meer natte plekken in Schuytgraaf zou een waterspeelplaats gekoppeld kunnen worden, de droge ecologische zone zou een educatieve functie kunnen hebben. Op deze wijze worden dingen niet 'naast elkaar' maar met elkaar in verband gebracht.

Nieuwe Hoofdplanstructuur

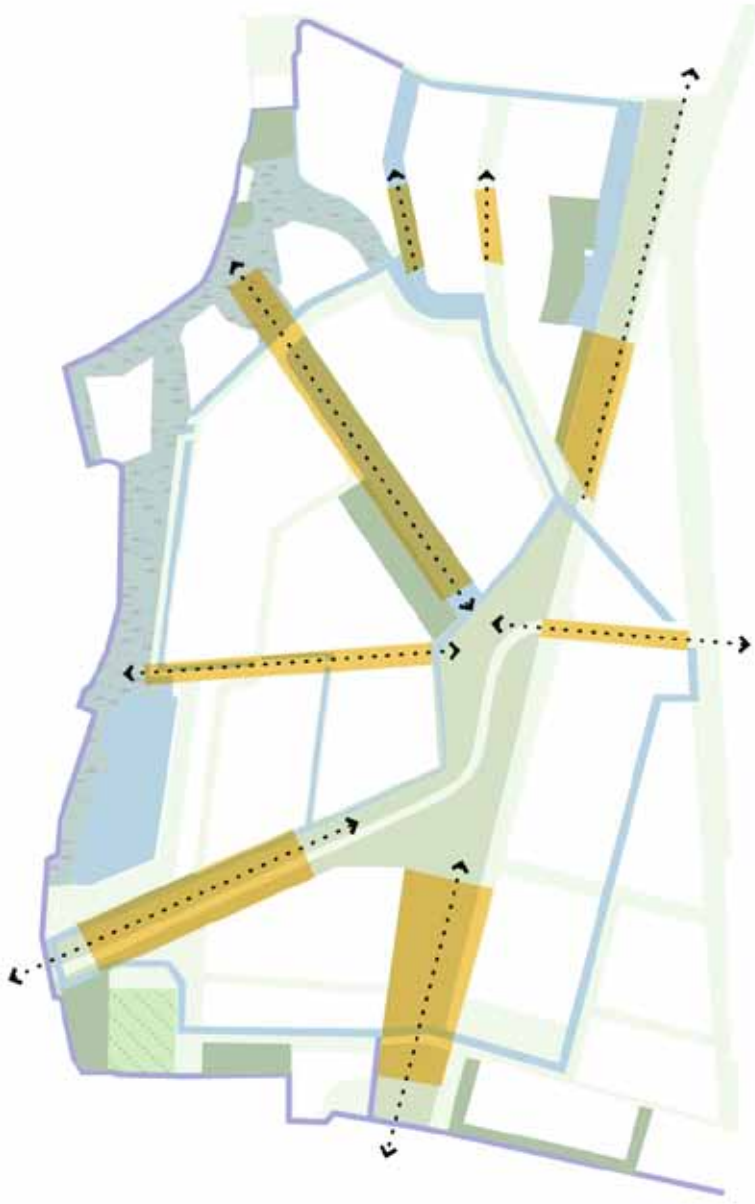

Zichtlijnen in nieuwe Hoofdplanstructuur

4. UITWERKING EN OPGAVEN

In het voorgaande hoofdstuk zijn de thema's benoemd, en is aangegeven wat de ambitie of denkrichting zou kunnen zijn. In dit hoofdstuk wordt concreter ingegaan op de thema's en hoe deze uitgewerkt zouden kunnen worden. Tevens worden de integrale opgaven benoemd waarin verschillende thema's bij elkaar komen (landschap, verkeer, etc.). Per voorstel wordt de koppeling aangegeven met het nieuwe bestemmingsplan. Dat bestemmingsplan zal realisatie van een aantal voorstellen mogelijk moeten maken. De bestemmingsplannen zijn derhalve de planologische uitwerkingen van deze visie.

4.1 LANDSCHAP EN HOOFDPLANSTRUCTUUR

In hoofdstuk 3 zijn ten aanzien van de landschappelijke structuur de volgende keuzes aan bod gekomen:

1. laten vervallen van het lineair park en track als vormgevingsprincipe, met behoud van functies (vrijliggende fietsroutes en bomenrijen)
2. benoemen van de hoofdplanstructuur als integrale ontwerpopgave
3. in de integrale ontwerpopgave van de hoofdplanstructuur dienen alle fietsroutes, bruggen, speelplekken, hondenuitlaatplaatsen, bodempassages en beplanting integraal op elkaar afgestemd te worden. Tevens dient de ecologische functie van de HPS hiervan onderdeel te zijn
4. versterken landschappelijke gradiënten
5. versterken relatie met de omgeving
6. versterken landschappelijke doordringing woongebied

Het vormgevingsprincipe van het lineaire park wordt verlaten. Om tot een landschappelijk raamwerk te komen dat het Betuwse karakter versterkt en een drager is voor de woonvelden, hoeft het lineaire park zoals het oorspronkelijk was gepland niet uitgevoerd te worden. Wel blijft de functionaliteit gehandhaafd: een vrijliggend fiets- en voetpad.

Het is vooral zaak dat alle ruimte tussen de woonvelden (de hoofdplanstructuur) een logisch geheel vormt. Hierbij valt te denken dat in de uitwerking qua beplantingssortiment aansluiting wordt gezocht op de beplantingstypologie van de Betuwe en het Rivierengebied. Bij een heroverweging van de inrichtingsprincipes ligt er tevens een kans in het verbeteren van de ruimtelijke en functionele relatie met Park Lingezegen.

De hoofdplanstructuur wordt benoemd als een integrale ontwerpopgave, waarbij speelplekken, fietsroutes, karakteristieke bruggen, hondenuitlaatplaatsen, bodempassages en beplanting in een verdere uitwerking meegenomen worden. Onderdeel van de integrale ontwerpopgave is de verbetering van de landschappelijke gradiënten en de relatie van het woongebied met de omgeving. Hiermee worden de oorspronkelijke ambities uit het Masterplan niet overboord gezet, maar zullen deze anders geïnterpreteerd worden. De ontheffing krachtens de Flora- en Faunawet blijft daarbij overigens kader voor deze visie. Bij de uitwerking zal een balans gezocht moeten worden hoe, met inachtneming van de natuuropgave, met recreatief medegebruik van natuur kan worden omgegaan.

Ecologie

Ecologie is de belangrijkste basis van de ontwerpopgave van de hoofdplanstructuur. In dat kader dient een goede zonering van functies in de hoofdplanstructuur geïntroduceerd te worden. De ontheffing krachtens de Flora- en Faunawet en de compenserende maatregelen die voorgeschreven zijn door het Ministerie van LNV blijven kader voor deze visie en het op te stellen bestemmingsplan. De compenserende maatregelen zijn deels al in uitvoering.

De oorspronkelijke gedachte in het Masterplan voor de hoofdgroenstructuur van Schuytgraaf bestond uit een droge ecologische zone aan de oostkant (ten westen van het centrum) en een natte ecologische zone aan de westkant. Deze beide noord-zuid lopende stroken werden door groene dwarsverbindingen aan elkaar gekoppeld.
In het kader van de actualisatie van het Masterplan kan de vraag worden gesteld in hoeverre de ecologische betekenis van beide verbindende zones tot zijn recht zal komen. Deze zones missen wellicht de nodige robuustheid, de omvang om als natuurgebieden

te kunnen functioneren. Beide zones zijn tamelijk smal en de woonvelden grenzen er aan, waardoor de druk vanuit de bewoners op deze zones groot zal zijn. Het zal in de praktijk niet meevallen om betreding van deze zones door aanwonenden te vermijden en te voorkomen dat de zones worden benut als wandelroutes, speelplek, hondenuitlaatplek, etc..
Als er door menselijke activiteiten een zwaardere belasting van de zones te verwachten is, dan zou de inrichting van beide zones daarop moeten worden afgestemd. De vraag moet worden beantwoord hoe de ecologische zones ingericht kunnen worden zodat recreatief medegebruik optimaal mogelijk is.

De droge ecologische zone wordt in het Groenplan 2004 – 2007/2015 niet (meer) als zodanig benoemd. Deze zone wordt aangeduid als wijkpark met daarin een evenwichtige verdeling van natuurwaarden en gebruiksruimten (bijvoorbeeld sport en spel). De entrees zijn in het Groenplan opengemaakt en langs de paden wordt de eerste meter intensief gemaaid om de hond te kunnen uitlaten. Voor de natte ecologische zone is al een ontwerp gemaakt, en dus zal in het kader van deze gebiedsvisie hiervan worden uitgegaan.

Droge ecologische zone

In het Groenplan Arnhem 2004 – 2007/2015 wordt de droge ecologische zone als ecologisch kerngebied gekenschetst, met als belangrijkste functie het behouden van openheid tussen de woonvelden. Zichtlijnen versterken de illusie van openheid. Er wordt in het Groenplan rekening gehouden met gedeeltelijke begrazing. Om een goede invulling te geven aan de inrichting van de droge ecozone wordt voor de ontwerpopgave uitgegaan van het volgende scenario.
Een grotere mate van biodiversiteit kan worden bereikt als niet alleen wordt geopteerd voor het inzetten van grote grazers. In dat geval zal volledige afsluiting van het terrein voor het publiek niet nodig zijn. Wel kan het terrein worden opgedeeld in plekken die makkelijk, moeilijk en niet zijn te betreden. Moeilijk te betreden plekken zullen gaan bestaan uit wild en hoog gras met verspreid andere vormen van (bloemrijke) vegetatie waarin laarzenpaden, knuppelpaden, etc. kunnen komen. Deze worden gecombineerd met plekken die eenvoudig gebruikt kunnen worden of plekken die niet betreedbaar zijn waardoor de natuur meer kans krijgt. Zo'n afwisseling zorgt voor een grote mate van biodiversiteit.

De biodiversiteit van de droge ecologische zone kan nog verder worden vergroot als het reliëf wordt versterkt. Een geaccidenteerd terrein met hoge en lage delen, droger en natter en met veel en verschillend geëxponeerde hellingen maakt het mogelijk dat diverse planten- en dierengemeenschappen in deze zone gedijen. Het aanbrengen van reliëf biedt de mogelijkheid om ook geluidswallen in het landschap te integreren. Een geluidswal hoeft dan geen gebiedsvreemd element in het landschap te zijn, maar kan dan harmonisch in deze zone worden ingepast. Wallen en hoogteverschillen mogen niet de zichtlijnen vanuit Schuytgraaf naar het landschap verstoren. Om de lange zichtlijn over de droge ecologische zone te behouden, wordt de eerder geplande verhoogde rotonde van de N837 dan ook niet uitgevoerd. Deze zal op maaiveld uitgevoerd worden; de beleving van het landschap is immers de 'ziel' van het plan.

Voor de gehele hoofdplanstructuur zal een integraal ontwerponderzoek uitgevoerd. Op basis daarvan wordt vastgesteld wat er uitgevoerd gaat worden. Bij de uitwerking zal een balans gezocht moeten worden hoe, met inachtneming van de natuuropgave, met recreatief medegebruik van natuur kan worden omgegaan. Daarbij is te denken aan een struinroute, een speelaanleiding in een natuurlijke omgeving, etc.. Of in de toekomst extensieve begrazing mogelijk is, wordt bij de uitwerking nagegaan. Ervaringen elders in de stad, met begrazing door een schaapskudde, zullen daarbij worden meegenomen. In de droge ecozone zijn tijdelijke voorzieningen (o.a. Albert Heijn) neergezet, maar die verdwijnen in de toekomst.
In het nieuwe bestemmingsplan zal de hoofdplanstructuur en de droge ecologische zone worden opgenomen met een groenbestemming. Het opwerpen van geluidswallen zal mogelijk worden gemaakt, evenals het plaatsen van civieltechnische kunstwerken, het aanleggen van paden en recreatief medegebruik. Deze zullen, afhankelijk van de gekozen oplossing, wel of niet aangelegd worden.

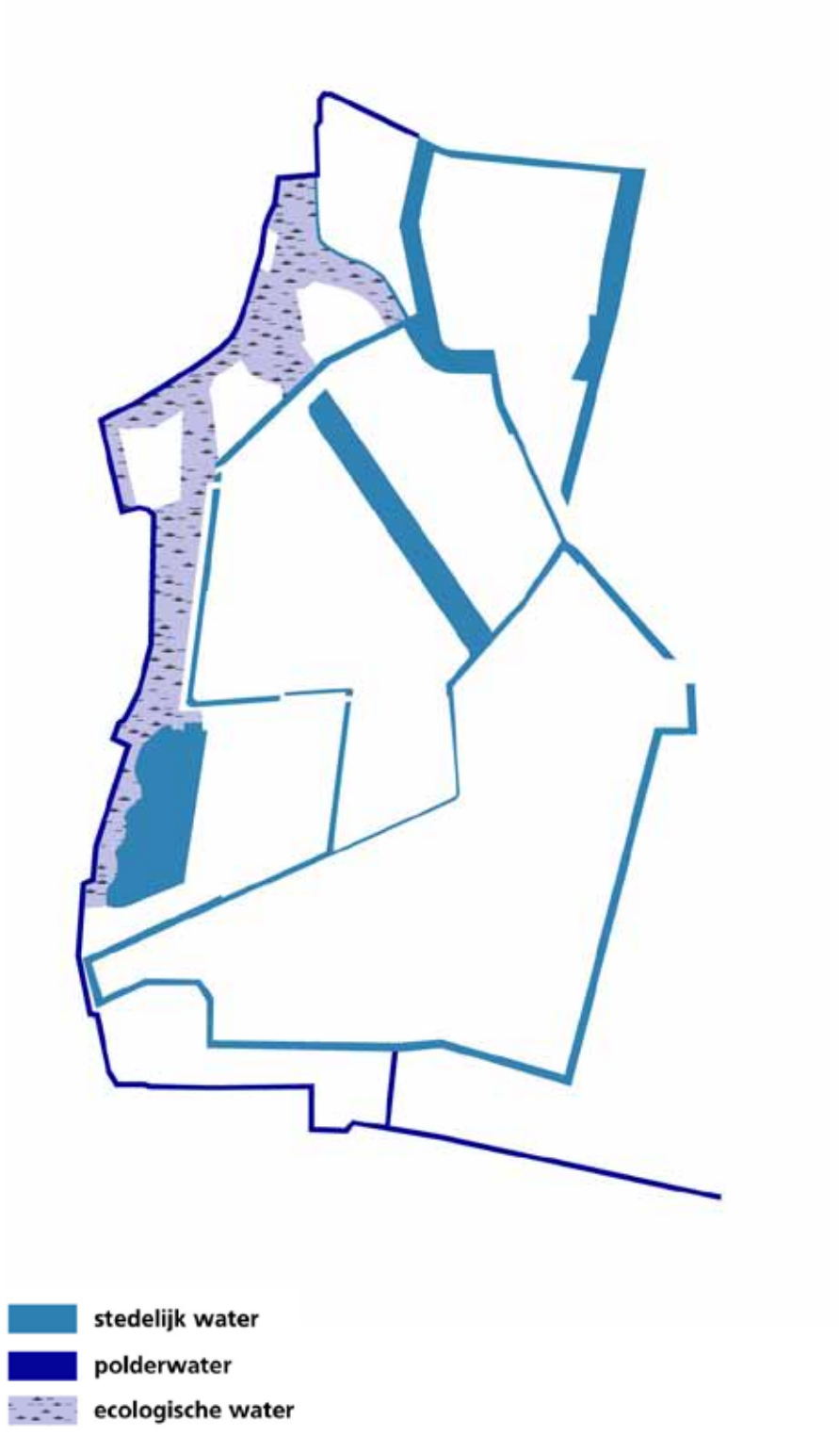

Nieuwe waterstructuur

Water, watersysteem en natte ecologische zone

In het Groenplan Arnhem en het Plan van de Waterhuishouding Schuytgraaf wordt ten aanzien van Schuytgraaf gesteld dat water als thema van de wijk speciale aandacht geniet. Die aandacht vindt vorm door het benutten van de oude rijnstrangen voor natuurontwikkeling aan de westzijde. Deze waterrijke zone wordt gevoed door kwelwater van de Veluwe. De zandwinplas krijgt een natuurlijke inrichting en wordt dan onderdeel van het ecologisch kerngebied.
In het stedelijk gebied van Schuytgraaf vormen de watergangen een onderdeel van de groenstructuur. Het watersysteem is ruimtelijk gekoppeld aan de hoofdplanstructuur, watergangen en waterpartijen maken van die structuur deel uit. De ontwikkeling van de landschapsecologische waarde van de watergangen is uitgangspunt. Ook gebruiksfuncties gebonden aan water krijgen speciaal aandacht, zoals schaatsen en kanovaren.

In de natte ecologische zone zijn nu ook 'zeer beperkt betreedbare' en vooral niet betreedbare gedeelten. Betreedbaarheid wordt bewerkstelligd door de verbindende langzaam verkeersroutes die tussen de woonvelden lopen, en zo 'over' het natte terrein lopen. Het blijft de bedoeling dat de natte ecologische zone beperkt betreedbaar blijft: niet meer dan huidige geplande langzaam-verkeersroutes. De rand van de natte zone met de bebouwing van de woonvelden kan zo worden uitgewerkt dat vanuit het woongebied op gezette afstanden via een soort balkons op maaiveld (uitstulpingen van de straat) uitzichten worden geboden op de natte ecologische zone. Dit zijn dan 'vista's' met zicht op de natte ecologie. In de natte zone kunnen voorts objecten zoals een vogelobservatiehut worden geplaatst. Ook kunsttoepassingen zijn in deze natte zone denkbaar. Daar waar veld 17b de natte ecologische zone raakt, wordt recreatief medegebruik toegestaan.

In het kader van de doorontwikkeling van Schuytgraaf kan het watersysteem extra betekenis worden gegeven en kan de gebruikswaarde verhoogd worden. Dit kan door het inzetten van de volgende middelen:

- functies koppelen aan water (horeca, kunst)
- gebruik van de watersystemen van Schuytgraaf en Park Lingezegen over en weer mogelijk maken
- roei- of kanosteigers
- vista's aan de natte ecologische zone
- kunst (of bijv. een observatiehut) in de natte ecologische zone

Het koppelen van functies aan de natte ecologische zone is een kans, maar kan ook verkeerd uitpakken. Het is van belang dat functies geen negatieve invloed op de ecologische betekenis van het gebied hebben; zorgvuldigheid is geboden.

In het nieuwe bestemmingsplan zal de natte ecologische zone worden geregeld conform de huidige bestemming in het vigerend bestemmingsplan. Bouwwerken als vogelobservatiehutten zullen mogelijk worden gemaakt, evenals kunstuitingen, steigers en andere bouwwerken die in de bestemming passen. Beperkte aanleg van paden is mogelijk.
Voor wat betreft de natte ecologische zone zal het ontwerp dat hiervoor is gemaakt uitgevoerd worden. Extra genoemde elementen (vogelobservatiehutten, kunstuitingen, steigers) die niet reeds zijn opgenomen in de plannen zullen vooralsnog niet uitgevoerd worden.

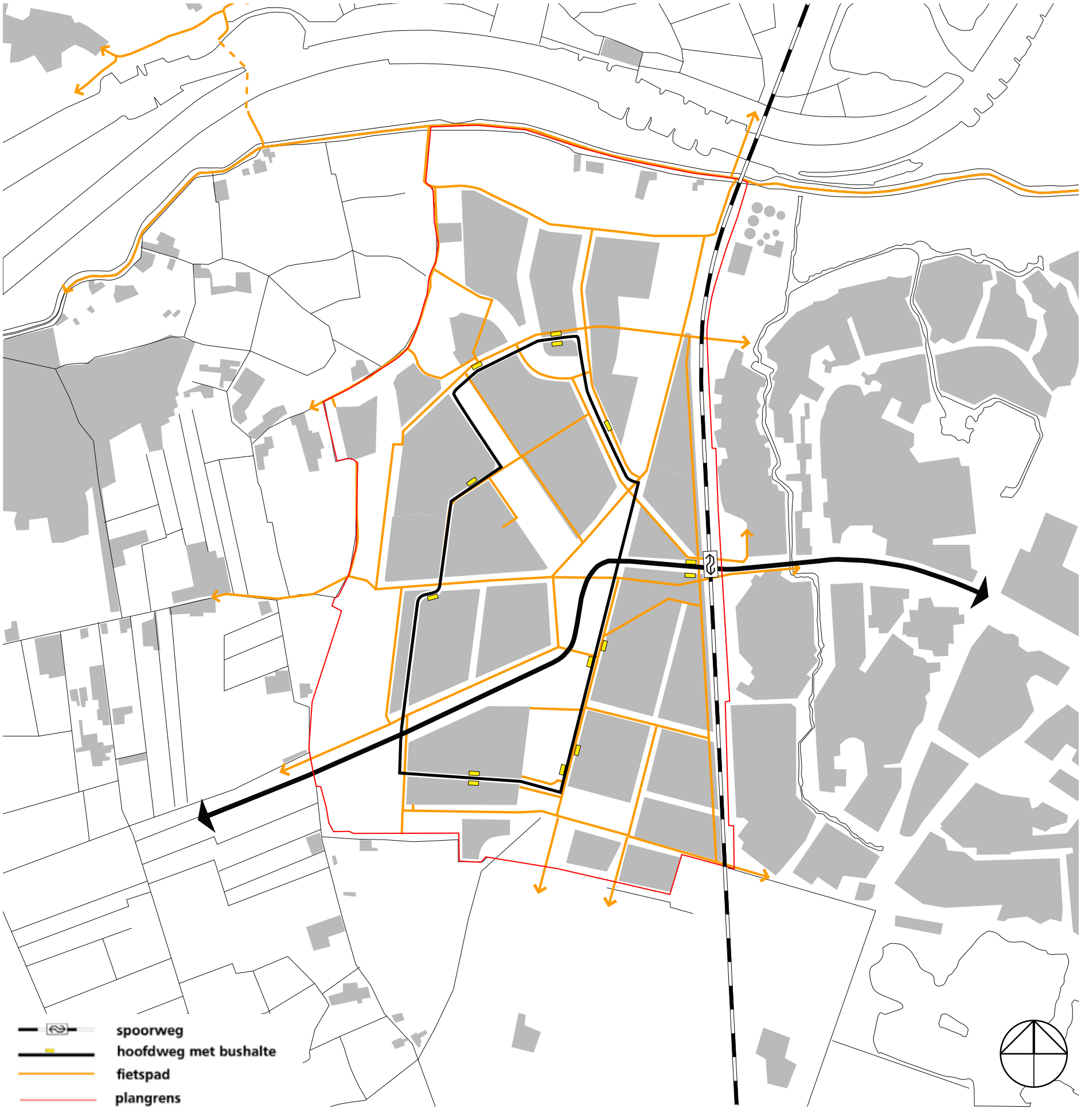

Nieuwe Verkeersstructuur

4.2 VERKEER

Ten aanzien van verkeer is er op verschillende schaalniveaus en voor de verschillende mobiliteiten aspecten aan te geven die tot een verbetering zouden kunnen leiden. Dit kan een verbetering betreffen van de verkeerstechnische structuur of verkeerskundige logica, maar het kan ook een ruimtelijke verbetering opleveren.

De stedelijke invalsweg N837

De N837 is de belangrijkste ontsluitingsweg vanaf de A50. Vanaf de A50 doorloopt deze invalsweg verschillende sferen. De N837 is een route die vanaf de A50 van een landelijke inpassing via het suburbane deel van Schuytgraaf naar het centrumgebied van Schuytgraaf loopt. Het is van belang dat de herkenbaarheid van de N837 over de hele route overeind blijft. De verschillende sferen zijn daarbij echter wel het kader voor de specifieke inpassing van het tracé: In het landelijk gebied wordt de N837 anders ingepast dan in Schuytgraaf.

De overgangen van sferen zouden herkenbaar moeten zijn. Daarom zijn op twee locaties binnen Schuytgraaf entreegebieden te benoemen: op de overgang van landelijk naar suburbaan, en op de overgang van suburbaan naar stedelijk. Deze entreegebieden (of 'poorten') zouden als zodanig herkenbaar moeten zijn. Dit kan door een accent in de bebouwing, bijzondere bebouwing, een bijzonder kunstwerk, een landschappelijke verbijzondering of een combinatie hiervan. In het hoofdstuk 'integrale opgaven' wordt hier nader op ingegaan. Verder is het zo dat door de vondst van het archeologisch veld de N837 nabij het station een ander tracé heeft moeten krijgen dan in het Masterplan was aangegeven. De invalsweg heeft een hoekverdraaiing gekregen om zo het aangetroffen archeologische veld te sparen.
Bij de inpassing van de N837 wordt rekening gehouden met verkeersintensiteiten, geluidbelasting en luchtkwaliteit. Of aanvullende geluidwerende voorzieningen (grondwallen) nodig zijn nodig zijn is afhankelijk van de geluidseffecten van het verkeer. Vooralsnog wordt ervan uitgegaan dat de bestaande maaiveldligging voldoende is.

De N837 is niet alleen een verbindend element, het zorgt tevens voor een barrière tussen verschillende woonvelden. In het langzaamverkeersnetwerk is voorzien in een aantal oversteken van de N837. Deze verminderen de barrièrewerking enigszins, maar nemen deze niet volledig weg. De oversteken dienen herkenbaar en veilig vormgegeven te worden. De oversteken liggen in de hoofdplanstructuur, en worden net als het langzaam-verkeersnetwerk meegenomen in de integrale ontwerpopgave hiervan. Daar waar de N837 een barrière vormt in de droge ecologische zone, worden faunapassages gerealiseerd. Faunapassages zijn onderdeel van de ontheffing Flora- en Faunawet, maar zij moeten nog worden aangelegd.

De Ring van Schuytgraaf

De ring is een weg die door Schuytgraaf loopt en de verschillende woonvelden verbindt. De ring sluit op twee locaties aan op de N837. De beide aansluitingen van de N837 en de ringweg liggen binnen Schuytgraaf. Deze aansluitingen worden als rotonde uitgevoerd, opdat beide aansluitingen als bijzondere markering van de overgang van land naar stad. De rotonde bij de entree van Schuytgraaf dient tevens als overgang tussen verschillende ontwerpsnelheden.

De ringweg is een bindend element in Schuytgraaf, niet alleen in verkeerskundige zin maar ook beeldvormend. De ringweg draagt bij aan het beeld dat Schuytgraaf uitdraagt. Naast het feit dat de ringweg overal hetzelfde profiel heeft, kan de ringweg aan bindende kracht winnen door deze te zien als een 'kralensnoer'. De weg rijgt als kralensnoer een reeks van bijzondere elementen aaneen zoals hogere of bijzondere bebouwing, kunstwerken, bushaltes of een bijzonder zicht op het landschap.

fietsen in de omgeving

Langzaam verkeer

Het is van het grootste belang dat er een goed en dicht langzaamverkeersnetwerk komt in Schuytgraaf. Er wordt niet ingezet op het verschillend vormgeven van de verschillende functies van de fietspaden. Alle fietspaden worden in samenhang en op gelijke wijze vormgegeven. Tevens wordt ingezet op een goede aansluiting op het regionale langzaam-verkeersnetwerk.

Door de aanleg van een gevarieerde aaneengesloten groenstructuur kan Schuytgraaf een uitloopgebied worden vanwaar fietstochten langs de Rijn en naar de woonkernen in de Overbetuwe gemaakt kunnen worden. Voor fietsende recreanten uit de bestaande wijken zal het buitengebied op een attractieve wijze via deze groenstructuur bereikbaar blijven. De keuze voor een groene opzet van de wijk Schuytgraaf is dan ook mede in het belang van de attractiviteit van de bestaande wijken in Arnhem Zuid.
Het totale netwerk is volledig gericht op de interne bereikbaarheid, in het bijzonder van het centrum van Schuytgraaf en de scholen. Ook de verbinding met de aanliggende wijken in Arnhem Zuid en de omgeving is opgenomen. Het huidige geplande hoofdfietsnetwerk bestaat uit de track in het lineaire park, aangevuld met overige (vrijliggende) fietspaden. De track vervalt als vormgevingsprincipe maar blijft als vrijliggend fietspad gehandhaafd.

Voor bewoners van de wijk Schuytgraaf is het open landschap nooit ver weg. Via de groene parkstroken die de wijk dooraderen worden aantrekkelijke relaties gelegd met het attractieve omringende landschap. Indien het wijknetwerk en het regionale fietsnetwerk in verbinding met elkaar zouden staan, zou het voor beide een meerwaarde kunnen betekenen. Voor het fietsverkeer dienen dan een aantal nieuwe aansluitingen gemaakt te worden tussen het wijknetwerk en het regionaal fietsnetwerk. Op deze wijze worden deze twee netwerken optimaal met elkaar verbonden. In en langs de groenstructuur worden fiets- en wandelpaden aangelegd die direct aansluiting geven op bestaande en geprojecteerde recreatieve routes in de omgeving.

Het regionale recreatieve fietsverkeer kan dan gebruik maken van het wijknetwerk van Schuytgraaf. Het wijknetwerk legt op deze wijze een verbinding tussen Park Lingezegen en het uiterwaardengebied. In de herziening van het bestemmingsplan zijn er enkele langzaam verkeersverbindingen in noord-zuid richting gepland in Schuytgraaf, die de relatie met Park Lingezegen versterken. Bij de herziening wordt naast de twee oorspronkelijke geplande langzaam verkeersverbindingen een derde toegevoegd tussen veld 26 en 27.
Om een optimale verbinding te verzorgen met de gehele stedelijke regio zou een fietsroute gekoppeld aan de spoorbrug over de Rijn wenselijk zijn. Op deze wijze krijgt Arnhem zuid en in het bijzonder Schuytgraaf een logische en nagenoeg directe verbinding voor fietsers, wandelaars en hardlopers met het centrum van Arnhem, Arnhem-west, Oosterbeek en het groene uitloopgebied aan de westkant van de stad.

Het totale fietspadennetwerk is onderdeel van de integrale ontwerpopgave voor de hoofdplanstructuur.

Autobrug door Zwarts & Jansma Architecten en Bartels Ingenieursbureau

Lange fietsbrug door Zwarts & Jansma Architecten en Bartels Ingenieursbureau

Brug door Zwarts & Jansma Architecten en Bartels Ingenieursbureau

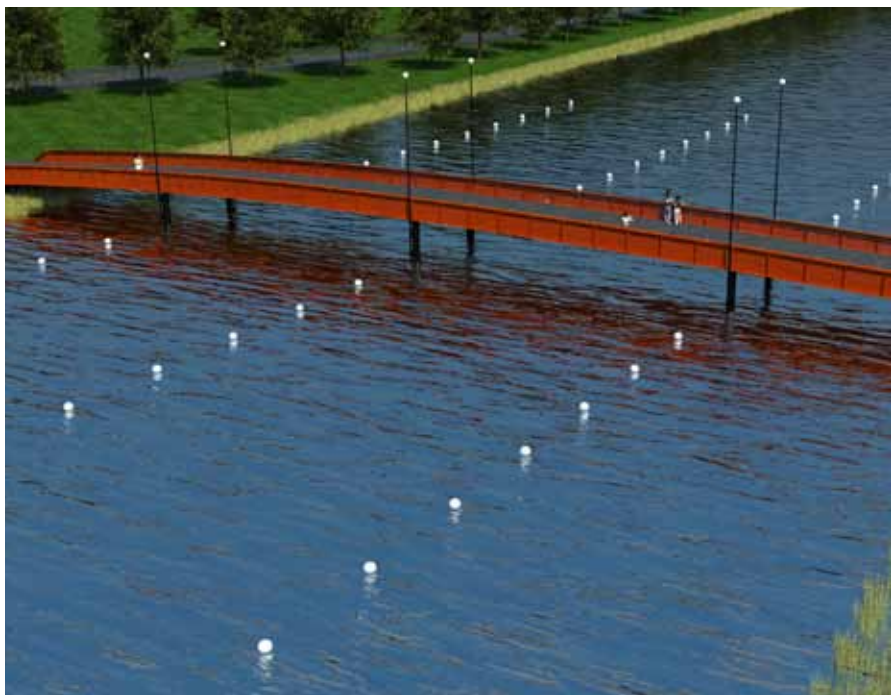

Lange fietsbrug door Zwarts & Jansma Architecten en Bartels Ingenieursbureau

Bruggen

Er komen verschillende bruggen in Schuytgraaf met verschillende functies. Zo komen er bruggen voor alleen fietsers en voetgangers of bruggen voor alleen auto's. Ook komen er diverse bruggen waar de verschillende verkeersstromen gecombineerd worden.
In het totale verkeersnetwerk worden diverse bruggen en andere kunstwerken gerealiseerd. Voor deze bruggen het volgende:

- De vormgeving van de bruggen dient de identiteit van Schuytgraaf te versterken
- De vormgeving dient een relatie te hebben met haar omgeving en functie
- Alle bruggen zijn 'familie' van elkaar. De vormgeving van de verschillende bruggen tonen een 'eenheid in verscheidenheid'
- De lange langzaam-verkeersbrug over de kanovijver is als 'special' te beschouwen en is als zodanig ontworpen
- De lange langzaam-verkeersbrug tussen veld 3 en 6 krijgt op hoofdlijnen hetzelfde ontwerp als een standaard fietsbrug. Door haar lengte en ligging is deze niettemin als 'special' te beschouwen
- Op de special-brug over de kanovijver na geldt voor alle bruggen dat deze een ingetogen ontwerp zouden moeten krijgen. In paragraaf 4.5 worden de special-brug over de kanovijver nog eens onder de aandacht gebracht

De verkeerswegen worden in het nieuwe bestemmingsplan geregeld in een daarop toegesneden bestemming. Bruggen en overige bouwwerken ten dienste van de verkeersbestemming zijn mogelijk. Alle genoemde en benodigde bruggen worden uitgevoerd.

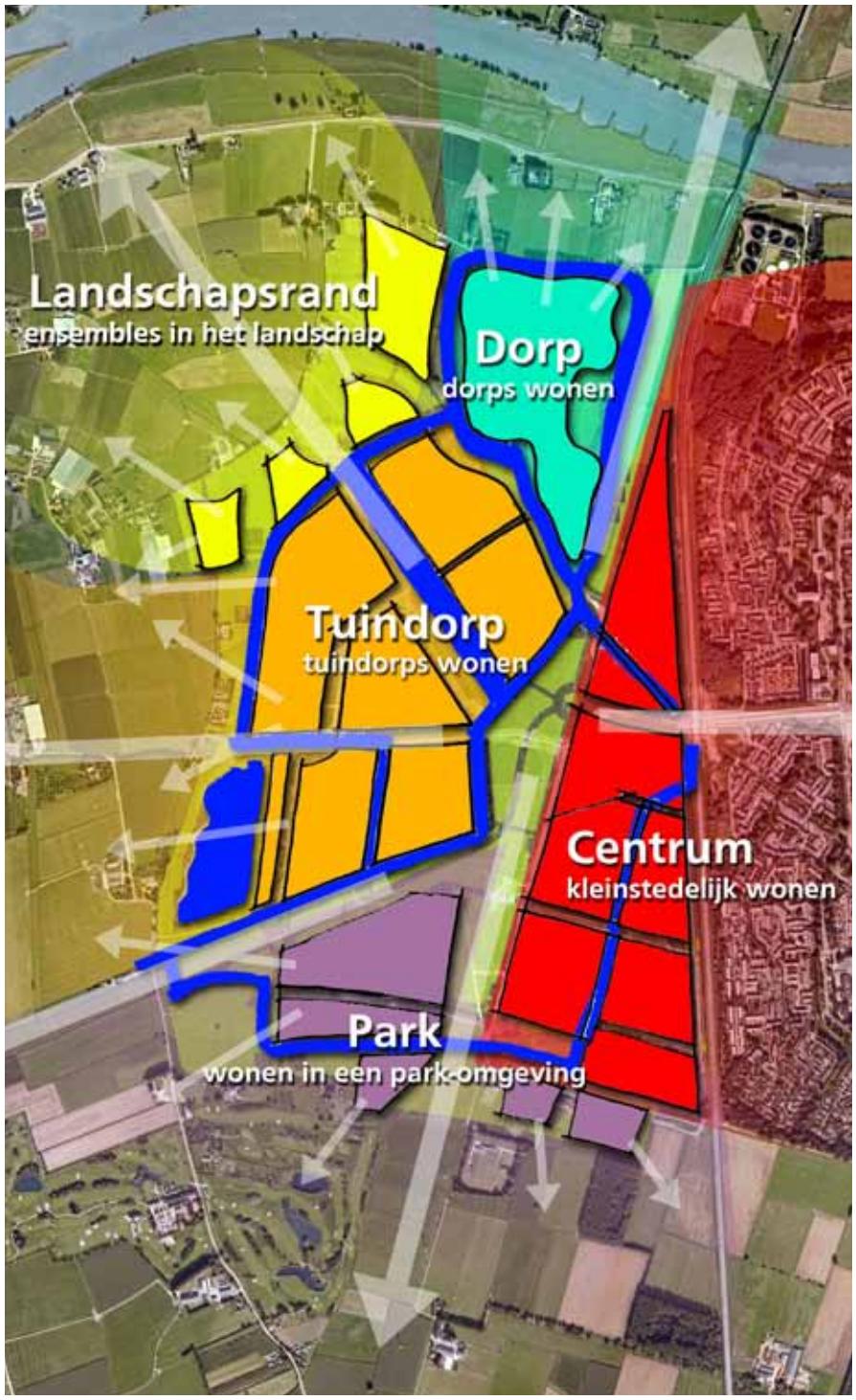

Woonmilieus

4.3 WONEN, WERKEN EN VOORZIENINGEN

Planfilosofie

De drager voor het masterplan van Schuytgraaf is het landschap van de Overbetuwe. 'Het vormt de basis voor een landschapspark waarin vijfentwintig intieme woongebieden van verschillende dichtheden komen te liggen. De buurten met de hoogste dichtheid liggen rondom het nieuwe station aan de oostrand, waar Schuytgraaf is verbonden met Arnhem-Zuid. In het zuiden, westen en noorden wisselen buurten met hogere en lagere dichtheden elkaar af en vormen een natuurlijke overgang naar het omringende landschap.' (KCAP)
Schuytgraaf heeft verschillende karakteristieke buurten, met allemaal een heel eigen sfeer en uitstraling. Naast een opvallend ander stedenbouwkundig ontwerp, verschillen de buurten ook duidelijk qua architectuur. Sommige buurten zijn ruim opgezet met brede lanen en groen, andere zijn dichter bebouwd en hebben een meer stedelijke sfeer.

De planfilosofie van Schuytgraaf vindt zijn oorsprong in het typerende Betuwse landschapsmozaïek dat bestaat uit dorpen in een sterk landschappelijke context. Voortbordurend op deze filosofie is er in de zoektocht naar 10 hectare extra woonveld niet primair voor gekozen om bestaande velden verder te vergroten behoudens een kleine uitbreiding van de velden 3, 22 en 24. In harmonie met de planfilosofie is gekozen om nieuwe dorpen (lees velden) te introduceren. De nieuwe dorpen zijn aan de zuidrand van Schuytgraaf gelegen waarmee de landschappelijke hoofdstructuur van het plan in tact blijft. Hier was oorspronkelijk het sportveldencomplex gepland, en zorgde daarmee voor een barrière tussen Schuytgraaf en Park Lingezegen. Door het verplaatsen van de sportvelden nemen de recreatieve mogelijkheden toe. Het Park Lingezegen wordt tot tegen of zelfs in Schuytgraaf doorgetrokken. In deze nieuwe setting kunnen er mogelijkheden zijn voor ontmoetingsplekken (o.a. kinderboerderij) en zullen tevens fiets- en wandelroutes in Schuytgraaf doorgetrokken en gekoppeld worden aan de routes van Park Lingezegen. De nieuwe velden zorgen voor een meer geleidelijke en 'rafelige' overgang naar het landschap: de stedelijke rand wordt verzacht. De landschappelijke parkinrichting dringt dieper de stedelijke bebouwing binnen, zonder dat een sportveldencomplex de barrière vormt. Op deze wijze wordt bij beperkte velduitbreidingen de hoofdgroenstructuur nagenoeg niet aangetast en zelfs versterkt.

De exacte demarcatie van deze velden wordt bepaald in overleg met de gemeente Overbetuwe. Er wordt een intergemeentelijke overleggroep ingesteld die advies uitbrengt over de planologische en stedenbouwkundige invulling van de zuidkant van Schuytgraaf. Uitwerking van de visie tot dat niveau zal voorgelegd worden aan deze overleggroep.

In de filosofie blijven de verschillende velden duidelijk hun eigen karakteristieken en thema's houden, maar de verschillende velden zijn te groeperen zodat er enkele 'veldoverschrijdende' thema's zijn te herkennen. Wonen in een tuindorp (tuinstad)-milieu vormt nu het grootste deel van Schuytgraaf. Dit zijn de velden centraal in het gebied. Deze kenmerken zich door informele verkavelingen.
Het compacte 'centrum-wonen' in gesloten bouwblokken aan straten zonder voortuinen vindt plaats in de wig tussen de droge ecologische zone en het spoor. Hier zijn meer rationele verkavelingspatronen te herkennen.
Ensembles die 'los in het landschap' liggen vormen de rand naar het landschap aan de noordwestelijke zijde. Dit zijn de velden 1, 4, 7 en 8. Deze velden zijn sterk gericht op het landschap, met 'naar buiten gerichte verkavelingen'.
De velden 2 en 3 die het dichtst bij de Rijn liggen krijgen het thema 'Dorps wonen'. Dit woonmilieu is gericht op de Rijn en heeft zicht op het Veluwemassief. Het plan dient een duidelijke relatie met het landschap te leggen en een informele 'dorpse' structuur te laten zien.
In de toekomst zullen de zuidelijke velden in woonsfeer aansluiten op het nog aan te leggen Park Lingezegen ten zuiden van Arnhem. Aan deze zijde wordt de benadering 'woonkernen in het landschap' het duidelijkste uitgewerkt. Door hier Park Lingezegen het gebied van Schuytgraaf te laten 'binnendringen', ontstaat een rafelige rand waardoor het landschap maximaal beleefd kan worden.
De sfeer en morfologie van de nieuwe clusters van veld 2/3 en de zuidelijke velden zullen af moeten gaan wijken van wat tot nu toe in Schuytgraaf is gerealiseerd, mede om de veldoverschrijdende thema's herkenbaar te houden.

ouderenhuisvesting

atelierwoningen

bebouwingsaccent aan de rand

werken aan huis

Woonmilieus

In het Masterplan kwam de gedachte naar voren om bij het ontwerpen van de woonvelden in te haken op het Betuws karakter van het gebied. In de praktijk is dit nauwelijks herkenbaar; alleen de keuze voor fruitbomen verwijst in een enkel woonveld naar dit Betuwse karakter. De gerealiseerde woonvelden hebben een karakter gekregen dat weliswaar elk woonveld een eigen identiteit verleent, maar die identiteit is in weinig woonvelden afgeleid van de specifieke locatie. Voor de nog niet gerealiseerde woonvelden wordt teruggegrepen op de kenmerken van de locatie. Een ligging bij de rivier zorgt voor een andere karakteristiek dan een ligging aan Park Lingezegen.
De vertaling in een ontwerp van de specifieke locatiekenmerken kan divers zijn, juist om de contrasten tussen de woonvelden sterk te houden. Bijvoorbeeld kan een vertaling plaatsvinden in de vorm van parkwonen (wonen aan het landschap), dijkwonen (wonen aan de rivierzijde) etc.. De sfeer zou ook kunnen blijken in het gebruik van bomen, bestrating en andere inrichtingselementen. Hierbij zou uitgegaan kunnen worden van een typisch Betuws idioom zoals is te vinden in de Betuwse dorpen. Dat Betuwse karakter kan als extra schaalniveau worden toegevoegd aan de ontwerpelementen die worden ingezet. Een ingetogen inrichting van de openbare ruimte heeft dan zeker de voorkeur.

Voor de nieuwe velden aan de zuidzijde kan de potentie van Park Lingezegen benut en versterkt worden: Door de verplaatsing van de sportvelden kunnen de zichtlijnen vanuit Schuytgraaf richting het park en andersom behouden blijven. In deze gedachte zouden deze velden een woningbouwprogramma met beperkte gestapelde bouw moeten krijgen, passend bij een verdunde randzone. Nu al zijn de drie zuidelijk gelegen velden vrijgehouden van de zuidelijke plangrens door het voedselrijk watersysteem, en is het mogelijk om langs diverse veldgrenzen een omzoming met bos te realiseren.

Een uitwerking van de woonvelden in meer Betuwse thema's betekent overigens niet dat de in het Masterplan bedoelde contrasten tussen de verschillende velden wordt losgelaten. Nog steeds vindt de uitwerking zoveel mogelijk plaats op basis van 'gele, oranje en rode velden'. Verder zou bij de ontwikkeling van nieuwe woonvelden van Schuytgraaf het overigens mogelijk moeten zijn om het woningaanbod af te stemmen op de actuele vraag, indien dit de ambitie van deze gebiedsvisie ondersteunt of versterkt. Het zondermeer afstemmen van het aanbod op de vraag is zonder een kwaliteitstoets niet aan de orde.

Bijzondere woonvormen en initiatieven

In aanvulling op bewonersinitiatieven en 'bewoners die de wijk maken' kunnen bijzondere woonvormen een plaats krijgen en initiatieven van bewonersgroepen worden gehonoreerd. Dit zal de voorgestelde rijkdom van het plan ten goede komen. Het zou zelfs mogelijk moeten zijn om door heel Schuytgraaf bijzondere woonvormen toe te staan.
Als eerste valt te denken aan de verruiming van de mogelijkheden voor het werken aan huis. Woon-werkunits kunnen voor heel Schuytgraaf een verrijking zijn en moeten daarom hun plek kunnen krijgen. Andere mogelijkheden zijn bijvoorbeeld woonzorginstellingen, kunstenaarsgemeenschappen met ateliers, groepen woningzoekenden met een specifieke etnische afkomst of gedeelde interesse. Als specifieke woongroepen kunnen ook starters op de woningmarkt en senioren worden genoemd. Verder wordt gestimuleerd om particulier en collectief opdrachtgeverschap ruimte te bieden in het plan. Dergelijke woonvormen kunnen zodanig worden gesitueerd dat ze in onderlinge samenhang een extra stedenbouwkundig element vormen in de opbouw van Schuytgraaf. Bijzondere bebouwingsaccenten kunnen geplaatst worden aan de ringweg, als 'kralen in het kralensnoer'.
In dit kader zijn tevens tijdelijke woonvormen niet uit te sluiten. Deze zouden een plek kunnen krijgen in die velden die pas later ontwikkeld worden.

In het nieuwe bestemmingsplan zullen binnen de woonbestemming woon-werkunits en woonzorginstellingen verruimd worden.

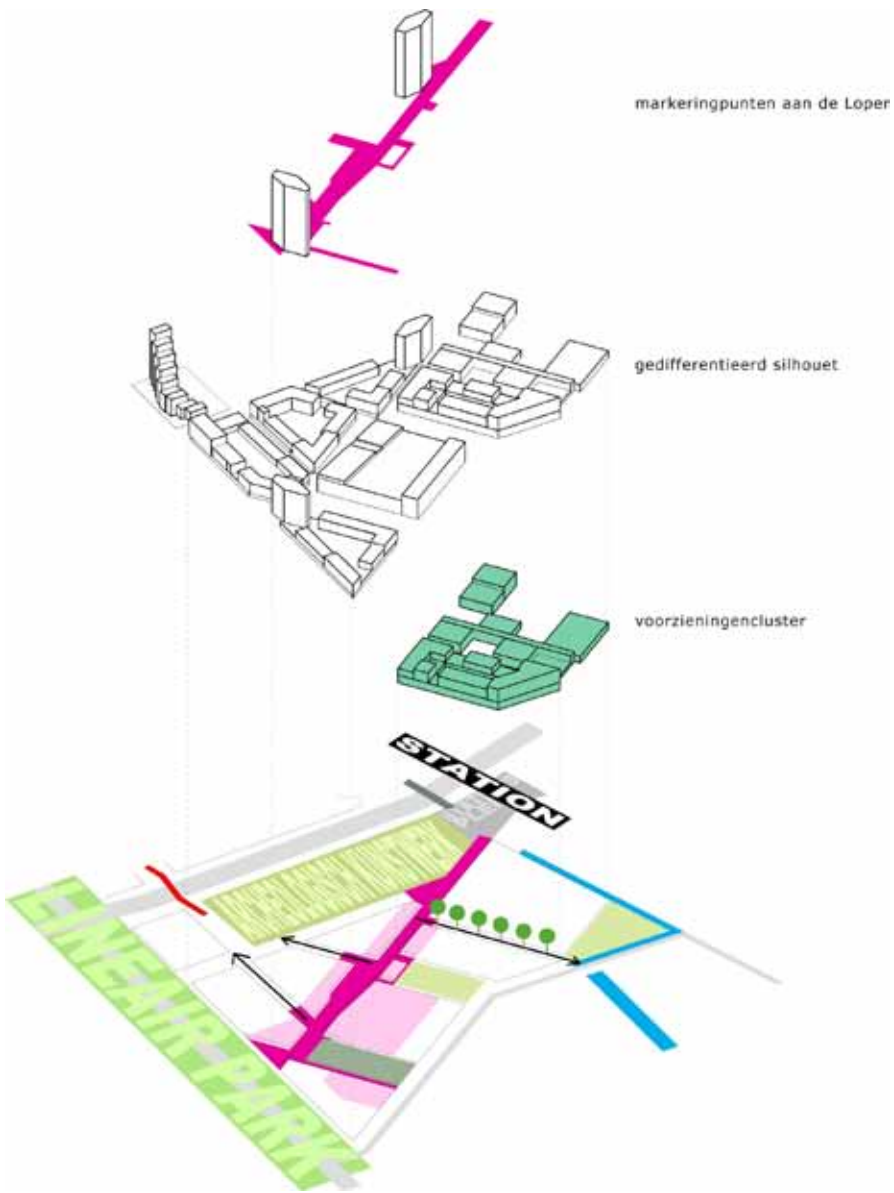

Opbouw Centrum Zuid door KCAP Architects&Planners

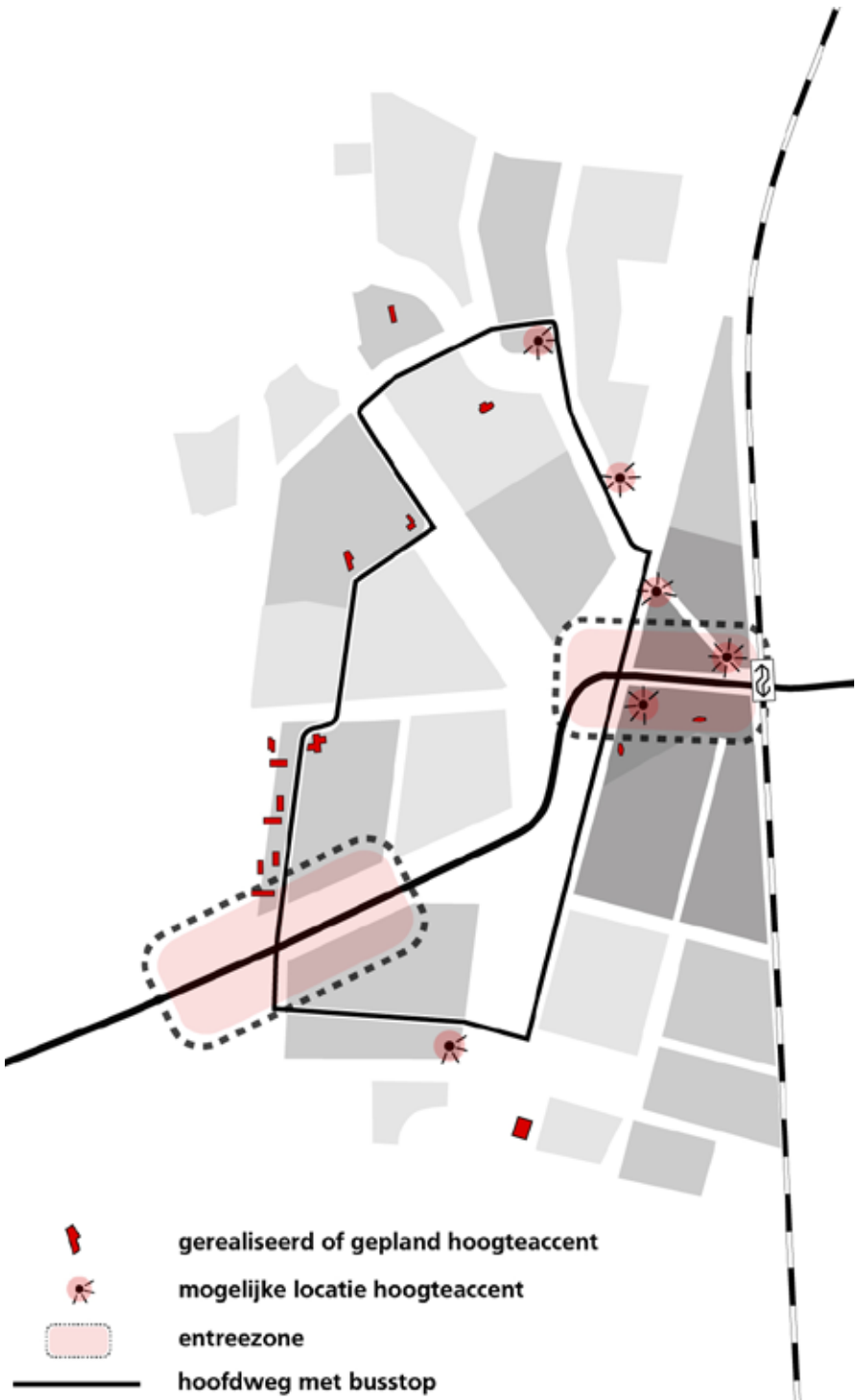

Mogelijke hoogteaccenten

Bebouwingsaccenten

Schuytgraaf bestaat niet alleen uit laagbouw, maar op specifieke plekken wordt hogere bebouwing als landmark of accent toegestaan. Het mengen van hoogbouw middenin gebieden met alleen laagbouw levert een verminderde kwaliteit op voor de laagbouw. De positie van hoogbouw dient zorgvuldig gekozen te worden.
Voor Schuytgraaf is oorspronkelijk nooit een visie ontwikkeld op de positie van hogere bebouwingselementen. Door de positie van gestapelde woningbouw zorgvuldig te bepalen in Schuytgraaf, kunnen deze een extra waarde creëren voor Schuytgraaf. Elk van die hogere gebouwen kan een bepaalde relatie tot de omgeving ervan krijgen. Hoogteaccenten dienen strategisch ingezet te worden (niet teveel, niet overal). Hogere bebouwing kan zich dan lenen voor bijzondere woonvormen en flexibele woonconcepten. Als locatie voor bebouwingsaccenten valt te denken aan:

- Aan de Ring, die als een kralensnoer bijzondere elementen (en dus ook bebouwingsaccenten) aan elkaar rijgt
- Gekoppeld aan groen of aan water, zodat hogere bebouwing is gekoppeld aan grotere ruimtes
- Gekoppeld aan de toegang tot een woonveld
- Een blikvanger vanuit het landschap
- Bebouwingsaccenten kunnen randen accentueren, volgens het principe dat in het Structuurplan Arnhem voor de stad als geheel is aangegeven (door dat principe te volgen wordt situering van gestapelde woningbouw in Schuytgraaf tevens geplaatst in de schaal van de stad als geheel). Incidenteel staat deze bebouwing niet op maaiveld, maar 'op pootjes' zodat het landschap eronderdoor kan lopen, en op maaiveld het zicht niet geblokkeerd wordt.

In het nieuwe bestemmingsplan zal op de aangegeven plaatsen hogere gebouwen mogelijk kunnen zijn.

Voorzieningen en Werken

Er zijn op dit moment tijdelijke winkelvoorzieningen die minimaal voorzien in de basisbehoeften. Er wordt volop ontworpen aan het nieuwe winkelcentrum en de realisatie daarvan is afhankelijk van het economische draagvlak ('voldoende klanten'): deze moet voldoende zijn om de investeringen te kunnen doen. Alle belangrijkste voorzieningen van Schuytgraaf komen in het centrum. Het is te stimuleren dat er naast de vele woningen in Schuytgraaf ook bijzondere voorzieningen komen in de wijk. Hier valt te denken aan een wijkcentrum waar onder andere toneel en muziek beoefend kunnen worden, een spiritueel centrum ('religieus gebouw'), een 'volwassen jongerencentrum' of een kinderboerderij. Voor de gecombineerde voorzieningen (wonen, werken, winkelen en recreëren) dienen voldoende parkeerplaatsen gerealiseerd te worden.
In heel Schuytgraaf moet ook ruimte zijn voor werkfuncties. In de diverse woonvelden moet het bestemmingsplan combinaties van wonen en werken toestaan en op een aantal plaatsen zouden de mogelijkheden nog ruimer moeten zijn. Zo zouden in de nabijheid van het station kantoren in beperkte mate mogelijk moeten zijn. Daarnaast zouden de velden 6 en 11 ruimere werkmogelijkheden moeten krijgen. Deze velden zijn door hun dimensionering en positionering een logische uitloper van het centrum. In deze woonvelden kan de focus worden gelegd op combinaties van wonen en werken.
Aanvullende voorzieningen die geen plek kunnen krijgen in het centrum, of die beter op een andere locatie gevestigd kunnen worden, dienen zorgvuldig gepositioneerd te worden. Ook hier kan de ringweg een rol als 'kralensnoer' vervullen. Doelstelling moet steeds weer zijn om aanvullende voorzieningen zoveel mogelijk bij elkaar te plaatsen. Met de juiste combinaties kunnen synergetische voordelen worden bereikt. Voor alle voorzieningen geldt dat de locatie, de omvang en de combinatie met andere voorzieningen onderzocht moet worden.
Ook 'niet gebouwde' voorzieningen kunnen de wijk verrijken. Met minimale investeringen kunnen wijkontmoetingsplekken, picknickplekken en bankjes tot een 'dorpsidee met een brink' leiden. Horecavoorzieningen worden apart benoemd onder hoofdstuk 4.4 (sport, spel en recreatie).
In het nieuwe bestemmingsplan worden de mogelijke voorzieningen binnen de diverse bestemmingen aangegeven.

speelplek 12-18 jaar
speelplek 6-12 jaar
speelveld
'de buitenplaats'
struinroute met spelaanleidingen

Spelen

4.4 SPORT, SPEL EN RECREATIE

Horeca

Horeca kan een element zijn waardoor Schuytgraaf een meerwaarde kan bieden voor een groter gebied dan Schuytgraaf alleen. Horecavestigingen kunnen een eigentijdse uitstraling krijgen die elders in Arnhem nog niet voorhanden is. Hierdoor kan een publiek worden aangetrokken dat voor een deel van buiten Schuytgraaf komt. Dit kunnen allerlei vormen van horeca zijn, zoals een grandcafé, café/terras aan de dijk, vergaderruimte met horeca bij het station, horeca aan het water of een snackbar/kroeg

Op dit moment is er goede daghoreca in de Buitenplaats.
In aanvulling hierop zijn er verschillende vormen van horeca denkbaar:

- Detailhandel is geconcentreerd in het centrumgebied, bij het station. Hier is een stedelijk knooppunt waarvan winkelvoorzieningen deel uitmaken. In dit winkelcentrum zou ook horeca moeten komen. Te denken valt aan dag- of lunchhoreca: 'sociale horeca', gekoppeld aan de school en het woonzorg centrum. In het centrum kan natuurlijk ook gewoon reguliere horeca en/of een snackbar komen.
- De zandwinplas kan aan recreatieve waarde winnen door er een horecavestiging met een bepaalde sfeer aan te situeren, zoals een (lounge-)restaurant met terras aan de plas. Een dergelijke voorziening bestaat nog niet in Arnhem, zodat dit de aangewezen plek zou kunnen zijn. De positie van de horeca ten opzichte van de natte ecozone is hierbij een punt van aandacht bij de uitwerking.
- Zelfkook-horeca gekoppeld aan een moestuin en/of kinderboerderij zou een leuke recreatieve voorziening zijn.

De realisatie van voorzieningen in nieuwe woonvelden is gekoppeld aan de realisatie van de woningbouw van deze velden, en zullen niet op zichzelf staan.
De mogelijke horecavoorzieningen zullen in de betreffende bestemmingen worden geregeld.

Spelen

De speelplekken zijn reeds in het Groenstructuurplan Schuytgraaf (2000) gelokaliseerd. Deze gebiedsvisie gaat uit van de huidige reserveringen voor speelvoorzieningen (aantal en ruimtegebruik) en gaat er niet van uit dat er meer ruimte voor spelen gereserveerd hoeft te worden. Het is nu zaak om verder te gaan dan een deze grove verdeling en nog eens te kijken naar de kwaliteit van het speelnetwerk. Om de kwaliteit van het spelen te bevorderen dient bij de verdere uitwerking het speelnetwerk voldoende fijnmazig te worden. Door voldoende speelplekken te maken (kwantiteit) ontstaat er een goede dekking en fijnmazigheid. Ook moet niet iedere speelplek gelijk zijn, maar dienen er verschillen te zijn.
Naast speelplaatsen komen er ook trapveldjes en basketballveldjes. Zo blijft het spelen 'avontuurlijk en spannend'. Speelplekken zouden bovendien gethematiseerd kunnen worden. Er kan dan gedacht worden aan een waterspeelplek (ook: roeien, kanovijver), een avonturenspeelplek, een educatieve speelplek of een speelplek die volledig in hout is uitgevoerd. De thematisering kan afhankelijk zijn van de ligging. Tijdelijke speelvoorzieningen zouden gerealiseerd kunnen worden in de vorm van groene speelvelden, crossbanen, informele sportgelegenheden voor jongeren en volwassenen, etc.
Iedere speelplek dient veilig te bereiken zijn. Voor de veiligheid is het goed als spelen in het zicht van de ouders kan. Dit kan door speelplekken te koppelen aan de woonbuurten. Zo kan bovendien het spelen de sociale cohesie versterken. Overigens hoeft niet iedere speelplek optimale sociale veiligheid te hebben.

De samenhang tussen de buurten en binnen de wijk kan worden bevorderd door de speelplekken aan elkaar te knopen door speelroutes. Er zijn diverse routes door Schuytgraaf waarlangs speelplekken kunnen komen en waar ook meer spontane speelaanleidingen te vinden zijn. Ook een eventuele kinderboerderij kan in het speelnetwerk opgenomen worden.
Bij het centrum van Schuytgraaf kan een speelveld komen (grasveld/trapveld om te spelen). Bij bijzondere evenementen (Koninginnedag, etc.) kan deze door de wijk gebruikt worden.
De speelplekken en de toepassing van speelobjecten worden in het nieuwe bestemmingsplan mogelijk gemaakt.

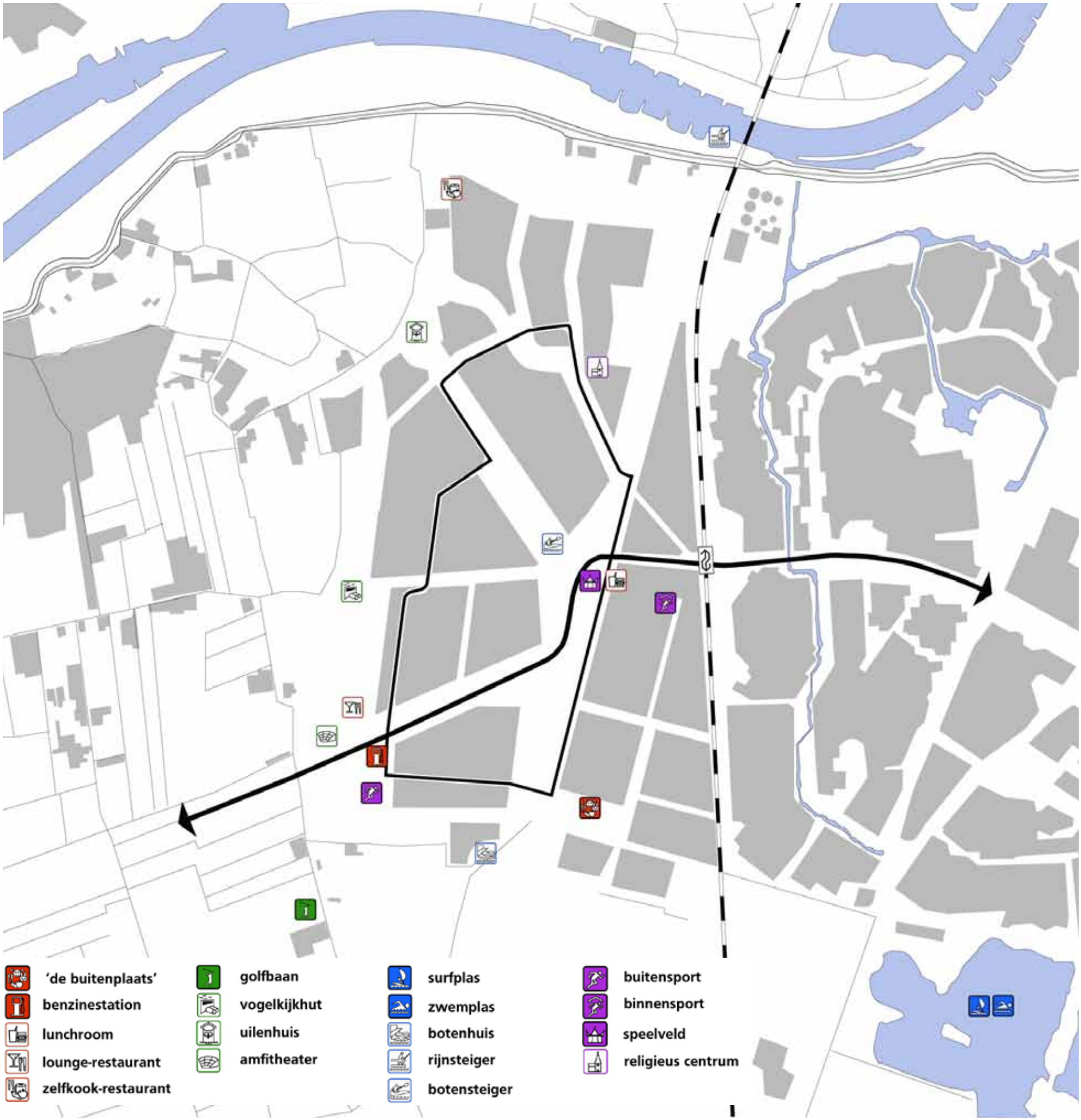

Voorzieningen

Recreatieve voorzieningen

De sportvelden zijn verplaatst naar het oorspronkelijke veld 23. Hier vormen zij samen met het golfterrein een sportcluster met een bijzondere landschappelijke ligging. Het sportveldencomplex zal hier nog verder uitgebreid kunnen worden. Door de verplaatsing van de sportvelden is er geen barrière meer vanuit Schuytgraaf naar het Park Lingezegen. Op de voormalige locatie van de sportvelden worden 2 kleine woonvelden met daartussen een brede groenstrook gerealiseerd. Door het sportpark aan de rand van de wijk Schuytgraaf te plaatsen ondervinden zo min mogelijk bewoners van de wijk overlast van het geluid en licht afkomstig van het sportpark. Bij de diverse onderzoeken naar de haalbaarheid is dit aangetoond. Ondanks de functionele barrière die het sportpark naar de omgeving vormt, zal de groene inrichting van het sportpark zorgen voor een geleidelijke overgang van het bebouwde gebied naar het landelijke gebied.
De verschuiving van de sportvelden maakt de extra woonvelden in de wijk Schuytgraaf mogelijk. Met deze verschuiving van functies worden de stedenbouwkundige kwaliteit en leefbaarheid van de wijk verder verhoogd en wordt aangesloten bij de actuele woonbehoefte in Arnhem en omgeving. Er ontstaat een aantrekkelijker woon- en leefmilieu. De exacte demarcatie van deze velden wordt bepaald in overleg met de gemeente Overbetuwe. Er wordt een intergemeentelijke overleggroep ingesteld die advies uitbrengt over de planologische en stedenbouwkundige invulling van de zuidkant van Schuytgraaf. Uitwerking van de visie tot dat niveau zal voorgelegd worden aan deze overleggroep.
In Schuytgraaf zouden recreatieve voorzieningen toegevoegd kunnen worden. Deze hebben een verschillend karakter (routes, voorzieningen, functies, etc.). Hierbij valt aan het volgende te denken:

- Vanuit Schuytgraaf aansluiten op recreatieve fiets- en wandelroutes in de omgeving (o.a. Park Lingezegen)
- De droge ecologische zone meer geschikt maken voor recreatie met behoud van de natuurwaarden
- Een voorziening op de kop van de kanovijver om (niet gemotoriseerde) boten in en uit het water te halen (steiger, zitgelegenheid, etc.)
- Een speelveld nabij het centrum van Schuytgraaf. Dit speelveld zou moeten functioneren op buurtniveau. In Park Lingezegen wordt gewerkt aan faciliteiten voor grootschaligere evenementen
- Een sporthal of sportzaal (niet alleen clubs, ook voor de wijk) met kantine of een multifunctionele sportruimte op een andere plek

Tevens is het denkbaar dat, indien er door bewoners of ondernemers initiatieven worden ingediend, de GEM of de gemeente Arnhem faciliteert bij de realisatie van de volgende mogelijke voorzieningen:

- Een horecagelegenheid aan de zandwinplas,
- Een zelfkook-horeca gekoppeld aan een moestuin en/of kinderboerderij
- Een botenhuis aan de zuidkant van Schuytgraaf. Vanuit hier kunnen de watergangen in de omgeving (o.a. Park Lingezegen) opgezocht worden.
- Een ‘amfitheater’ aan de zandwinplas,
- Een aanlegsteiger aan de Rijn, als pleisterplaats voor fietsers, voetgangers en pleziervaart
- Een fietsroute over de spoorbrug ter verbetering van het (recreatief) fietsverkeer richting Arnhem Noord

Door een voorziening op de kop van de kanovijver voor te stellen, wordt niet voorgestaan om hier een parkeerplaats of botenhelling te maken. Het is niet de bedoeling de kanovijver op deze plek met de auto bereikbaar te maken. Door niet specifieke plaatsen aan te wijzen voor de auto, wordt de parkeerdruk niet geconcentreerd maar zal deze meer verspreid plaatsvinden. Bij ‘evenementen’ of drukke dagen (buiten schooltijden om) zal de parkeergelegenheid rond de school ‘De Salamander’ de belangrijkste parkeerdruk kunnen opvangen.
De recreatieve voorzieningen zullen in de onderscheiden bestemmingen mogelijk worden gemaakt.

4.5 SPECIALS EN INTEGRALE OPGAVEN

In de voorgaande paragrafen hebben we de verschillende thema's van Schuytgraaf afzonderlijk bekeken. Er is een volledig overzicht gegeven en er zijn veel voorstellen gedaan. Dit is echter nog niet voldoende om de bijzondere plekken van Schuytgraaf uit te lichten en aan te geven waar deze wijk zich onderscheid van andere wijken. Het is zaak om de verschillende thema's bij elkaar te brengen; de verschillende lagen moeten over elkaar heen worden gelegd en op een aantal plaatsen met elkaar worden verbonden. Landschap, verkeer, wonen, voorzieningen en sport, spel en recreatie vragen op een aantal plaatsen voor een integrale of specifieke benadering.

Hoofdplanstructuur

De plaatsen waar een integrale benadering is vereist zijn de plaatsen waar een aantal zaken samen komen. Hier moet worden bewerkstelligd dat het geheel meer wordt dan de som der delen. Door een integrale opgave te formuleren kunnen synergetische voordelen worden geboekt. De hoofdplanstructuur verleent de belangrijkste identiteit aan Schuytgraaf en vormt de 'ziel' van het plan en is dus al benoemd als integrale opgave. In hoofdstuk 4.1 is hier al uitvoerig op ingegaan. De overige integrale opgaven kunnen worden uitgesplitst naar overgangsgebieden en entreegebieden.
Op een aantal plaatsen is een specifieke benadering vereist. Dit zijn de plaatsen die een uitzondering vormen in het geheel; de zogenaamde 'specials'. Deze uitzonderingspositie kan voortkomen uit de plek, maar kan ook worden gecreëerd. In het eerste geval geeft de aard van de 'locus' aanleiding tot iets bijzonders. Het betreft bijvoorbeeld een plek met een bijzonder uitzicht of markant punt op een kruispunt van stromen. In het tweede geval is de special meer te zien als een injectie. Een bepaalde functie krijgt een plaats toebedeeld in Schuytgraaf en gaat ter plekke een relatie aan met de omgeving. De functie is daarbij sterk bepalend voor de verschijningsvorm van de special.

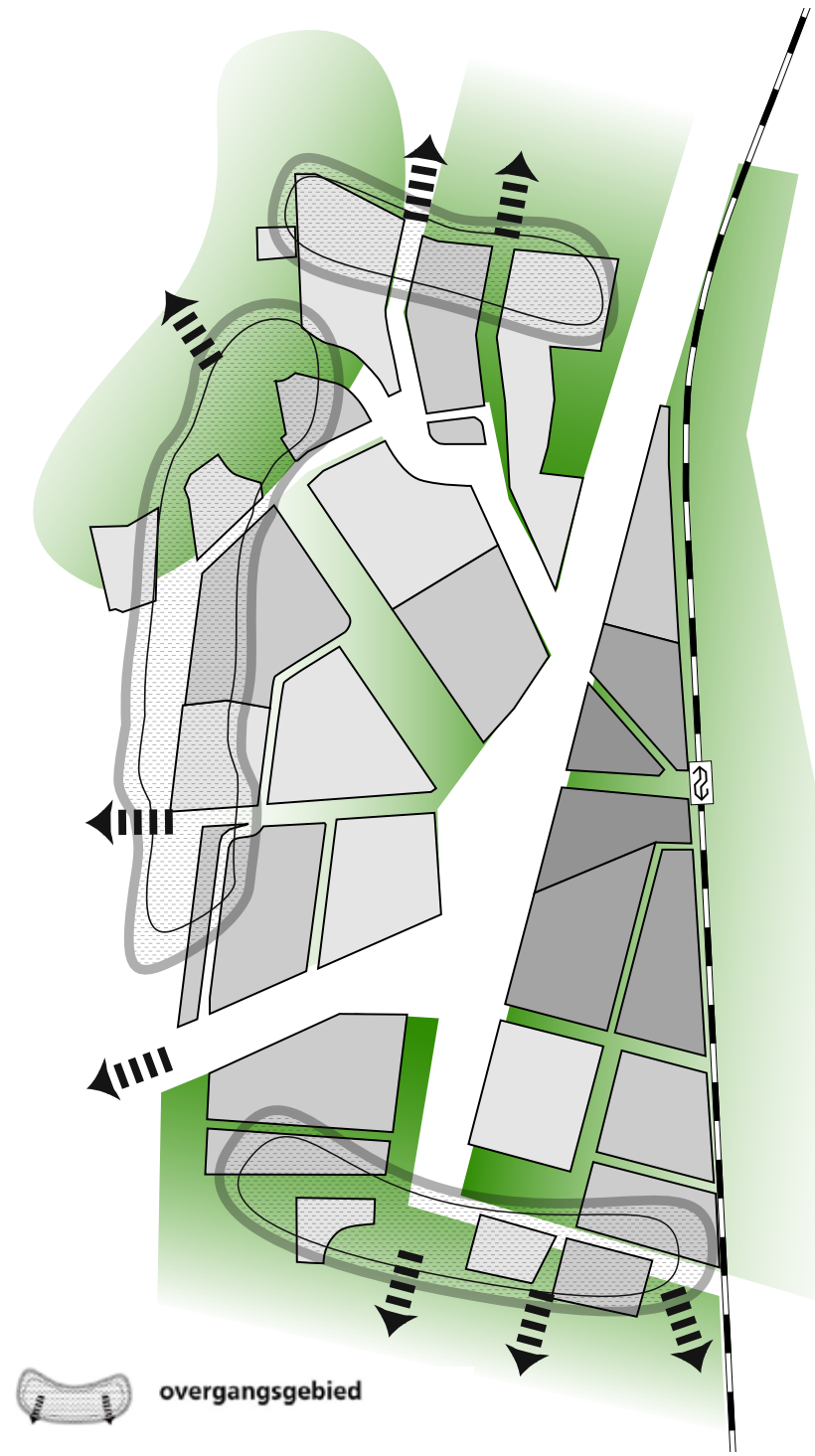

Overgangsgebieden

Overgangsgebieden

Het is één van de doelstellingen van de gebiedsvisie om Schuytgraaf niet als een 'op zichzelf staande' ontwikkeling te laten zijn. Juist de relatie met het omliggende landschap geeft een meerwaarde. Om de relatie tussen Schuytgraaf en het omliggende landschap te versterken, en om de landschappelijke doordringing van het woongebied te verbeteren, zijn er overgangsgebieden benoemd. Overgangsgebieden zijn die gebieden die een grens markeren tussen gebieden met elk een eigen karakter. Men verlaat de ene wereld en betreedt een andere. Voor Schuytgraaf bestaan drie zulke overgangen, namelijk de overgangen naar het uiterwaardenlandschap van de Rijn, naar het agrarisch landschap van de Betuwe en naar het groene en waterrijke recreatielandschap van de Lingezegen.

Alle drie de gebieden vormen een ontwerpopgave op zich. Er mag in het ontwerp niet zondermeer een 'harde stadsrand' voorgesteld worden, maar het ontwerp dient te anticiperen op het landschap. De oplossingen voor deze gebieden zouden zich vooral moeten kenmerken door het maximaal uitnutten van deze bijzondere (landschappelijke) ligging. Dit kan door binnen de woonvelden van het volgende uit te gaan:

- Het handhaven van belangrijke landschappelijke elementen (bomenlanen, watergangen, etc.)
- Een verkaveling die uitgaat van de onderliggende landschappelijke structuur en gericht is op het omringende landschap (zichtlijnen 'naar buiten')
- Een bebouwing die niet uitsluitend met de 'achterkant' aan het landschap ligt
- Aansluiten op de bebouwingstypologie die reeds aanwezig is in de overgangsgebieden (bijv. boerderijen). Deze aansluiting kan gemaakt worden door gebruik te maken van een grotere bebouwingskorrel. Hier zouden zich werkruimtes of woon-werkunits in kunnen bevinden
- Het aanleggen of verbeteren van verbindingen naar het landschap (o.a. fiets- of voetpad naar de Rijndijk)

Het is niet de bedoeling dat in de overgangsgebieden intensivering van de bebouwing plaatsvindt. Wel kunnen incidenteel de randen anders uitgewerkt worden, waardoor bebouwde en onbebouwde delen anders ten opzichte van elkaar worden gepositioneerd, om zo de relatie met het landschap te versterken.
In het nieuwe bestemmingsplan krijgen de overgangsgebieden een zodanige bestemming, dat daarin de beoogde bebouwingsdichtheid en bebouwingskorrel mogelijk worden gemaakt. Werkruimtes en woon-werkunits zijn in de bestemmingsbepalingen geregeld.

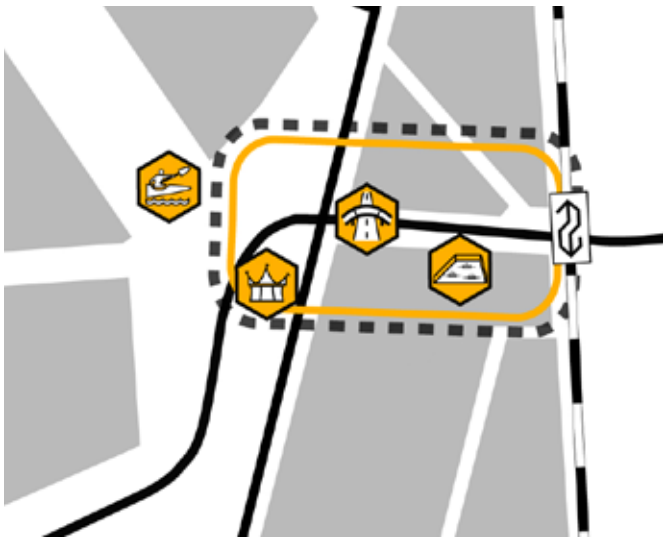

Entreezone 'tussen sportvelden en zandwinplas'

Entreezone 'Schuytpoort'

Veld 17b als poort van Schuytgraaf (studie door CHORA architecture & urbanism)

Entreezones

In hoofdstuk 3 is gesteld dat de invalsroute vanaf de A50 niet alleen de externe ontsluiting van Schuytgraaf wordt, maar tevens een belangrijke entree van Arnhem als geheel zal zijn. Schuytgraaf wordt daardoor één van de entreegebieden van de stad, een visitekaartje van Arnhem. Die functie stelt eisen aan de vormgeving van deze entree, waarbij gestreefd wordt naar een integrale aanpak.

De entree moet gezien worden als een onderdeel van de verkeersroute via de N837 (aansluiting aan de A50), de Metamorfosenallee en de Burgemeester Matsersingel naar overig Arnhem Zuid en naar de binnenstad van Arnhem. Deze entree is ook een integrale ontwerpopgave.
Deze verkeersroute doorsnijdt gebieden met een divers karakter en de route zou van die diversiteit een afschaduwing kunnen zijn. Aan de vormgeving van een bepaald deel van deze route kan de weggebruiker dan aflezen waar ergens in Schuytgraaf en aansluitende gebieden hij zich op een bepaald moment bevindt. Vanuit het landschap van de Betuwe komend, kan het eerste deel van deze route een landelijke uitstraling worden gegeven, de Schuytgraaf binnenkomend verandert die uitstraling in een suburbane sfeer en ter hoogte van het centrum van Schuytgraaf en het station Arnhem Zuid wordt de uitstraling van deze route meer stedelijk van aard. Door deze wisseling in sfeer worden in het lengteprofiel van de weg achtereenvolgende 'poorten' of overgangen gecreëerd, die de herkenbaarheid en afleesbaarheid van Schuytgraaf mede bepalen.

Er zijn twee plekken in Schuytgraaf die benoemd zijn als entreezone. Op deze locaties komen alle aspecten aan bod: landschap, verkeer, wonen en voorzieningen. Per thema zijn deze locaties al afzonderlijk aan bod geweest in de voorgaande hoofdstukken. Echter dient hier dóór de disciplines heen naar gekeken te worden. Integraal, omdat de bebouwing en de omgevende ruimte daarbij als één geheel worden behandeld.

Entreezone 'tussen sportvelden en zandwinplas'

Het gebied 'tussen sportvelden en zandwinplas' vormt de eerste indruk die men van buitenaf krijgt van Arnhem en de Schuytgraaf. Hier gaat men over van het landelijk gebied naar de suburbane Schuytgraaf.
Het gebied biedt plaats aan een ensemble van een benzineverkooppunt, horecapaviljoen, eventueel een amfitheater en de bebouwing in veld 17b. De wens om een benzineverkooppunt in Schuytgraaf te vestigen komt voort uit het spreidingsbeleid voor dergelijke voorzieningen over de stad. Uitgangspunt hierbij is dat voor alle inwoners van Arnhem een benzineverkooppunt op een acceptabele afstand beschikbaar is. Daarnaast vraagt de omvang van de ontwikkeling van Schuytgraaf en het daarbij gewenste voorzieningenniveau om een benzineverkooppunt in Schuytgraaf.
Daarnaast 'raakt' deze entreezone de zuidelijke punt van de natte ecologische zone. Het is van belang dat de functies in deze entreezone geen negatieve invloed op dit gebied hebben, maar de nabijheid van de natte ecologische zone draagt wel bij aan het bijzondere karakter van deze entree.

Samen vormen deze aspecten een hoogwaardige entree van Arnhem. Dit gebied dient in samenhang ontworpen te worden:
- alle verkeerskundige aspecten dienen ingepast te worden (N837, aansluiting Ring, kruising LV-routes, etc.)
- de architectonische kwaliteit van de bebouwing van het benzineverkooppunt, horecapaviljoen en woningen in veld 17b en de westrand van veld 22 dient hoogwaardig te zijn
- de landschappelijke kwaliteit van de plek dient optimaal uitgenut te worden; de waarneembaarheid van de natte ecologische zone zal bij de vormgeving van deze entree een rol moeten spelen.
- een mogelijkheid voor tijdelijke opslag van bagger dient 'onderdeel' te zijn van een zorgvuldige landschappelijke inpassing

Kortom: hier mag geen 'standaard' tankstation komen en het horecapaviljoen is geen 'standaard' friettent. Deze plek is tè bijzonder als entree van Arnhem om er niet zorgvuldig mee om te gaan.

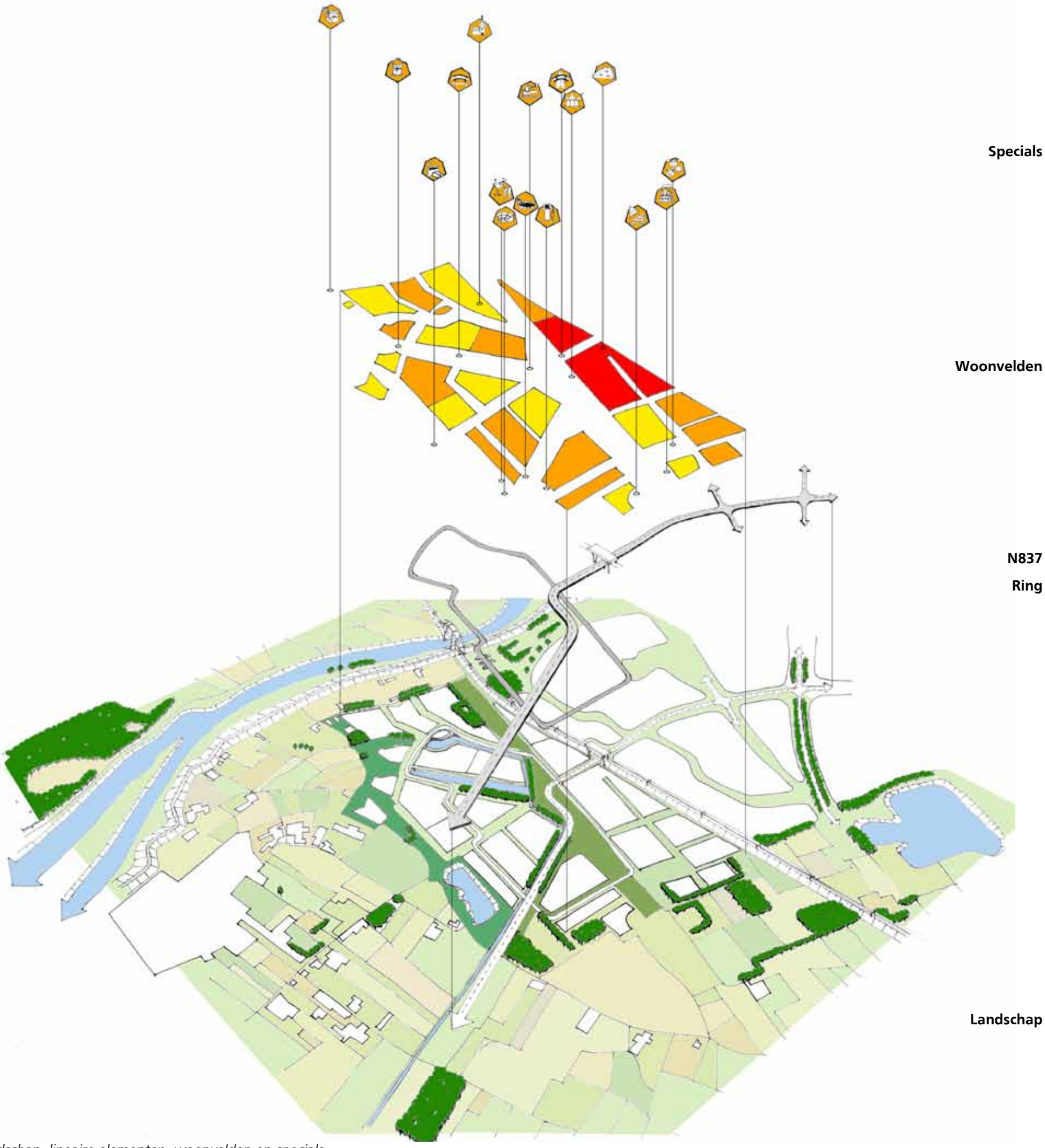

Landschap, lineaire elementen, woonvelden en specials

"De Landing'; winnend ontwerp voor archeologisch veld door CHORA

Referentie van een amfitheater

Schuytpoort

Een tweede entreegebied is Schuytpoort; het centrum van Schuytgraaf aan het NS-station Arnhem-Zuid. Volgens het Structuurplan Arnhem is hier een van de stedelijke knooppunten van Arnhem gelegen, geaccentueerd met bebouwingsaccenten. Het vormgeven van dit knooppunt dient te gebeuren in relatie tot het uitwerken van het centrumgebied van Schuytgraaf en het vormgeven van de stedelijke invalsroute via de Metamorfosenallee en de Burgemeester Matsersingel.
Schuytpoort (veld 13-15) is een stedelijk knooppunt, waar trein, fiets en auto bij elkaar komen en een winkel- en voorzieningencentrum is gevestigd. Veld 15 is volop in ontwikkeling, hier komen winkels, woningen en een school. Voor veld 13 kan in dit kader gedacht worden aan complementaire functies: geen winkels maar andere voorzieningen, al dan niet in combinatie met woningen.

Het is voor het entreegebied bij veld 13 en 15 van belang dat hier vanuit de verschillende disciplines naar gekeken wordt omdat hier zowel verkeerskundig als ruimtelijk een hoge kwaliteit gewenst is. De integrale opgave die hier benoemd is omvat de volgende aspecten:

- het creëren van een samenhangend geheel (veld 13, veld 15, droge ecozone, speelveld, NS-station, N837, LV-routes en lineair park, etc.)
- het ruimtelijk en functioneel verbinden van veld 13 en veld 15
- het inpassen van de N837
- het recht doen aan het feit dat dit een 'entreegebied' is (poort of landmark)

In het nieuwe bestemmingsplan krijgen de entreegebieden een dusdanige bestemmingsregeling, dat alle voor deze gebieden beoogde functies mogelijk zijn. In die regelingen zullen specifieke functies, zoals het tankstation en de hogere bebouwing, afzonderlijk worden aangegeven.

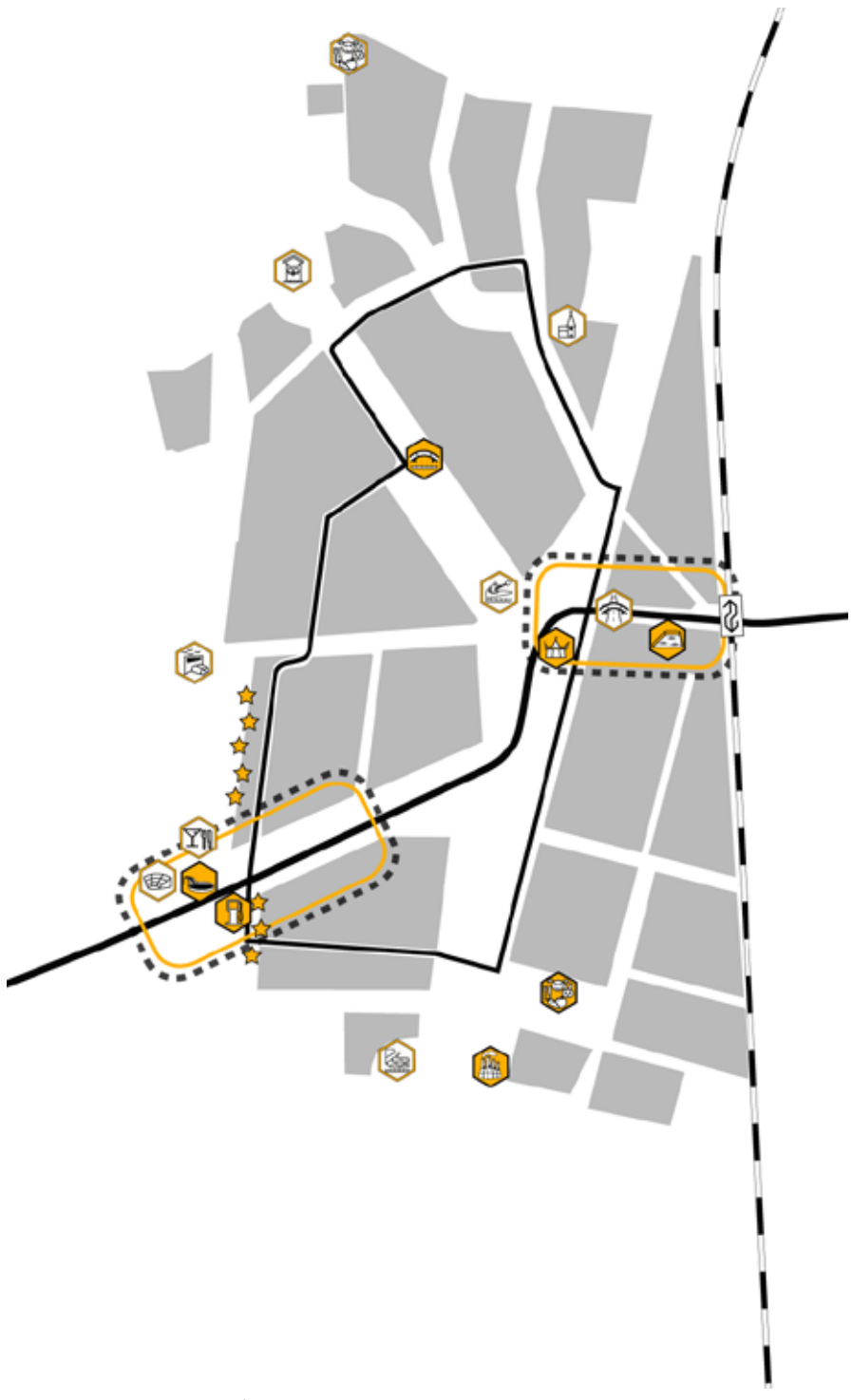

entreezone

bijzonder gebouwenfront

gerealiseerde/
geplande special

mogelijke special

baggerdepot

benzinepomp

archeologisch veld

hulpwarmtecentrale

speelveld

brug Schuytpoort

‘de buitenplaats’

uilenhuis

amfitheater

vogelkijkhut

spiritueel centrum

lounge-restaurant

brug kanovijver

botensteiger

botenhuis

zelfkook-restaurant

Specials

De specials zijn de uitzonderingen in het geheel Schuytgraaf. Het zijn over het algemeen zaken die in een eerder hoofdstuk al aan bod zijn geweest (verkeer, voorzieningen, recreatie, spelen en kunst) maar alleen deze objecten vormen een verrijking voor de belevingswaarde en gebruikswaarde van de wijk. De uitzonderingspositie komt soms voort uit de kwaliteiten van de plek en soms uit het karakter van de functie. Het kan een markering zijn van een bijzondere plek of een uiterlijke vertaling van een bijzonder functie, maar meestal is het een combinatie van die twee. Het is ook een manier om het bijzondere archeologische verleden van Schuytgraaf zichtbaar te maken, zoals gebeurt bij het archeologisch veld.
In de entreezones komen een aantal functies bij elkaar. Door deze in samenhang te brengen en als totale compositie te benaderen en te ontwerpen kunnen eenvoudige afzonderlijke functies gezamenlijk een special worden. Ze zijn te zien als onderdeel van de integrale opgaven die hier liggen.
Het is van belang 'niet alles als special te zien', ze moeten wel bijzonder blijven. Eenvoudige elementen kunnen door een logische en bijzondere positionering al een special zijn, zonder dat er bijzondere vormgeving voor nodig is.
De volgende te realiseren zaken worden gezien als special;

- Het archeologisch veld
- Het Wiltshire monument
- De brug over de kanovijver.
- Het geplande benzineverkooppunt nabij de sportvelden. In de Entreezone 'tussen sportvelden en zandwinplas is een benzineknooppunt gepland. Hier wordt een bijzondere architectuur voorgestaan
- De hulpwarmtecentrale. De reeds aanwezige hulpwarmtecentrale functioneert nu al door zijn bijzondere vorm, positie en architectuur als special.
- Het speelveld met aan de overkant van het veld het centrumgebied. Beide gebieden vormen elkaars contrast (dichtbebouwd enerzijds en open anderzijds) en vormen in onderlinge samenhang met het aangelegen 'entreegebied' een ontwerpopgave
- De botensteiger. Deze voorziening op de kop van de kanovijver is bedoeld om (niet gemotoriseerde) boten in en uit het water te halen (steiger, zitgelegenheid, etc.) Door zijn functie en directe nabijheid bij Schuytpoort is dit een special.
- Het baggerdepot aan de zandwinplas. In de entreezone 'tussen sportvelden en zandwinplas dient ruimte te worden gereserveerd voor een baggerdepot. Door ook deze als 'special' te benoemen kan een opgave omschreven worden voor een zorgvuldige inpassing. Het depot kan bijvoorbeeld worden vormgegeven als een 'energiestrip' met groene omlijsting; een depot bedekt met zonnecellen en omgeven met bomen.

Verder zijn er nog meer locaties en/of functies die voor special in Schuytgraaf in aanmerking zouden kunnen komen.

- Een langzame verkeersbrug bij Schuytpoort.
- Een loungerestaurant aan de zandwinplas
- Een 'amfitheater' aan de zandwinplas, nabij het loungerestaurant
- Een zelfkook-restaurant gekoppeld aan een moestuin en/of kinderboerderij
- Een vogelkijkhut
- Een botenhuis
- Een uilenhuis
- Een spiritueel centrum

In het nieuwe bestemmingsplan worden de specials elk afzonderlijk geregeld. Een aantal specials zal worden gerealiseerd door de GEM (o.a. het archeologisch veld en de brug over de kanovijver) of de gemeente Arnhem (benzineverkooppunt), andere zullen gefaciliteerd worden als doorvoor zich een initiatief aandient (o.a. het zelfkook-restaurant, het loungerestaurant en het religieus centrum). De warmtekrachtcentrale en de sportvelden zijn reeds aangelegd.

4.6 UITVOERING

In paragraaf 3.1 is al iets gezegd over het karakter van deze gebiedsvisie en de juiste interpretatie van de hier omschreven ambities. De geïntegreerde presentatie van het geheel brengt met zich mee dat verschillende typen ideeën bij elkaar staan. Vaak wordt gelijktijdig gesproken over enerzijds gerealiseerde en op handen zijnde projecten en anderzijds mogelijke en wenselijke projecten. Ondanks het feit dat deze zaken in één adem worden genoemd, worden ze verschillend opgepakt door de GEM Schuytgraaf.

Projecten

Ten aanzien van elementen die al in de planning staan of reeds in uitvoering zijn heeft de GEM een 'proactieve' houding. Deze zaken zijn een wezenlijk onderdeel van de wijk Schuytgraaf en de realisatie ervan wordt actief ondersteund. Zo is de hulpwarmtecentrale al een prominent object in de wijk en worden de plannen voor het archeologisch veld momenteel verder uitgewerkt. Bij dit soort projecten speelt de communicatie met de politiek, bewoners en marktpartijen al een belangrijke rol. Alle aspecten die zijn opgenomen in de projectenlijst passen binnen de exploitatie van GEM Schuytgraaf. Deze projectenlijst geeft tevens aan, aan welke projecten de prioriteit wordt gegeven. De nadere financiële onderbouwing komt in beeld als de bestemmingsplannen zullen worden opgesteld.
De projecten die hiertoe worden rekenen zijn:
- Het speelveld
- Het archeologisch veld
- De brug over de kanovijver
- Het benzineverkooppunt
- Het baggerdepot
- De aansluiting op regionale fietsroutes
- De natte ecologische zone
- De sporthal/-zaal
- De sportvelden
- De hulpwarmtecentrale
- De buitenplaats

Uitwerkingsopgaven

Een aantal integrale opgaven dienen nader ontworpen, onderzocht of uitgewerkt te worden. Ook deze zijn al genoemd in deze gebiedsvisie. In deze integrale opgaven komen aspecten als landschap, verkeer, wonen, voorzieningen en sport, spel en recreatie vragen integraal bij elkaar. Deze onderzoeksopgaven zijn uitvoerig beschreven in hoofdstuk 4.5 (specials en integrale opgaven).

De integrale onderzoeksopgaven zijn:
- De hoofdplanstructuur (met als bijzondere deeluitwerking hiervan: het watersysteem)
- De overgangsgebieden
- De entreezones

Wensen en mogelijkheden

Daarnaast zijn er de plannen en ideeën, waarvan nog niet zeker is of die hun plek gaan vinden in Schuytgraaf. Deze projecten hebben een groot verschil in 'rijpheid' en variëren wat betreft de fase waar ze in verkeren. Aan een aantal projecten wordt door verschillende partijen reeds hard gewerkt en GEM werkt mee om de plannen van de grond te krijgen. Zo wordt op een aantal zaken al geanticipeerd bij het maken van het nieuwe bestemmingsplan. De houding van GEM zou hier als 'faciliterend' kunnen worden omschreven.
Ten aanzien van een ander deel van de projecten is de houding niet proactief. Deze plannen krijgen echter wel ruimte of worden opgenomen als vrijstelling in het nieuwe bestemmingsplan, maar de realisatie ervan wordt door GEM niet actief nagestreefd. Ideeën en wensen kunnen niet altijd uitgevoerd worden, omdat er onvoldoende financiële dekking is. Toch worden ze genoemd om de ambitie te onderstrepen en initiatieven 'op de agenda' te krijgen.. Omdat de gemeente Arnhem en de GEM Schuytgraaf niet als 'uitbater' of exploitant van bijvoorbeeld een horecavoorziening zullen optreden, zijn zij voor bepaalde elementen afhankelijk van particuliere initiatieven.
Dit betekent niet dat deze zaken niet hoog op het verlanglijstje staan van de betrokkenen in Schuytgraaf. De realisatie is echter voor een belangrijk deel in handen van particulier initiatiefnemers of afhankelijk van externe factoren.

De projecten die tot deze groep worden gerekend zijn:
- Een langzame verkeersbrug bij Schuytpoort
- Een 'amfitheater'
- Een loungerestaurant
- Een vogelkijkhut
- Een botensteiger
- Een botenhuis
- Een uilenhuis
- Een spiritueel centrum

4.7 ORGANISATIE

Deze gebiedsvisie kan gezien worden als een gezamenlijk product van de GEM Schuytgraaf en de gemeente Arnhem, mede gebaseerd op wensen en ideeën van bewoners van Schuytgraaf. Om ervoor te zorgen dat een en ander goed onderzocht, ontworpen en gerealiseerd wordt, wordt ook een procesvoorstel gedaan. Op welke wijze worden de ideeën uit deze gebiedsvisie en de kwaliteit geborgd? Hiervoor zijn verschillende gremia aangewezen.

Gremia

De GEM Schuytgraaf is verantwoordelijk voor de planontwikkeling. Op haar kosten en voor haar risico worden **stedenbouwkundigen en landschapsarchitecten** ingehuurd. Deze ontwerpers maken plannen voor de afzonderlijke deelgebieden. De stedenbouwkundig ontwerper van een deelgebied (=veldstedenbouwkundige) stelt tevens een beeldkwaliteitplan op. Dit dient als kader voor de uitwerking van het gebied. De veldstedenbouwkundige blijft aan als vormcoördinator en is zo de 'supervisor' van de te realiseren bebouwing en de inrichting van het openbaar gebied.

Dit alles gebeurt onder supervisie van de **supervisor**. De supervisor bewaakt de kwaliteit van het geheel. De verschillende deelplannen onderscheiden zich van elkaar in structuur en beeld. Dit levert een verscheidenheid en differentiatie op die goed is voor de wijk. De supervisor zorgt er dan voor dat de afzonderlijke deelplannen in samenhang met elkaar ontworpen worden. 'Eenheid in verscheidenheid'.
Tevens bewaakt de supervisor de kwaliteit van de ontwikkelingen die buiten de deelgebieden vallen. Dit betreft de hoofdplanstructuur, de bruggen en duikers (en overige kunstwerken), speelplekken, archeologische vindplaats, ecologische zones, etc.

Alle plannen worden getoetst door de gemeente Arnhem. Deze **gemeentelijke toets** vindt plaats op velerlei aspecten, zoals verkeer, veiligheid, beheer en ecologie. Om geen grote verrassingen te krijgen bij de toets, vindt er voortijdig regelmatig een **kwaliteitsoverleg** plaats tussen de supervisor en de 'gemeentelijk stedenbouwkundige' en de 'stadsbouwmeester openbare ruimte' van de gemeente

Arnhem. Dit overleg behandelt de 'grote schaal', de totale samenhang en algehele kwaliteit. Op uitvoerings- en beheersniveau vindt ook regelmatig overleg plaats met de verantwoordelijken van de GEM Schuytgraaf en de gemeente Arnhem. Dit is een overleg waar in een **'rondje langs de velden'** alle lopende zaken besproken worden.

Uiteindelijk worden de stedenbouwkundige deelplannen ter advies voorgelegd aan de **Grote Welstandscommissie** waar de ontwerpen worden toegelicht door de stedenbouwkundige en de supervisor.

De bouwplanontwikkeling vindt plaats op basis van de stedenbouwkundige plannen en beeldkwaliteitplannen. De door marktpartijen ingehuurde **architecten** maken ontwerpen voor de gebouwen. Het bewaken van de kwaliteit hiervan vindt plaats door de vormcoördinator (de stedenbouwkundige van het deelplan), de supervisor en de **Kleine Welstandscommissie**. Deze drie-eenheid (supervisor - vormcoördinator – welstand) is gezamenlijk verantwoordelijk voor de kwaliteit van hetgeen gerealiseerd wordt en toetsen of de ontwikkelingen plaatsvinden conform het oorspronkelijk plan. Zijn zijn het 'Quality Team'. De supervisor laat zich in deze informeren in het kwaliteitsoverleg door de gemeentelijk stedenbouwkundige en de stadsbouwmeester openbare ruimte. Ad hoc kan ook een supervisor landschap ingeschakeld worden.

Het **wijkplatform** heeft tot doel bij te dragen in een duurzame ontwikkeling van de leefbaarheid van de wijk Schuytgraaf middels overleg en samenwerking tussen belanghebbende partijen. Het betrekken en activeren van buurtbewoners is daarbij een belangrijk uitgangspunt. In dat kader vindt er regelmatig overleg plaats tussen de GEM Schuytgraaf en het Wijkplatform.

Tevens wordt er een **intergemeentelijke overleggroep** ingesteld (Arnhem en Overbetuwe) die advies uitbrengt over de planologische en stedenbouwkundige invulling van de zuidkant van Schuytgraaf. Uitwerking van de visie tot dat niveau zal voorgelegd worden aan deze overleggroep. Het is de gemeenteraad die het uiteindelijke bestemmingsplan vaststelt. Omdat de bestemmingsplannen de normale procedure zullen doorlopen, zullen de adviezen van deze overleggroep niet altijd bindend kunnen zijn. Een overeenstemming in de overleggroep zal hoe dan ook altijd de basis zijn voor een verdere uitwerking.

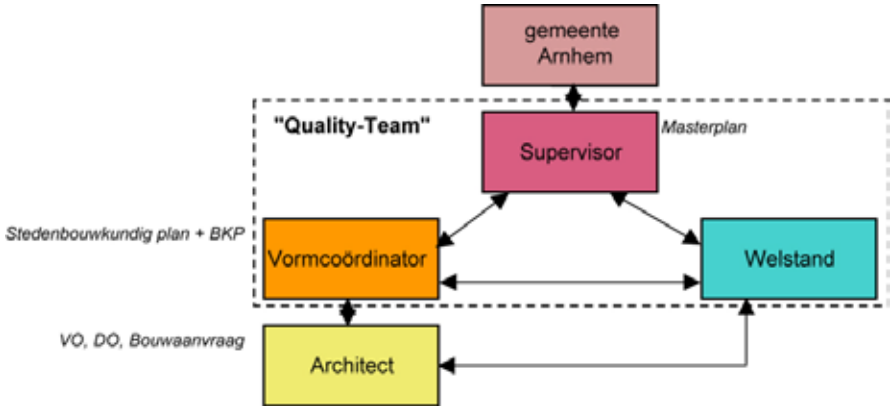

Beelden bewonersavonden

Bewonerscommunicatie

De ontwikkeling van Schuytgraaf gaat niet uit van bewonersparticipatie maar bewonersinformatie. Er wordt door GEM Schuytgraaf en de gemeente over de plannen geïnformeerd en gelegenheid geboden tot reactie. Ondanks dat er niet uitgegaan wordt van bewonersparticipatie wordt toch per situatie bekeken welke reacties meegenomen kunnen worden in de planontwikkeling. Bij vast te stellen plannen (o.a. bestemmingsplan of deze gebiedsvisie) is er overigens wel de gelegenheid tot inspraak.
De GEM is verantwoordelijk voor de communicatie met de bewoners in de planontwikkelingsfase van de openbare ruimte en de fase van tijdelijk beheer van die openbare ruimte. De communicatie bestaat uit 3 niveaus:

- behandeling van klachten tijdens het ontwikkelen en realiseren van velden (Schuytgraaf is een wijk die overgaat van een wijk 'in ontwikkeling' naar een wijk 'in beheer' en een wijk waar mensen wonen. Om die reden is er een wijkmanager aangesteld). Voor deze behandeling kunnen bewoners terecht bij de GEM Schuytgraaf.
- informatieverstrekking over Schuytgraaf en (de planning van) de te verrichten werkzaamheden in velden en planstructuren
- actieve communicatie met bewoners bij onderdelen van de planvorming en realisatie van de wijk Schuytgraaf.

Voor de gebiedsvisie zijn de eerste 2 niet van groot belang, maar gaat het om actieve communicatie met bewoners bij de onderdelen die nog uitgewerkt moeten worden. De wijze van betrokkenheid kan bestaan uit:

- *informeren*: de communicatie bestaat uit het informeren van betrokkenen over dit besluit
- *raadplegen*: betrokkenen kunnen hun mening geven (inspraak) voordat er een besluit genomen worden
- *meedenken*: er is ruimte voor discussie en inbreng. Betrokkenen hebben een adviesrol al in een vroeg stadium van de planvorming
- *meebeslissen*: naast de adviesrol krijgen de betrokkenen (binnen bepaalde randvoorwaarden) de bevoegdheid om zelf beslissingen te nemen over inhoudelijke invulling

(uit: '*De stad aan zet: spelregels voor een interactieve aanpak*')

Per onderwerp zal de rol van de bewoners bepaald moeten worden. Deze kan verschillend zijn. Geregeld worden (betrokken) bewoners geïnformeerd door de GEM met het verzoek om opmerkingen te maken dan wel aanbevelingen te doen waar in de verdere planuitwerking rekening mee kan worden gehouden. De GEM vraagt bijvoorbeeld het Wijkplatform advies over de operationele uitwerking van plannen. Soms worden bewoners ook betrokken bij het maken van keuzes. Zij krijgen dan (tenminste) 2 alternatieven voorgelegd. Om ervoor te zorgen dat de ideeën en initiatieven van de bewoners zelf (medio 2009 heeft Schuytgraaf inmiddels ca 5000 inwoners) een platform krijgen, worden bijeenkomsten gehouden. Iedere maand wordt in het informatiecentrum Schuytgraaf een bewonersavond gehouden waar actuele onderwerpen aan bod komen. Bij vast te stellen plannen (o.a. bestemmingsplan of deze gebiedsvisie) is er de gelegenheid tot inspraak.

In het bijzonder wordt deze visie uitgewerkt in bestemmingsplannen die de normale procedure zullen doorlopen. De bestemmingsplannen zijn derhalve de planologische uitwerkingen van de visie. In het kader van de bestemmingsplanprocedure wordt enkele malen de gelegenheid geboden om in te spreken.

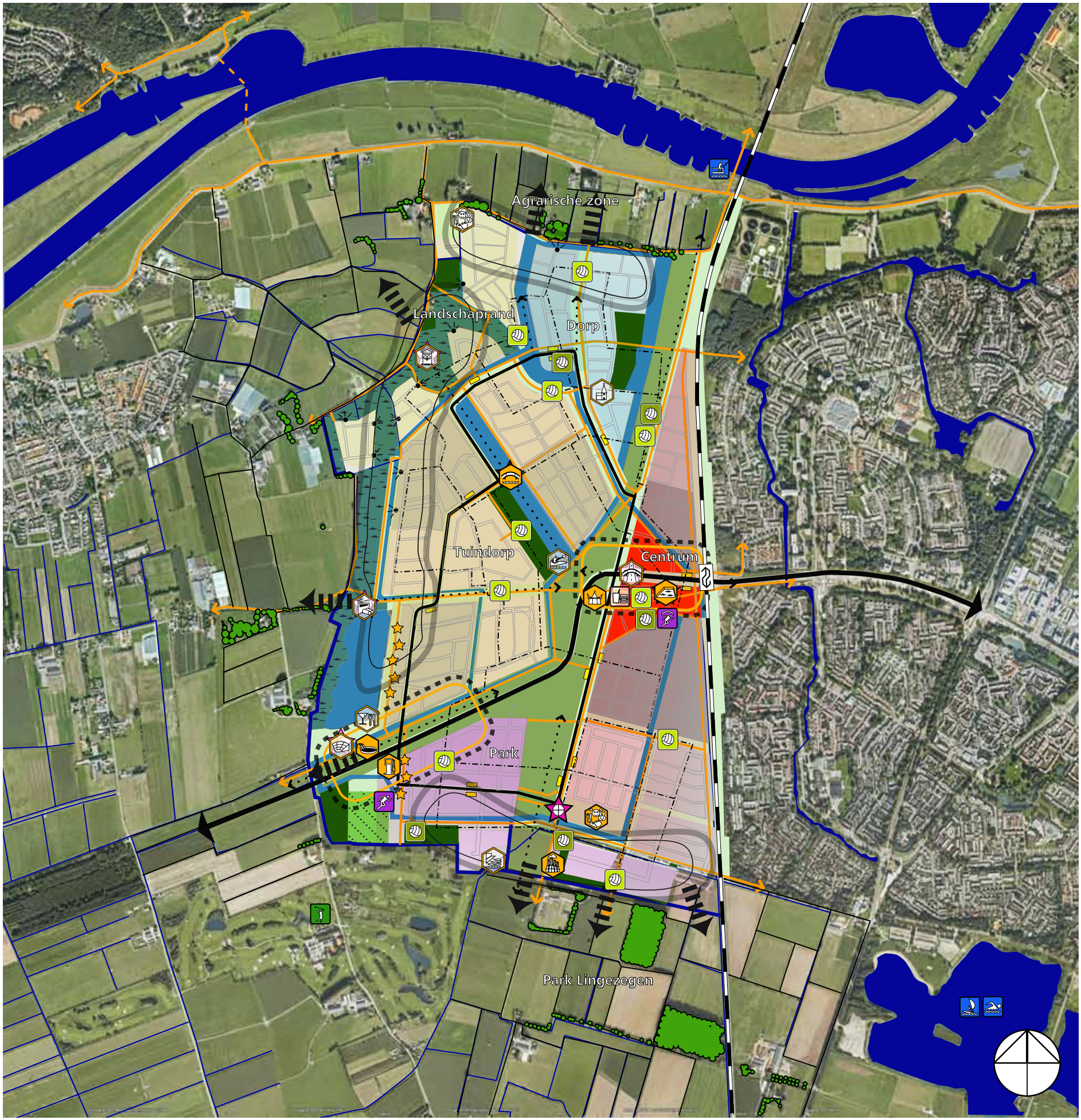
Agrarische zone
Landschaprand
Dorp
Tuindorp
Centrum
Park
Park Lingezegen

Visiekaart

VISIEKAART

LIJNEN & VLAKKEN

- centrumgebied
- bos
- sportveld
- droge eco-zone
- ecologische water
- natte eco-zone
- stedelijk water
- polderwater
- eco-balkon
- spoorweg
- hoofdweg met bushalte
- fietspad
- zichtlijn
- struinroute met spelaanleidingen
- overgangsgebied
- entreezone
- bijzonder gebouwenfront

FUNCTIES

- binnensport
- buitensport
- golfbaan
- surfplas
- zwemplas
- gepland kunstwerk
- lunchroom
- rijnsteiger
- speelplek 12-18 jaar
- speelplek 6-12 jaar

SPECIALS

- hulpwarmtecentrale
- baggerdepot
- benzinepomp
- brug kanovijver
- botensteiger
- 'de buitenplaats'
- archeologisch veld
- amfitheater
- spiritueel centrum
- brug Schuytpoort
- lounge-restaurant
- botenhuis
- uilenhuis
- vogelkijkhut
- speelveld
- zelfkook-restaurant

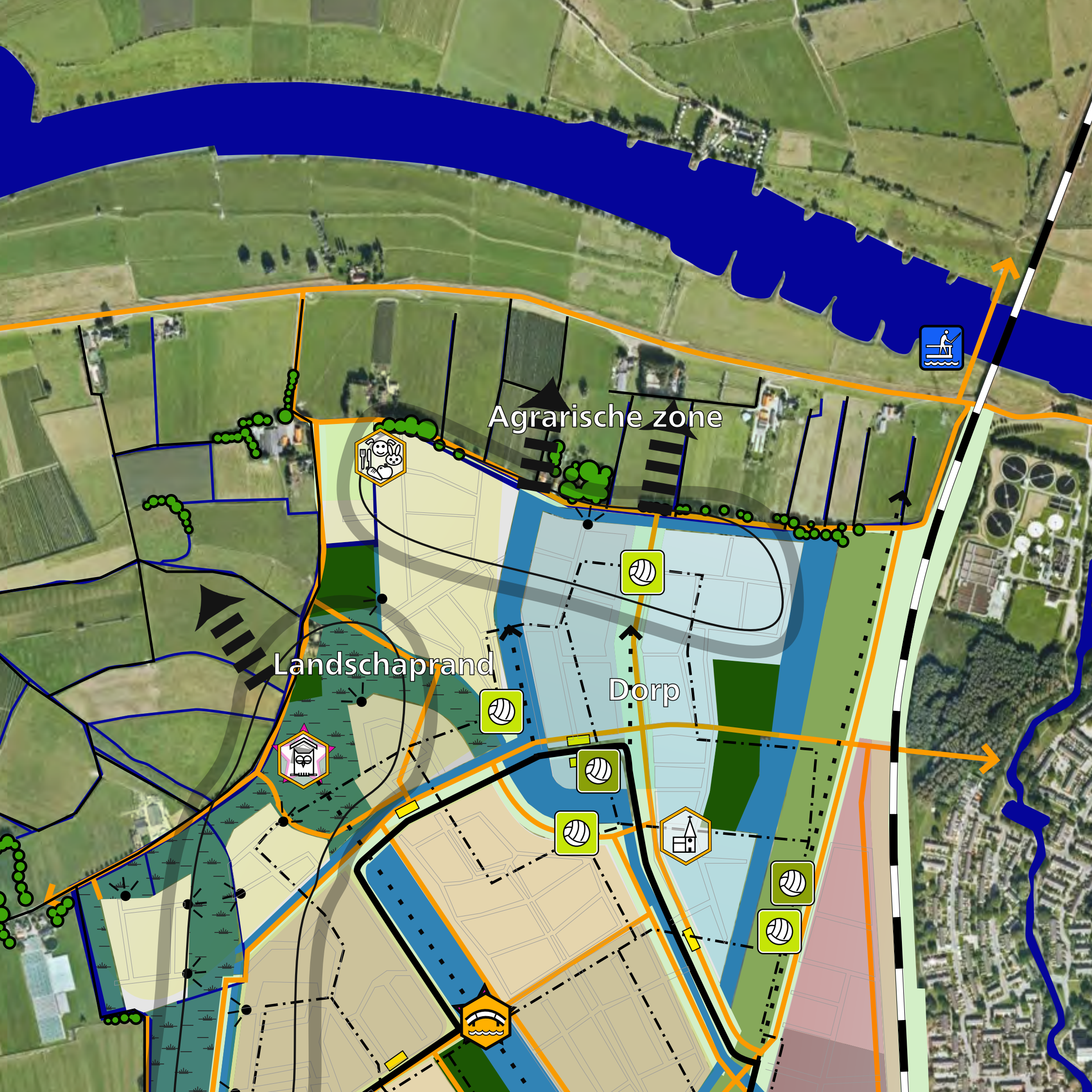
Agrarische zone
Landschaprand
Dorp

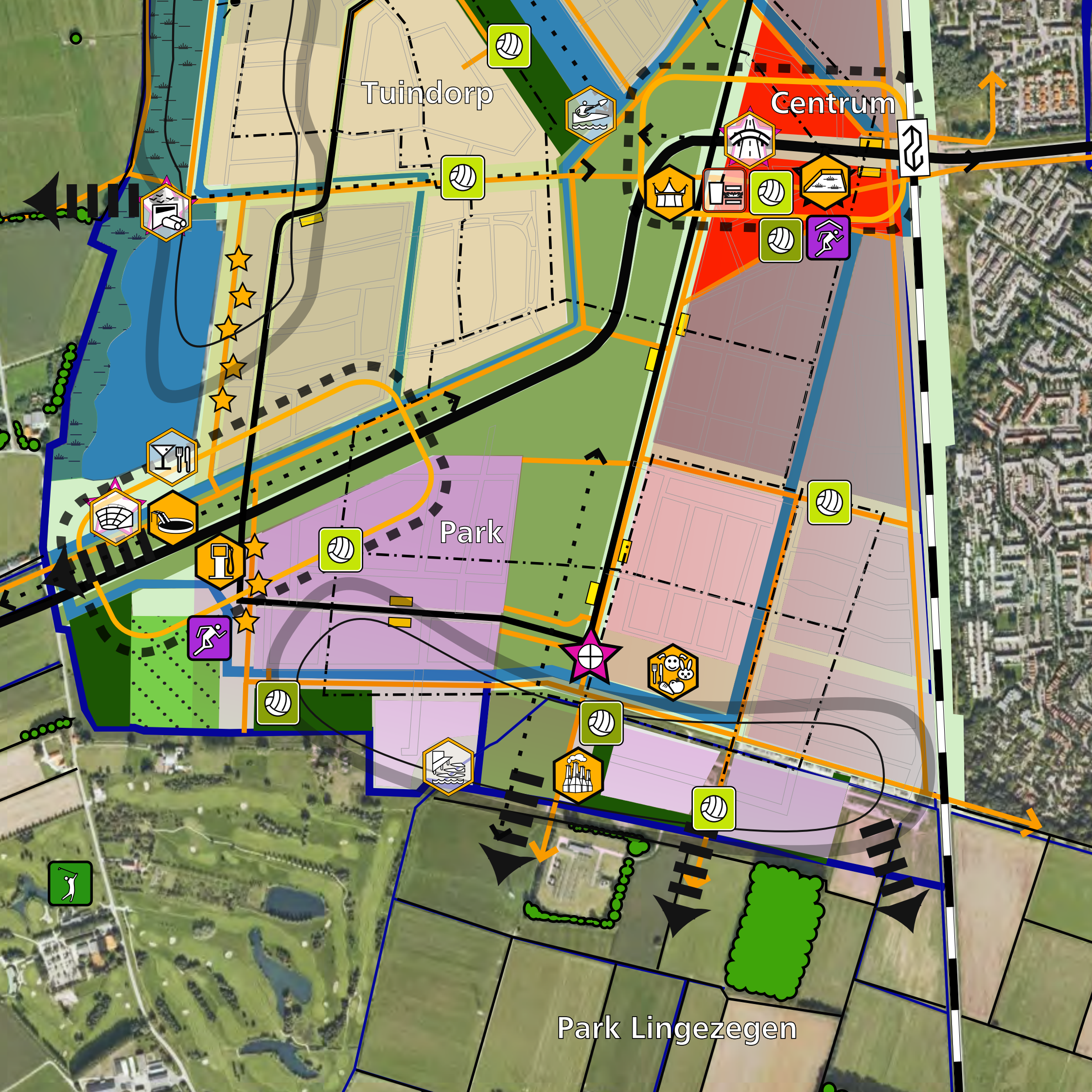
Tuindorp
Centrum
Park
Park Lingezegen

BRONNENLIJST

Masterplandocumenten

- Ontwikkelingsplan Schuytgraaf, KCAP, concept december 1997,
- Mobiliteitsplan Schuytgraaf, Stadsontwikkeling Arnhem, 18-5-1999,
- Kunst in Schuytgraaf, GGN-gen generator, LaSalle Verweij Werther, 2-9-1999,
- Structuurplan Arnhem 2010, Stadsontwikkeling Arnhem, concept 14-12-1999, inspraakversie,
- Bestemmingsplan Schuytgraaf (8-2-2000) met Bijlagen (zonder plankaart),
- Groenstructuurplan Schuytgraaf, dienst MOW, definitief, maart 2000,
- Uitgangspunten Woonvelden Schuytgraaf, KCP, 22 augustus 2001,
- Idem. Bijlage: Programma velden,
- Op weg naar duurzame ruimtelijke kwaliteit Schuytgraaf, BOOM Duijvestein, juli 2001,
- voorontwerp Planstructuur Schuytgraaf definitieve versie West 8, oktober 2001,
- Visie Centrumgebied Schuytgraaf, GEM Schuytgraaf, z.j.,
- Kwaliteit Openbare Ruimte Straatlicht in beeld, illustratie lichtlijn, z.j.,
- Plan van de waterhuishouding Schuytgraaf, Gemeente Arnhem, dienst Stadsbeheer, 25 september 2008

Overige documenten

- Gespiegeld in de Rijn, Achtduizend jaar Schuytgraaf, Anna Bouyeure, z.j. (2005),
- concept (6-10-2008) van een deel van de toelichting bij het bestemmingsplan Schuytgraaf 2008.
- Verbeeld Verleden, het hart van Schuytgraaf, GEM Schuytgraaf, maart 2005
- #456 bruggen Schuytgraaf, Zwarts & Jansma Architecten en Bartels ingenieursbureau, definitief ontwerp, 29—9-2008,
- Ontwikkeling van de tussentijd voor Schuytgraaf velden 6&13, TtOM, schetsontwerp, 15-9-2008,
- Schuytgraaf veld 17B, CHORA Architecture and Urbanism, december 2008
- Schetsontwerp Horeca veld 17B, CHORA Architecture and Urbanism
- Beeldkwaliteitplan Schuytgraaf veld 4, BFAS, 27-11-2008,
- BKP Schuytgraaf Veld 15, KCAP, Centrum Zuid 7-12-2006
- Dorpen Analyse, Powerpointpresentatie oktober 2008, Kuiper-Compagnons,
- Hulpwarmtecentrale, Schutter-ETH Architecten, definitief ontwerp
- Ambities Schuytgraaf, powerpointpresentatie door bewoners
- Ontheffing Flora- en Faunawet (FF/75C/2007/0402B) d.d 14-08-2008, B.Kluivingh - Deetman namens de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
- Compensatieplan Amfibieën in de wijk Schuytgraaf te Arnhem, Bureau Waardeburg BV, 8-02-2002
- Brief ter verantwoording compensatie bos ’t Vlot, K.Salomoms (GEM Schuytgraaf), 5-03-2007
- Groenplan Arnhem 2004 – 2007/2015, dienst Stadsbeheer en dienst Stadsontwikkeling gemeente Arnhem, oktober 2004
- Verslag Workshop afkoppelen hemelwater, 1 en 2 juli 2004

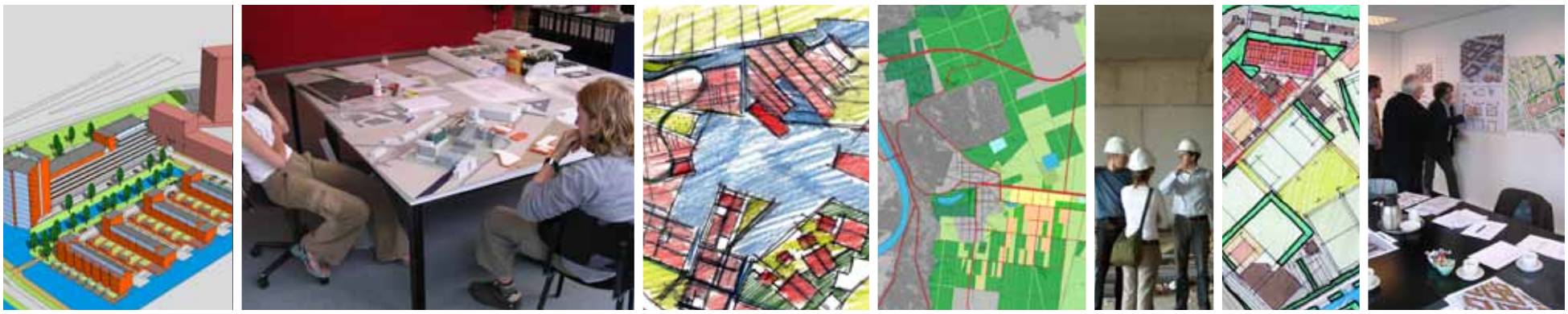

atelier
DUTCH

Architectuur
Stedenbouw
Landschap

Randstad 20-17 | 1314 BB Almere
Postbus 1181 | 1300 BD Almere
T 036 - 533 34 24 | F 036 - 534 42 51
info@atelierdutch.nl | www.atelierdutch.nl

2 december 2009

S-ARN-2007036

Rob van der Velden
Gerard Slokkers
Gijs Evers
Mark Huisman

SCHUYTGRAAF
GROND EXPLOITATIE MAATSCHAPPIJ